LETO V. ŠT. 9 (203) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 9. MARCA 2000

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA
20/b LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR / 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

GONARS SPOMIN SLOVENSKEGA TRPLJENJA

Pred kratkim je predsednik republike Carlo Azeglio Ciampi po svojem vojaškem atašeju - admiralu poslal med svojim tržaškim obiskom spominski venec na grobnico taborišča v Gonarsu, in to v spomin slovenskih civilnih žrtev. Vsekakor je to prva gesta kakega italijanskega državnega poglavarja, ki spominja na naše žrtve fašističnega preganjanja. Nekateri slovenski krogi so še prej predlagali, da bi se predsednik republike poklonil tudi spominu bazoviških žrtev, kar bi bilo seveda najbolj primerno. Verjetno je zaradi delikatnih razmerij (fojba, Rižarna) prišlo do tega prvega posrednega poklona izven Trsta ali Gorice v bolj nevtralni Furlaniji...

Med interniranci v Gonarsu je bil tudi mladi slovenski pesnik France Balantič, ki je nato v svojih *Gonarskih sonetih* zapustil pretresljivo pričevanje o tem taborišču. Tako med drugim pesnik hrepeni po svobodi (v istoimenskem sonetu) ter izraža upanje, da *nekje se je najedel bom do sitega*. Gonars je le eden od simbolov slovenskega trpljenja. Ta kraj pomeni danes predvsem spomin na Slovence (in Hrvate), ki so jih italijanski fašisti pregnali v to koncentracijsko taborišče. Slovenci so tu bili v glavnem iz notranjosti Slovenije, ko je v dobi znane Ljubljanske pokrajine Italija vedrila in oblačila po naši matični domovini. Primorskih Slovencev tu ni bilo veliko. Veliko pa so zlasti goriški Slovenci v tem žalostnem obdobju pomagali svojim bratom in sestram ter jim nudili elementarno materialno pomoč. Verjetno ni bilo slovenske zavedne družine v Gorici, ki ne bi takrat poslala vsaj kakega paketa v Gonars (z oblačili ali hrano).

Demokratična povojna Italija se ni nikdar udeležila kakih proslav ob žrtvah slovenskega naroda na Primorskem v času fašizma. Izjemo morda predstavlja občina Gorica, ki je že ob koncu šestdesetih let poimenovala v Podgori trg po Lojzetu Bratužu, nekaj let kasneje pa tudi uradno komemorirala v občinskem svetu 50-letnico njegovega mučeništva, ko so vse svetovalske skupine počastile njegov spomin, župan Antonio Scarano pa lepo obeležil slovensko žrtev.

Drugih počastitev s strani uradne Italije ni. Zgodovinski spomin je največkrat boleč, zato se mu javno mnenje skuša raje izogniti... Poleg Gonarsa je seveda še veliko drugih krajev velikega trpljenja primorskih Slovencev pod fašistično Italijo. Tako otoka Lipari in Ponza, nato zloglasni otok Rab, pa seveda zločinska početja v Villi Triste v Trstu in še toliko drugih simbolov slovenskega mučeništva.

Se je kdaj Italija za to opravičila? Je kak njen najvišji predstavnik - kot pred leti nemški kancler Willy Brandt - pokleknil pred simboli našega trpljenja?

Če vse to uokvirimo v širše evropsko dogajanje, se gotovo še bolj zamislimo. Takratna Nemčija je s Hitlerjem naredila svoje. Imena kot Auschwitz, Dachau, Bergen Belsen pa še pri nas Rižarna so postala simbol za največje zločine proti človeštvu. Nemčija je nato imela Nürnberg kot kazensko izpraševanje vesti za milijonske morije, Italija pa tega nikoli ni imela. Nemški eksistencialistični filozof Karl Jaspers, sam odločen protinacist (z razliko od svojega slavnega kolega Heideggerja) je zapisal, da je takrat v nemških taboriščih smrti postalo stvarnost vse najhujše, kar si lahko človek zamisli in je skrajno oddaljeno od razumnosti.

Svobode bi napil se kot medice - še poje pesnik *Gonarskih sonetov*. To je svoboda, po kateri so hrepeneli, zanjo pa tudi trpeli in umrli premnogi slovenski rojaki.

ANDREJ BRATUŽ

POSVET V GRADU DOBROVO ZA KRAJEVNE UPRAVITELJE IN PREDSTAVNIKE SLOVENCEV IZ ZAMEJSTVA

SLOVENCI IN EVROPA

MARJAN DROBEŽ

V gradu Dobrovo v Goriških Brdih je bilo v soboto, 4. marca, posvetovanje o stanju pogajanj za pridružitev Slovenije Evropski zvezi o vlogi t.i. strukturnih skladov, ki jih integracija namenja tudi za razvoj obmejnih območij med Slovenijo in Italijo, Avstrijo in Madžarsko, ter o vplivu, ki ga bo članstvo Slovenije in EZ imelo na pripadnike slovenske narodnosti v omenjenih treh državah. Bil je prvi pogovor take vrste, ki je vzbudil veliko zanimanje, saj se ga je udeležilo okrog 150 krajevnih upraviteljev, gospodarstvenikov in drugih javnih delavcev slovenske narodnosti iz Italije, Avstrije in Madžarske pa tudi z območij Nove Gorice in Slovenske Istre.

FOTO BUMBACA

Srečanje sta pripravila Služba slovenske vlade za evropske zadeve in Študijsko središče Grad Vipolže. Pozdrav in uvodna razmišljanja je izrekel župan Brd Franc Mužič, ki je dejal, da pomeni sodelovanje ob meji pomembno usmeritev v celotni strategiji razvoja Goriških Brd. Minister za evropske zadeve Igor Bavčar in njegov namestnik Rado Genorio sta nato udeležence natančno seznanila z vsem, kar zadeva vključevanje Slovenije v EZ in nove razmere ter odnose, ki jih bodo integracijski procesi spodbudili na obmejnih območjih treh sosednjih držav, kjer živijo Slovenci.

Minister Bavčar je povedal, da je Slovenija pravočasno izročila evropski komisiji vseh 29 izhodišč o celotnem pravnem redu povezave, to je o temah, ki urejajo gospodarstvo, okolje s celotnim prostorom in nasploh vsa področja in dejavnosti, ki jih morajo razvijati članice EZ, države kandidatke pa se bodo morale takemu sistemu, načelom in zahtevam prilagoditi. Gre za teme ali poglavja, o katerih potekajo pogajanja in kjer Slovenija poskuša prednjačiti, kar ji zelo pogosto tudi uspeva. Minister je menil, da so najbolj pomembne priprave, ki jih mora Slovenija izpolniti do konca leta 2002, datum vključitve v polnopravno članstvo pa zdaj še ni najbolj pomemben. Kar zadeva proces širitve EZ, je min ster poudaril, da je sprejemu novih članic zelo naklonjen predsednik evropske komisije Prodi.

Državni sekretar Rado Genario je razgrnil veliko podatkov in tabel o prispevkih iz t.i. strukturnih skladov EZ, ki jih Slovenija dobiva že od leta 1994. Znaten del prispevkov so namenili čezmejnemu sodelovanju z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. V šestih letih so sredstva EZ v okviru programa PHARE za čezmejno sodelovanje znašala 15 milijonov evrov, Slovenija pa je dodala svoj finančni delež, in sicer v višini 20% do 30% od omenjene vsote. V šestih letih je bilo v skupnem sodelovanju z Italijo, Avstrijo in Madžarsko pripravljenih več kot 100 načrtov z naslednjih področij: transporta in obmejne infrastrukture (upoštevana je tudi posodobitev nekaterih mejnih prehodov), okolja, turizma, kmetijstva, drobnega gospodarstva, kulture in virov za družbenogospodarski in človekov razvoj.

EZ bo v obdobju, ki se je začelo z letom 2000, povečala strukturne sklade, torej sredstva za pomoč državam kandidatkam v njihovem procesu približevanja tej povezavi. Minister Bavčar je nekajkrat poudaril, da bo skladno z novimi merili in dogovori Slovenija v prihodnje lahko soodločala o tem, kakšne projekte čezmejnega sodelovanja bodo izvajali, pri čemer bo upoštevala tudi pričakovanja in predloge Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

STRAN 2

ZANEMARJENO VPRAŠANJE

Prav gotovo drži, da smo Slovenci v Italiji zanemarili vprašanje priključitve Slovenije Evropski zvezi, in sicer v tem smislu, da ga še nismo resno vzeli v pretres, kot da bi se nas skoraj ne tikal. Zelo dobrodošla je bila zato pobuda pristojnega ministra slovenske vlade Igorja Bavčarja, da se problem priključitve Slovenije podrobneje osvetli tudi z našega, zamejskega zornega kota. Kot izčrpno poroča naš dopisnik Marjan Drobež v današnji številki našega časnika, je bilo konec prejšnjega tedna na Dobrovem v Brdih srečanje, ki je bilo v celoti posvečeno učinkom in posledicam vstopa Slovenije v Evropsko zvezo v našem zamejskem prostoru.

Vprašanje, o katerem je bil govor na Dobrovem, smo v zamejstvu predvsem zato puščali vnemar, ker so naša prizadevanja in naši napori bili namenjeni predvsem, v zadnjem času morda celo izključno, zakonski zaščiti naših osnovnih pravic. Kakšno je trenutno stanje v tem pogledu, izčrpno pojasnjuje deželni politični tajnik SSk dr. Andrej Berdon v intervju na tretji strani našega tednika.

STRAN 2

NAROČNINE 2000

ENOLETNA ZA ITALIJO IN SLOVENIJO	70.000 LIR
ENOLETNA ZA TUJINO	110.000 LIR
ENOLETNA PO LETALSKI POŠTI	140.000 LIR

NAŠIM NAROČNIKOM PRIPOROČAMO, NAJ ČIMPREJ PORAVNAJO NAROČNINE IN TUDI PRIDOBIJO NOVE NAROČNIKE.

VSEBINA

02 Janez Povše
PODPRETI SPRAVNE POBUDE V TRSTU

03 Drago Legiša / intervju
ANDREJ BERDON

04 Ivan Žerjal
35-LETNICA RADIJSKEGA ODDAJANJA...

06 Majda Artač Sturman
OB 8. MARCU

07 Peter Szabo
KAKO VESTE, DA STE V LETU 2000?

07 PREŠERNOVI DNEVI V KRANJU

10 PRAZNIK SLOVENSKE KULTURE V LAŠKEM

12 PREŠEREN V MOSKVI

13 *In memoriam*
PAVEL BUDIN

14 Damjan Hlede
SODNIK O NADOMESTNI NOSEČNOSTI

16 Erik Dolhar / intervju
ALMA GODINA

SVET OKROG NAS

NOTRANJA POLITIKA V ITALIJI

ŠE V ZNAMENJU VOLITEV

Italijanska notranja politika je še vedno pod vplivom deželnih volitev, ki bodo 16. aprila v deželah z navadnim statutom. Le še nekaj dni manjka do izteka roka, v katerem je treba predložiti predsedniške kandidate in kandidatne liste. Večinski volilni sistem naravnost kategorično zahteva sklepanje volilnih zavezništev, saj hočejo politične stranke in skupine na ta način zasesti čimveč volilnega "tržišča", ker so prepričane, da imajo tako več možnosti za zmago na volitvah. Sklepanje volilnih zavezništev pa ni preprosto, ker zahteva vrsto kompromisov in torej popuščanj ali morda celo odstopov od tradicionalnih programskih smernic prizadetih političnih skupin in strank. V tem pogledu je proporčni volilni sistem mnogo lažji in enostavnejši, saj se vsaka politična skupina ali stranka predstavi volivcem s svojimi kandidati in svojim programom. Težave nastajajo po volitvah, ko je treba izvoliti izvršne organe, saj se praviloma dogaja, da nobena stranka nima absolutne večine v novoizvoljenem zboru in mora zato poiskati sopotnika ali sopotnike. To je bil tudi glavni vzrok, da so v Italiji uvedli večinski volilni sistem, češ da bo slednji zagotovil stabilnost ali trdnost novoizvoljenih vlad, se pravi izvršne oblasti.

Čez nekaj dni pa bo slika jasna. V teku so še zadnja prizadevanja za odpravo sporov, od katerih velja omeniti zlasti tistega v Neaplju, kjer je prvotno za levosredinski tabor kandidiral za predsednika deželne vlade neapeljski župan Bassolino in je že dal uradno slovo svojemu županskemu stolčku. Politično pripada Levim demokratom. Z njegovo kandidaturo pa se ni strinjala Ljudska stranka, ki se je odločila, da bo za predsednika kandidirala svojega strankinega predsenika Bianca in da bo tudi predložila svojo kandidatni listo. To pa bi pomenilo razbitje levosredinske fronte. Še vedno skušajo ta hudi spor zgladiti in omogočiti enotni nastop vse leve sredine, za kar se osebno zavzema glavni tajnik Levih demokratov Veltroni, ne glede na to, da so tudi socialisti sklenili nastopiti samostojno.

Težave so seveda tudi v desnosredinskem taboru, kjer je že propadlo volilno zavezništvo s Pannellovimi radikalci, medtem ko se je Berlusconiju posrečilo pridobiti za svojo volilno navezo voditelja Severne lige Bossija, četudi ima prvi z njim slabe izkušnje, saj je Bossi glavni krivec, da je morala Berlusconijeva vlada svoj čas odstopiti.

DL

S 1. STRANI

SLOVENCI IN EVROPA

V živahni razpravi, ki je sledila, je sodelovalo več predstavnikov krajevnih uprav in gospodarstvenikov iz zamejstva. Predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor je opozoril na nujnost okrepitve narodnostne zavesti ob slovensko-italijanski meji. Na nekaterih področjih smo Slovenci šibki in nekako razoroženi, zato bi se italijanstvo s svojo gospodarsko močjo in na druge načine po odpravi državne meje utegnilo širiti v Slovenijo, kar moramo v naših prizadevanjih upoštevati. Predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič pa je poudaril nujnost odprave psiholoških ovir ljudi, da se bodo lahko vživeli v popolnoma nove razmere, ki bodo v naših krajih nastale z vključitvijo Slovenije v EZ in z odpravo državnih meja v njihovi sedanji vlogi. Pavšič je tudi dejal, da je treba zmanjšati "razdalje med obmejnimi problemi in Ljubljano". Upoštevati moramo, da se Italija na spremenjene razmere resno pripravlja, saj ob meji pripravlja velik intelektualni potencial.

Minister Bavčar se je z obema razpravljalcema v glavnem strinjal in pri tem opozoril, da so v Sloveniji narodnostne manjšine že od leta 1981 dalje pogosto izrabljali za medstrankarske spore in razprtije. Dodal pa je, da bodo Primorci, h katerim se s ponosom prišteva tudi sam, ki so žilavi in od slabih izkušenj v preteklosti preizkušeni ljudje, sposobni kljubovati vsem izzivom, ki jih bodo spremenjene razmere povzročile ob mejah, "Slovenija pa bo morala vprašanja svojih rojakov v zamejstvu drugače postaviti".

V podobnem duhu kot Pahor in Pavšič, vendar s poudarkom na gospodarske izzive in potrebe, je govoril Igor Orel, direktor Slovenskega gospodarskega združenja iz Gorice. Zavzel se je za neposredne stike in sodelovanje med podjetji v Sloveniji in slovenskim gospodarstvom v Italiji ter grajal ustanavljanje raznih agencij in drugačnih predstavništev iz Ljubljane, ki se zavzemajo zgolj za dobiček in jim gospodarske potrebe in možnosti slovenskih območij v Sloveniji niso mar.

Razpravljalci iz Koroške so opozarjali na slabe razmere za naše tamkajšnje rojake. Uradna politika širi tudi strahove o tem, da bo prišlo po vključitvi Slovenije v EZ v deželo veliko slovenskih delavcev, ki bodo domačinom odžrli delovna mesta. Minister Bavčar je odgovoril, da gre za izmišljotine, saj je znano, da Slovenci iz matične države neradi zapuščajo dom in domače okolje. Na vprašanje, kako je z narodnostno zaščito Slovencev na Koroškem, pa je zatrdil, da bo Slovenija vztrajala pri zaščiti, ki jo določa sedmi člen avstrijske državne pogodbe.

Lahko zaključimo, da je bil posvet uspešen predvsem zato, ker so udeleženci prejeli koristne informacije o tem, kako poteka vključevanje Slovenije v EZ, in so slovenski predstavniki zagotovili, da bo pri tem matična država upoštevala upravičene zahteve in pričakovanja manjšin v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

PRVO LETO IZVAJANJA "SOLANOVEGA KOMPROMISA"

SLOVENIJA IN NEPREMIČNINE

Kot je znano, so države Evropske unije pri pogajanjih s Slovenijo za njeno pridružitev pogojevale s sprostitvijo trga nepremičnin. Slovenski pogajalci so nekaj časa zavračali to zahtevo, ker je dotlej niso postavljali drugim kandidatkam. Končno je Slovenija sprejela neke vrste kompromis, po katerem bodo državljani Evropske unije lahko uveljavljali pravico do pridobitve nepremičnin, in sicer pod pogojem, da so tri leta stalno bivali v Sloveniji. Gre za tako imenovani Solanov kompromis, ki ga je oblikoval znani španski diplomat. V ta namen je slovenski parlament moral spremeniti 68. člen ustave, ki tujcem ni dovoljeval kupovati zemljišča in stavbe v Sloveniji. Omenjeno določilo je po drugi strani pogojeno z vzajemnostjo, kar pomeni, da ima ob enakih pogojih tudi slovenski državljan možnost kupiti nepremičnine v državi, od koder prihaja prosilec za nakup slovenskih nepremičnin. Sporazum je začel veljati prvega januarja lani.

Kljub temu je država Slovenija sprejela znatno tveganje, da bi se zlasti v Italiji oblikovali finančni lobiji v povezavi z istrskimi optanti, ki še danes zahtevajo "vrnitev" zapuščene imovine v nekdanji Jugoslaviji. Morda se moramo zahvaliti prav zapletenim notranjim političnim razmeram v Italiji, da se omenjeni krogi zaenkrat niso organizirali.

Slovensko pravosodno ministrstvo je pred kratkim objavilo podatke o povpraševanju tujcev po nepremičninah v Sloveniji v prvem letu veljavnosti Solanovega kompromisa. Tako zvemo, da je v tem obdobju bilo vloženih 40 vlog za pridobitev nepremičnin s strani državljanov članic EU. Največ jih je iz Nemčije, in sicer 16, sledita Avstrija s 7 in Italija s 6 vlogami.

Iz poročila ministrstva za pravosodje je razvidno, da so se prosilci zanimali za nakup nepremičnin tako rekoč po vsej Sloveniji, in sicer v naslednjih krajih: Pintovec, Branik nad Muro, Topolovec, Maribor, Drnovo, Ravne, Smlednik, Loka, Štrekljevec, Ljubljana, Šempeter pri Gorici, Mostje, Slovenska Bistrica, Paška vas, Apače, Oltra, Dekani, Doblič, Mirnik, Ptuj, Pobrežje, Trčovo, Zrnkovci, Golavabuk in Hrastovec.

Doslej je ministrstvo ugotovilo vzajemnost samo v dveh primerih in avstrijskima državljanoma izdalo odločbi, s katerima sta lahko kupila nepremičnine v Sloveniji.

Do danes se je torej pokazalo skromno zanimanje tujcev za nakup nepremičnin v Sloveniji na temelju pogojev Solanovega kompromisa. To je v znatni meri pripisati visokim cenam omejenega števila razpoložljivih nepremičnin. Vendar je še prezgodaj delati dokončne obračune, da ne bomo presenečeni.

AT

S 1. STRANI

ZANEMARJENO VPRAŠANJE

Prav v trenutku, ko pišemo te vrstice, pa smo poslušali poročilo slovenskega dopisnika RAI-a v Rimu Stojana Špetiča, iz čigar izvajanj je jasno izhajalo, da je v pristojnem odboru poslanske zbornice spet prišlo do hudih zapletov, kar bi zares potrjevalo prepričanje, da na italijanski strani ni politične volje za odobritev zaščitnega zakona.

Proces širjenja EZ na druge države, med njimi na Slovenijo, pa se bo gotovo nadaljeval, tako da bo prišel dan, ko med Italijo in Slovenijo ne bo več meje, kot jo poznamo že skoraj pol stoletja. Zato se moramo na prihodnjo stvarnost resno pripravljati in narediti vse, kar je v naši moči, da naša narodna skupnost ne samo ne bo imela škode, ampak od nje imela koristi, kot gotovo ustreza ciljem in duhu evropske integracije. Na srečanju na Dobrovem so udeleženci dobili kopico informacij o vprašanju, ki je bil predmet pozornosti. Odslej bo nujno to problematiko poglobiti in predvsem poskrbeti, da bo čimveč naših ljudi z njo podrobno seznanjeno. Takšnega dela naj ne bi opravljale le stanovske, ampak tudi prosvetne in kulturne organizacije, pri čemer prihajajo v poštev predvsem predavanja, diskusijski večeri itd. Mobilizirati je treba zlasti strokovnjake, med njimi ekonomiste in pravnike ter gospodarske operaterje in vse, ki zadevo poznajo tako v teoriji kot v praksi. Seveda brez politične volje ne bo šlo. Bomo uspešno položili izpit, ki je pred nami?

DL

POVEJMO NAGLAS — JANEZ POVŠE

PODPRETI SPRAVNE POBUDE V TRSTU

Tržaški župan Illy je dal pred kratkim pobudo za Dan v spomin žrtev vseh totalitarizmov, ki naj bi ga prvič počastili 21. marca prihodnje leto in nanj povabil predsednike Italije, Slovenije in Hrvaške. Ni težko ugotoviti, da je tovrstna pobuda nastala po nedavni županovi podpori Haiderju, toliko bolj po še večji podpori Haiderju s strani deželne vlade. Trst je po docela nasprotnem stališču, ki ga je v odnosu do razmer v Avstriji zavzela italijanska vlada, pa tudi praktično vse države nastajajoče Evrope, očitno vznemirjen. Lahko da zaradi afere s Haiderjem spravna pobuda ne zveni prepričljivo, kljub temu pa jo velja odločno in s kar največ glasovi podpreti. Podpreti zato, ker je dragocen vsak poskus, ki bi mogel našo prihodnost razbremeniti posledic totalitarne miselnosti, njenih zloveščih načrtov in dejanj. In dokler prav vse žrtve ne bodo doživele ustreznega človeškega spoštovanja, razbremenitve še vedno ne bo. Še več, dokler se kot sodobniki ne bomo vsi dvignili na takšno raven, da se bomo sposobni pokloniti vsem žrtvam in ne zgolj tistim, ki so naše, bodo sence nasilja še vedno zastirale nebo prihodnosti.

Seveda nobena sprava ni preprosta reč, v kolikor želi resnično oplemenititi misel in srce prav vsakega posameznika. Zato je razumljivo tehtanje z besedami, ki naj se izognejo morebitnim ugovorom in prizadetostim ter odporom ustaljenih prepričanj. V tem smislu totalitarizmi niso poimenovani, čeprav vsi dobro vemo, za katere totalitarizme gre, in kaj imajo na vesti. Bistveno je, da poskušamo v smeri sprave oziroma izravnave starih dolgov, če razmišljamo na način jubilejnega leta, delovati in napraviti v sedanjem trenutku največ, kar je sploh mogoče napraviti. Hočeš nočeš nas soočanje s spravo spomni na matično državo Slovenijo, ki tudi še ni zmogla toliko človeške in politične moči, da bi v smeri resničnega priznanja in spoštovanja vseh žrtev svoje polpretekle zgodovine storila več, kot je uspela storiti doslej. Sprava je nujna in, kjer koli še ni bila uresničena, bi si morali zanjo močneje prizadevati, da bi končno že odložili bremena preteklosti in se na ta način osvobojeni lažje posvetili prihodnosti. Ne smemo si namreč delati utvar, da je s padcem ideologij vse opravljeno. Precej moči bomo morali imeti na razpolago, da bomo zajezili novo nevarnost, ki je nikakor ni koristno podcenjevati. V mislih imam Haiderja, ki je s svojim bleščavim egoizmom, s katerim se obrača na množice razvitega sveta, dosti bolj razširjen, kot bi se zdelo na prvi pogled. Njegov duh je zanesljivo še kako prisoten tudi v naslednji zgodbi: ko je generalni sekretar OZN Kofi Annan ob velikanski katastrofi v Mozambiku opozoril, da bi nekatere države morale hitreje nuditi dosti več pomoči, kot so jo, je imel v mislih prav razvite oziroma bogate države. Za tovrstno humanitarno obotavljanje seveda ni kriv Haider, ki pa se ob tej zgodbi lahko upravičeno zadovoljno smehlja.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / ANDREJ BERDON

KAKO Z NAŠO ZAŠČITO?

DRAGO LEGIŠA

Naša narodna manjšina preživlja zelo kočljiv trenutek, saj iz Rima ne prihajajo novice, ki bi nas pomirile in odpravile veliko skrb v zvezi z zakonsko zaščito naših temeljnih pravic. Naprosili smo deželnega političnega tajnika Slovenske skupnosti odvetnika dr. Andreja Berdona za pogovor v zvezi z vprašanjem, ki nam je v tem trenutku še najbolj pri srcu.

Predsednik poslanske zbornice Violante je Sergiju Paborju in Rudiju Pavšiču prejšnji teden dejal, da se bo razprava o zaščitnem zakonu za slovensko manjšino nadaljevala v zbornici 14. marca, a da bo slednja zakon odobrila šele po deželnih volitvah 16. aprila. Hkrati je predsednikoma SSO in SKGZ priporočil, naj stopita v stik tudi s predstavniki posameznih poslanskih skupin tako večine kot opozicije. Kako kot deželni politični tajnik Slovenske skupnosti ocenjujete izvajanja in nasvete predsednika poslanske zbornice?

Med predsednikom poslanske zbornice in raznimi predstavniki manjšine obstaja že kar zajetna korespondenca, saj smo si v zadnjih treh letih pogosto dopisovali. Resnici na ljubo je predsednik Violante redno in nemudoma odgovarjal na naše dopise z zagotovili, da bo zaščitni predlog obravnavan v zbornici določenega dne, čemur žal ni bilo tako. Pozive so, kot znano, italijanske vrhovne oblasti prejemale ne le iz manjšinskih vrst, a tudi iz najvišjih organov naše matične domovine. Trdim, da je bilo pisnih in siceršnjih prošenj že skoraj preveč - lahko bi z njimi uredili zajeten zbornik ali belo knjigo! -; zato je moje osebno mnenje, da nima več smisla hoditi v Rim na tarnanje in moledovanje k raznoraznim oblastem. Ponavljam: gre za moje čisto subjektivno mišljenje, ki mu botruje krepko in vse globlje razočaranje nad neprestanim odlašanjem, ki meji že na zafrkavanje. Pristojni organi Italije vedo vse o naših zadevah, vedo za naše želje in za naše pravne zahteve, obvladajo pravno problematiko Londonskegaa memoranduma, Osimskega sporazuma, pravdorekov kasacijskega, ustavnega in drugih sodišč. Zato tu ni več izgovorov ali opravičil - zadnje o pomanjkanju mnenja zakladnega ministra je že kabaretistično. Treba je žal ugotoviti, da se naš stari sum o pomanjkanju politične volje vse bolj spreminja v kruto stvarnost. Ob tem se mi dodatna romanja v Rim k načelnikom skupin zdijo, milo rečeno, patetična. Če je zbornica brez glasov komunistične prenove te dni sprejela zakon o parifikaciji privatnega šolstva z javnim, ni razloga, da našega ne bi takoj spravila pod streho, še predvsem spričo dejstva, da je postopek kalendariziran. Naš zakon ne gre naprej, ker je v italijanski politiki neka zaskrbljujoča kontinuiteta do srednje-evropskega in vzhodnega prostora, predvsem do Slovenije, ki je trajen element italijanske države, naj bodo na oblasti demokristjani ali komunisti. Nedavni kongres Levih demokratov v Turinu je med drugim odobril resolucijo, po kateri je treba pripadnikom italijanske manjšine v Istri z veliko žlico deliti italijansko državljanstvo, kar naj bi utrjevalo "vezi z matično nacijo" (obvezni filter je tu povoljno mnenje Unije Italijanov in čeprav marsikateri prosilec ni pripadnik manjšine, tako postane ne le italijanski državljan, a tudi njen član). To stališče, ki se je očitno porodilo v tržaški kuhinji in ki ga je naša zamejska komponenta LD lepo zamolčala, je pred nekaj leti v Sloveniji in na Hrvaškem sprožilo hude proteste, govorilo se je tudi o "kupovanju duš". Na turinskem kongresu LD so torej brez pomislekov povozili proteste Slovenije in Hvaške, v našem zamejstvu pa, kot če bi se nič ne zgodilo! To dokazuje, kako daleč smo zabredli v politično integracijo, *alias* asimilacijo duš, ko del manjšine ni sposoben kritične besede na račun stališča, ki je v kričečem nasprotju z interesi Slovenije. Ob takšni "netaktnosti" turinskega kongresa LD je želja po večji občutljivosti za naše zaščitno besedilce glas vpijočega v puščavi. Po drugi strani se naraščajoče razočaranje naših ljudi spreminja v nekakšno splošno katarzo, ki bi morala vendarle izbistriti um našega življa in njegove politične opredelitve.

Poslanca Violanteja je še prej obiskal v Rimu podpredsednik deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine prof. Budin, tržaški politični tajnik njegove stranke (Levih demokratov) Spadaro pa je o isti zadevi pisal predsedniku vlade D'Alemi. Kaj menite o tem koraku?

Gre za enega od številnih korakov, ki jih manjšinski dejavniki vsak po svojih poteh in močeh opravljajo zato, da se postopek nadaljuje. Žal je koncept enotnega nastopanja razbila pogubna skušnjava tako imenovane zamejske levice, ki si je na vsak način, tudi za ceno razbitja manjšinske enotnosti, hotela prilastiti očetovstvo nad zaščitnim zakonom. Če sedaj iz tega ne bo nič, je jasno, da bo tudi nosila vse politične posledice in odgovornosti, pač po zdravem starorimskem načelu "ubi commoda, ibi incommoda".

Sam kot deželni tajnik Slovenske skupnosti imate tako rekoč stalne stike s poslancem in zdaj podtajnikom vlade Caverijem, ki je bil prvi vložil zakonski predlog za zaščito naše slovenske manjšine. Bi našim bralcem zaupali, kaj o zakonski zaščiti meni podtajnik Caveri, ki bo v četrtek, 9. t.m., v Gorici, kjer bo govoril v Kulturnem centru Lojze Bratuž? (Naš tednik bo namreč tedaj že natisnjen).

Luciano Caveri je bil od vsega začetka realist in stvaren: nikoli ni ničesar obljubljal in me vedno opozarjal, da stojijo za blokado neki globlji razlogi, ki jih sam docela ne razume. Sicer je Caveri dober prijatelj naše manjšine in predvsem Slovenske skupnosti, obenem pa sposoben in izkušen politik, ki mu je premier D'Alema brez nadaljnjega zaupal pomemben vladni resor. Lucianu je problematika manjšin resnično in iskreno pri srcu: pred kratkim je o splošnem zakonu o manjšinah spregovoril v Vidmu, malo zatem je bil pri okcitanski skupnosti, zdaj se vrača k nam, potem ko nas je še pred kratkim obiskal. Vtis imam, da je samodejno prevzel nase odgovornost za tiste jezikovne skupnosti, ki v parlamentu ne morejo priti do primernega izraza, in da se ima za nekakšnega njihovega zagovornika. Do Masellijevega predloga je bil vedno skeptičen, saj se je tako kot mi zavedal njegovih pomanjkljivosti, obenem pa je pošteno povedal, da se je po imenovanju na podtajniško mesto njegov položaj spremenil. Mislim, da je vsekakor ohranil zdravo skepso in realizem do zadržanja italijanske politike o manjšinskih vprašanjih.

Pomembno mesto v ministrstvu za stike z deželami zavzema v Rimu bivši senator in redni slovenski dopisnik RAI-a v Rimu Stojan Spetič, ki pa je kljub svojemu dotedanjemu optimizmu, kar zadeva odobritev zakona, iznenada začel govoriti o resni nevarnosti, da z našo zaščito ne bo nič. Kako si razlagate ta njegov preobrat?

Gre pač za kruto spoznanje in zdravo streznitev.

Pred nekaj dnevi je bil na obisku v Trstu predsednik republike Ciampi, ki v svojih javnih nastopih sploh ni izrecno omenil naše narodne skupnosti, temveč govoril le o manjšinah v državi. Vašega poziva, naj se ustavi tudi pred spomeniki naših žrtev fašizma sicer ni sprejel, a je poskrbel, da je njegov vojaški svetovalec počastil spomin žrtev v nekdanjem italijanskem koncentracijskem taborišču Gonarsu, ki je bilo namenjeno predvsem Slovencem tedaj zasedene "Ljubljanske pokrajine". Se strinjate, da je ta predsednikova gesta vsaj posreden odgovor na vaš poziv?

Že ob tržaškem srečanju Fini-Violante, ki ga je marsikdo nekritično koval v nebo, je Slovenska skupnost tudi s konkretnimi akcijami opozarjala, da se je treba izogniti pogubnemu dualizmu komunizem-nacizem. Po tej tezi so za vse zlo krivi slovanski komunisti in nemški nacisti, italijanskih fašistov pa skorajda ni bilo, po operetni podobi o dobrem italijanskem vojaku, ki je bil v resnici marsikdaj krutejši od nemškega. Simbologija hkratnega polaganja vencev v Rižarni in na fojbi naj bi to klišejsko podobo ovekovečila, s pomočjo vzporejanja med procesom zoper nacista Priebkeja in procesom zoper hrvaške državljane - jutri morebiti slovenske -, ki jih dolžijo pobojev v fojbah. Gre seveda za prefinjeno obravnavanje tukajšnje zgodovine in italijanske odgovornosti, za tradicionalno prebrisanost, zoper katero je nazadnje reagiral sam nemški kancler Schröder, ko je čisto upravičeno zahteval nekakšno mednarodno "par condicio" med Haiderjem in Finijem, med katerima ni razlik. Vzajemna legitimacija med bivšimi italijanskimi komunisti in bivšimi fašisti seveda pomaga pri utrditvi njunega političnega dvopola in tudi večinskega sistema v Italiji, kar je v interesu teh dveh strank. Za nas Slovence pa je taka teza nesprejemljiva: relativiziranje ali brisanje italijanske odgovornosti ustvarja drugo zgodovinsko neresnico, da je bil pri nas le italijanski element žrtev dveh totalitarizmov - tako pravi tudi komaj sprejeta resolucija deželnega sveta F-Jk, v kateri je govor o zločinih komunizma in nacizma, o fašizmu pa - škandalozno - ne duha ne sluha! Če je temu tako, postanejo legitimne vse zahteve o reviziji mednarodnih sporazumov, o vračanju nepremičnin Istri, in v končni instanci tudi o neupravičenosti meja. Pomiritve duhov in meddržavne sprave ni mogoče graditi na polresnicah ali kar lažnih teorijah. Položitev venca v taborišču v Gonarsu je torej dobrodošla, vendar je obenem odraz teze, da sta Rižarna in fojba vredna najvišje časti, slovenske žrtve v Gonarsu pa drugorazredne. Upajmo, da bo premier D'Alema popravil to napako na svojem najavljenem obisku 25. aprila. Seveda je bil poziv Slovenske skupnosti namenjen predsedniku Ciampiju v svojstvu predsednika Italije, mi smo želeli, da gre osebno na bazoviški spomenik, ne da pošlje svojega atašeja. Vemo, da so v politiki simbolna dejanja pomembna, predvsem ko govorimo o vojnih grozotah, zato je bila prisotnost drugo ali tretjerazredne figure v Gonarsu neprimerna.

Odobritev zaščitnega zakona je gotovo pomembna, še pomembnejša pa bi bila odobritev dobrega in pravičnega zakona. Kot vemo, se SSk odločno zavzema, da bi takšen zakon tudi določil teritorij, kjer naj se izvaja, ter omogočil izvolitev predstavnikov slovenske narodne manjšine v osrednji parlament, deželni svet Furlanije-Julijske krajine ter ostala izvoljena javna telesa, kot so na primer občine in pokrajine. Ali obstaja možnost, da se ta pomembna vprašanja uredijo tako, kot vi zahtevate?

Možnost bi seveda obstajala, če bi vsa manjšina, predvsem pa italijanska levica, ki se je dolgo let dičila s tem argumentom in ga prikazovala kot nagelj na gumbnici svoje politične linije do Slovencev v Italiji, vztrajala na zakonskem predlogu, ki ga je decembra 1993 predložil pokojni senator Bratina. Spomnimo se, da je bil ta predlog zadnje besedilo, ki so ga vse manjšinske komponente sestavile soglasno in ga vsaka po svojih poteh predložila v parlament - SSk je pri tem dodatno zahtevala zajamčeno zastopstvo, se pravi, zahtevala je še boljši zakon. Tedanji koncept zaščite ni bil revolucionaren ali ekstremističen, kakor danes slišimo, bil pa je uravnovešen in načelen. Seznam občin je določal v zakonu teritorij, kjer živimo Slovenci, kar je bilo pomembno predvsem z načelnega stališča. Tudi struktura Bratinovega predloga je omogočala nadaljnje dogovarjanje o definiciji konkretnih zaščitnih ukrepov. Namesto tedanjega besedila je postal priljubljen Masellijev kriterij določanja ozemlja, ki spominja na Metallijev kriterij, katerega je Italija ponujala že v Cassandrovi komisiji, kakor piše v Rimskih mlinih iz leta 1985. Seveda je tedaj manjšina, v prvi vrsti njen levi del, z največjo ogorčenostjo zavrnila tak postopek. Danes predlagani model "ohlapne" zaščite pa, kakor vidimo, ni dovolj "ohlapen" za preboj skozi parlamentarne čeri. Gre torej za spremembo stališč v levosredinski koaliciji, ki je opustila nekdanje gledanje za bolj pragmatično usmeritev, zato je seveda težko, da bi naši amandmaji bili sprejeti. Kljub temu bomo seveda, kolikor bo mogoče, vztrajali pri naših zahtevah. Pri tem želim poudariti, da ni to cenena ali apriorna kritika Masellijevega zakonskega predloga oz. levosredinske vlade. Gre v prvi vrsti za ugotavljanje nekega dejstva, ob tem pa tudi za neko zaskrbljenost, da tako postavljeni mehanizmi ne bi odpirali vrat neskončnemu zavlačevanju na krajevni ravni.

Znano je namreč, da ustava republike Slovenije in drugi predpisi zagotavljajo italijanski narodni manjšini v Sloveniji prisotnost njenih predstavnikov tako v slovenskem državnem zboru (parlamentu) kot v občinskih svetih dvojezičnih občin, kot so Koper, Izola in Piran. Ali je dovolj poskrbljeno, da je o takšni za narodne manjšine naravnost vzorni ureditvi primerno in ustrezno seznanjena italijanska javnost?

Naj najprej povem, da me zelo moti, ko nekateri zamejski rojaki omalovažujejo stanje v Sloveniji in izpostavljajo nezadovoljstvo italijanske narodne skupnosti. Prav tako me moti trditev, da je današnji nivo v Sloveniji zgolj dediščina jugoslovanskega sistema. To je laž, ki najbrž izvira iz nesposobnosti sprejemanja neke zgodovinske danosti, kakršna je današnja samostojna republika Slovenija.

STRAN 6

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

1. POSTNA NEDELJA

"Glejte, zavezo sklepam z vami." (1 Mz 9,8-13)
"Spomni se, Gospod, svojega usmiljenja." (Ps 25,6)
"Ta voda pa je podoba krsta." (1 Pt 3,21)
"Spreobrnite se in verujte evangeliju." (Mr 1,15)

"Postni čas ima dvojno nalogo. Z ene strani naj zlasti s spominjanjem krsta ali s pripravo na krst, z druge strani pa s pokoro, pripravi na obhajanje velikonočne skrivnosti vernike, ki naj v tem času bolj vneto poslušajo Božjo besedo in se z večjo gorečnostjo posvečajo molitvi... Zato je treba: a) Krstne sestavine, nekatere iz starejšega izročila obnoviti... ter b)... v katehezi je treba vernikom, ko jim poudarjamo socialne posledice greha, vtisniti v srce svojstveno naravo pokore, ki zameta greh kot žalitev Boga... in vneto naj se poudarja molitev za grešnike" (Vat. II., B,5,109). "Predvsem te torej prosim: prosite, molite, posredujte in se zahvaljujte za vse ljudi, za kralje in vse oblastnike, da bomo lahko živeli v vsej pobožnosti in vsem dostojanstvu, mirno in tiho" (1 Tim 2,1-2).

Osvetlimo zdaj nekoliko krst. Sam Jezus je prejel, čeprav nedolžen, krst (Mr 1,9), a zato, da je sprejel nase greh sveta, vse naše slabosti in smrt. Ob vnebohodu pa je naročil apostolom: "Pojdite po vsem svetu... krščujte..." (Matej 28,19; Marko 16,16).

Že stvarjenje in vesoljni potop in prehod skozi Rdeče morje so vnaprej ponazarjali krst.

Obred krščevanja s potapljanjem v vodo (ki v globini hrani pošasti in nevarnosti vseh vrst) in z dvigom iz nje poudarja novo stvarjenje in novo rojstvo iz Boga. "Ali ne veste - nas sprašuje ap. Pavel - da smo bili vsi, ki smo bili krščeni v Jezusa Kristusa, krščeni v njegovo smrt? S krstom smo bili torej skupaj z njim pokopani v smrt, da bi prav tako, kakor je Kristus v moči Očetovega veličastva vstal od mrtvih, tudi mi stopili na pot novosti življenja. Če smo namreč z njim zraščeni v podobnosti njegove smrti, bomo tudi v podobnosti njegovega vstajenja" (Rim 6,3-6).

Potop je uničil vsa živa bitja, a Bog je rešil svoje prav tako po vodi.

Tudi prehod skozi Rdeče morje ponazarja že vnaprej krst (1 Kor 10, 1-5), 1. Petrovo pismo imenuje potop podobo krsta (3, 19-21), Janez pa skalo ob Horebu (7, 38); Barnaba, Justin in Irenej omenjajo poleg tega še vode Mare in kopel Naamana. Bogoslužna berila velike sobote so odmev starega pouka o krstu. SZ je uvrstila krst v veliko Božje stvariteljsko delo in v odrešenje človeka (J. Danièlou o O. Cullmann-u. LB 76).

Voda je po eni strani počelo uničenja, orodje Božje kaznovalne sodbe nad grešnim svetom - po drugi strani pa je stvariteljsko vodilo, naročje, ki rojeva življenje novega stvarstva (J.D. LB 76). Tudi Izaija je v vsej knjigi napovedoval novo, Božje stvarjenje, nekaj povsem novega.

Tako je prvo stvarjenje že vnaprej ponazorilo prihodnje, drugo stvarjenje, ki se je izpolnilo v Kristusu. V učlovečenju je bilo ustvarjeno novo vesolje. Janez ga imenuje novo rojstvo (3,5). Pavel imenuje novokrščenca novo stvar (2 Kor 5,17), zato ker je krščen z vodo, ki jo je posvetil Sveti Duh. Saj je že v začetku duh Božji vel nad vodami (1 Mz 1,2), nato nad Jordanom, ko je Jezus prejel krst (Mt 3, 16; Mr 1, 10).

Mozaik v Oglejski baziliki prikazuje v gornjem delu, v zgodbi o preroku Joni, morje, polno majhnih rib. Te pomenijo vernike, ki so rojeni iz ribe (ihthys = Jezus Kristus Božji Sin odrešenik) Jezusa Kristusa ter ostanejo pri življenju samo, če ostanejo v vodi (J.D. 79).

Obnovitev krstnih obljub in utrditev krstne vere ter življenja po veri, pa odpoved hudemu duhu, nas rešujejo. Nič ne morejo škodovati ne ves potop ne vsa poplava hudobije ne morske pošasti ne greh, če je naše življenje zraščeno s Kristusovim življenjem in z njegovo smrtjo in pokopom ter vstajenjem.

Današnja berila omenjajo poleg krsta tudi pokoro. Saj se je Jezus pred začetkom oznanjevanja božjega kraljestva postil v puščavi 40 dni (Mr 1, 13). S to številko, ki je značilna v SZ, se izraža dolga doba, dasi ne natančno število.

Puščava kot taka "velja v SZ za kraj groze (5 Mz 1, 19), kjer nihče ne potuje (Jer 2,6), poln nevarnosti (Žal 5, 9), bridkosti in strahu (Iz 30, 6), bivališče hudih duhov (Iz 13, 21) in Jahvejeve jeze" (Jer 4, 26 sl.), a je tudi "kot čas čudežev (čudeži z vodo, mano, prepelicami), kazni (kače, propad Datana..., Mirjamina gobavost) in predvsem srečanja z Bogom" (Sinaj - BL 616 sl.).

Da je Jezus z nami v poplavi ali vodah vsakršne hudobije pa tudi v puščavi tega življenja, je moč, ki nas rešuje. Je moč, ki nam pomaga do spreobrnitve ali spremenitve mišljenja in življenja: "Spreobrnite se in verujte evangeliju!" (Mr 1, 157). Za to milost naj vsakdo prosi, tudi pri skupnih prošnjah pri sv. maši ter slovesno z vso Cerkvijo na veliki petek.

KRISTJANI IN DRUŽBA

35-LETNICA RADIJSKEGA ODDAJANJA SLOVENSKE MAŠE

ZAHVALNA MAŠA S POUDARKOM NA SPOŠTOVANJU NEDELJE

IVAN ŽERJAL

Dne 7. marca 1965 so stopili v veljavo sklepi 2. Vatikanskega koncila. Eden od teh sklepov je še posebej pomemben, saj je uvedel v bogoslužje rabo narodnih jezikov namesto latinščine, ki je bila do tedaj v veljavi.

Dogodek je pomemben zlasti za nas Slovence, saj je s tem naš jezik nedvomno pridobil na dostojanstvu. Latinščino je zamenjala slovenščina, v katero so bile prevedene mašne knjige, elan pa je bil opazen tudi na drugih področjih: pomislimo samo npr. na število slovenskih maš, ki so jih spisali naši skladatelji. Ravno 7. marca 1965, bila je nedelja, je iz župnijske cerkve sv. Mohorja in Fortunata v Rojanu prišla v slovenske družine prek radijskih valov prva maša, darovana v slovenskem jeziku po novih predpisih, potem ko je takratni tržaški škof Santin ugodil prošnji Radia Trst A. Od takrat je minilo že 35 let, rojansko radijsko mašo je darovalo okoli 50 duhovnikov (med temi gre omeniti zlasti dolgoletnega škofovega vikarja za tržaške Slovence, danes že pokojnega msgr. Lojzeta Škerla), več misijonarjev in kakih 20 škofov (med katerimi je bil pred časom tudi ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Franc Rode), še danes pa je vsako nedeljo ob 9. uri zjutraj radijski prenos maše iz Rojana, ki jo že dolgo vrsto let daruje tamkajšnji slovenski kaplan msgr. Stanko Zorko. Mašni obred spremlja vsakič petje rojanskega cerkvenega pevskega zbora pod vodstvom prof. Humberta Mamola.

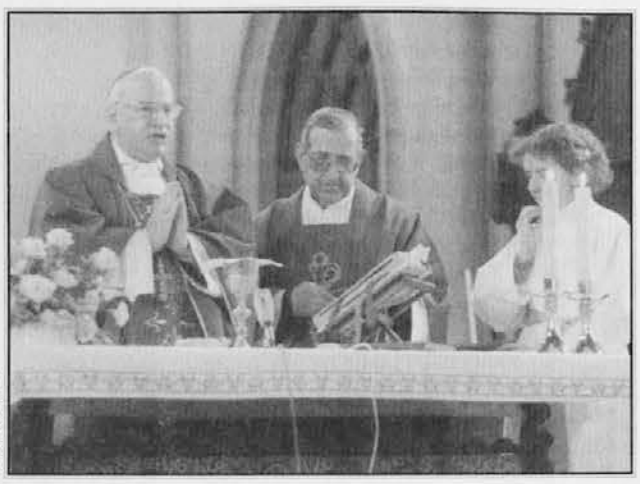

FOTO KROMA

Ob tej pomembni obletnici je bila v nedeljo, 5. t.m., v župnijski cerkvi v Rojanu zahvalna maša, ki jo je daroval tržaški škof msgr. Evgen Ravignani ob somaševanju msgr. Zorka in ki jo je seveda neposredno prenašal Radio Trst A. Škof Ravignani je ob tej priložnosti izrazil zahvalo družbi RAI, vernikom, duhovnikom, kaplanu Zorku in tudi pevskemu zboru, saj dobiva liturgija s petjem svojo duhovnost in dostojanstvo s prepletanjem glasov v čast Gospodu. V svoji pridigi pa je škof, naslanjajoč se na nedeljska berila, podčrtal pomen sobotnega oz. nedeljskega počitka. To je namreč čas in trenutek prostosti ter spomina na čudovita dela Izraela in ljubezni Boga do Izraela ter ljubezni do tistega, ki je potreben. Vprašati pa se je treba, je dejal škof Ravignani, ali je za današnjega človeka nedelja res Gospodov dan. Je res tisti dan v tednu, ko se spočijemo in sprostimo, se srečujemo z družino, sorodniki, prijatelji, skratka: ali je nedelja res dan ljubezni? Morda ni vedno tako. Vedno več je namreč interesov, vezanih zlasti na gospodarski uspeh, zaradi katerih se služba širi tudi na praznične dneve. Tako postaja nedelja dan, ki je enak drugim dnevom v tednu. Ni priložnosti za počitek in sprostitev. Zato je škof zaključil pridigo s podčrtanjem potrebe, da tudi mi spoštujemo Bogu posvečeni dan in da ga častimo. To je namreč dan, ko praznujemo Gospodovo smrt in vstajenje. Preživimo torej nedeljo v zahvalo Kristusu!

CERKVENA DOLOČILA

SPOKORNI DNEVI IN POST

"Vsi verniki so vsak na svoj način po božjem pravu dolžni delati pokoro; da bi pa vse med seboj povezovalo vsaj kako skupno opravljanje pokore, se zapovedujejo spokorni dnevi, ko se verniki na poseben način posvečajo molitvi, opravljajo dela pobožnosti in krščanske dobrodelnosti, se premagujejo, zvesteje izpolnjujejo svoje dolžnosti in se zlasti držijo posta in zdržka. Spokorni dnevi in časi so za vso Cerkev vsi petki v vsem letu in postni čas. Zdržek od mesnih ali drugih jedi (...) naj se ohranja vse petke v letu, razen če je kdaj ta dan slovesen praznik; zdržek in post pa na pepelnico in veliki petek.

Postava o zdržku veže vse, ki so dopolnili štirinajsto leto; postava o postu pa zavezuje vse polnoletne (nad osemnajst let) do začetega šestdesetega leta. Pastoralni delavci in starši pa naj poskrbijo, da se bodo tisti, ki jih zaradi premajhne starosti še ne veže postava o postu in zdržku, poučili o pravnem pomenu spokornosti.

Škofovska konferenca lahko natančneje določi postavo o postu in zdržku ter zdržek in post v celoti ali deloma nadomesti tudi z drugimi oblikami spokornosti, zlasti z deli krščanske dobrodelnosti in pobožnimi vajami". (ZCP, kan. 1249-1253).

NOVI MUČENCI, PRIČEVALCI IN VZORNIKI VERE

Sveti oče Janez Pavel II. je v nedeljo, 5. t.m., v Rimu proglasil 44 novih blaženih, ki so izpričali zvestobo Kristusu z mučeniško smrtjo. Sveti oče je prve blažene v tretjem tisočletju proglasil pred skoraj dvajset tisoč verniki, ki so prišli na trg sv. Petra v Vatikan iz Brazilije, Poljske, Belorusije, Vietnama in Tajske. Sveto in jubilejno leto ima tako prve blažene, ki so živeli sicer v različnih okoljih in časih, a je vsem skupna mučeniška smrt in zato je sveti oče vzkliknil: "Mučeniki so vzor vere za današnji dan!"

Med novimi blaženimi, ki so deležni časti oltarja, so tudi brazilski mučenci, ki so bili žrtve verskega nasilja v Braziliji leta 1645. Vsi so umrli mučeniške smrti v spopadih med katoličani in kalvinisti. Trideset novih blaženih iz Brazilije sta vodila duhovnika Andre de Soveral in Francisco Ferrero; med mučenci so bile tudi matere z otroki. Samo leto dni prej je mučeniške smrti umrl vietnamski katehist Andrea Di Phuyen. V Vietnamu so bili takrat katoličani v manjšini in nanje so gledali kot na evropsko usmerjene ljudi. Zaradi tega so Di Phuyena odvedli 25. julija 1644 pred takratnega mandarina-guvernerja, ki je od njega zahteval, naj se odpove krščanski veri. Ker tega ni storil, so ga umorili. Samo sedemnajst let pa je imel katehist s Filipinov Pedro Calungsol; tega je na otoku Guam umoril nekdanji kristjan, ki ni hotel krstiti svojega otroka. Žrtve in mučenke nacizma pa so bile sestre reda Svete družine iz Nazareta: Maria Stella Mardosiewicz in z njo še deset sester so našle smrt leta 1943 pred nemškimi puškami v kraju Nowogrodrek na takratni vzhodni državni meji Poljske, na ozemlju današnje Belorusije. Mučeniške sestre so ustrelili v zameno za stodvajset jetnikov, ki so jih nameravali umoriti.

Zadnji, v nedeljo proglašeni blaženi, je tajski mučenec Nicolas Bunkerd Kitbmrung, ki je bil ujet ob začetku vojne med Francijo in Indokino. Bil je obsojen zaradi vohunstva v korist Francije in leta 1941 obsojen na petnajst let stroge ječe. Niti 43 let star je v ječi umrl zaradi mučenj, tuberkoloze in lakote v Bangkoku 12. januarja 1944.

"Bogu se zahvalimo za dar teh svetlih pričevalcev evangelija," je zaključil slovesnost sv. oče in dodal: "Hvalimo ga s svojim življenjem in z njegovo milostjo skušajmo posnemati zglede teh mučencev!"

JUP

SREČANJE MLADIH

POGLED IZ OGLEJA

Tak je naslov srečanja mladih v Ogleju, podnaslov pa je *Gledati z novim srcem*. Gre za srečanje mladih naše dežele v oglejski baziliki, materi naših Cerkva, ki bo služilo kot priprava na 15. svetovni dan mladine. Srečanje bo v Ogleju 1. in 2. aprila. Vse potrebne informacije lahko dobijo mladi na telefonski številki 0431 35233. Srečanje mladih organizirajo mladi kristjani, ki vljudno prosijo, da se vsakdo, ki se misli udeležiti duhovne priprave v Ogleju, prijavi. Ob vpisu je potrebno prispevati simboličnih pet tisoč lir, s seboj pa bodo mladi v Oglej prinesli tudi spalno vrečo, spalno blazino in hrano v nahrbtniku. V soboto, 1. aprila, se bodo mladi, starejši od 16 let, dobili v kraju Belvedere pri Ogleju, od koder bodo peš odšli do cerkve v Ogleju, kjer jih bodo sprejeli ob 19. uri. Ob 20.30 bosta vstop in bdenje v bazliki, ponoči pa bo možnost za spoved, molitev in petje. Od enih ponoči naprej pa bo poskrbljeno za spanje na različnih krajih v Ogleju. V nedeljo, 2. aprila, bodo mladi odšli v Gradež v dvorano Palacongressi, kjer bo ob 9. uri prireditev in ob 11. uri sveta maša, ki jo bodo z mladimi darovali škofje iz naše dežele. Duhovna priprava mladih se bo zaključila ob 12.30, ko bodo mladi odšli vsak na svoj dom.

LIK ŽIVEGA SVETNIKA

O JANEZU VIANEJU

Lansko jesen je Ognjišče izdalo nov roman o sv. Janezu Vianeju: *Arški župnik*. Delo je življenjepis svetnika, ki je postal zavetnik vseh duhovnikov celega sveta. Kdor prebere knjigo, bo ostal pretresen, kako je ta človek zmogel tako svetniško življenje, ki ga je zaznamovala surova askeza s postom in samozatajevanjem. Sv. Janez Vianej se je kot starejši mladenič odločil za duhovno pastirsko službo. Čeprav je gojil to željo iz otroških let, je ni mogel izpolniti, ker je prihajal iz kmečke, revne družine in je bil postavljen za namestnika domače kmetije. V preizkušnjah je v tišini in samoti skrival to željo, ki je iz dneva v dan vedno bolj hrepeneče rasla. Vzgajala ga je svetniška mati, ki je zanj molila vsak dan, da bi se mu želja izpolnila. In res je Bog, ki je vsemogočen in usliši prošnje najbolj ponižnih, uresničil njegov veliki sen. Vendar Vianej, krepak, a zelo slabo nadarjen za učenje, je začel imeti težave, zlasti v latinščini. Čeprav se je trudil, se učil, se postil, da bi mu Bog pomagal, je imel vedno večje težave zaradi svoje trde glave. Ko ga je nekega dne prijatelj bogoslovec učil latinščino, je nezbranega učenca s slabim spominom v trenutku jeze in nehote udaril po glavi s knjigo. Vianej mu je v žalosti in obupu odgovoril: "Oprosti, ker imam tako trdo glavo!"

In vendar se je Vianej postil, vedno bolj je bil koščen, čeprav bi v letih rasti in študija potreboval veliko hrane. Potihoma se je vsemu odpovedoval, da bi mu Bog pomagal v težavah. Iz te preizkušene in bojevite mladosti je zrasla v njem neugasljiva vroča želja, da bi reševal duše pred slabim in hudobnim. In res je postal duhovnik. S tem pa se je šele začel pravi boj.

Knjiga je zelo zanimiva, ker posreduje pričevanje malega, skromnega in ponižnega človeka, ki z vso silo ljubi Boga in človeka in postane v vsej svoji majhnosti velik. Čeprav so ga imeli mnogi tedanji prijatelji in znanci za trdoglavega in nepreudarnega duhovnika in je bil zato nameščen v Ars, majhno, izgubljeno vas na podeželju, kjer je malokdo zahajal v cerkev, sta njegova zavzetost in gorečnost spreobrnila celo vas, da je postala cerkev kraj milosti in romanja množice vernikov iz cele Francije, danes z vsega sveta. Čeprav je ta svetnik "majhen" in intelektualno nenadarjen, vidijo mnogi v njem nekaj zelo lepega. Tudi naš zamejski pisatelj Prešernov nagrajenec, prof. Alojz Rebula, ga velikokrat citira v svojih predavanjih in govorih. Tudi zato je v knjigi, ki jo je izdalo Ognjišče, prof. Rebula napisal spremno besedo.

Sam sem šel z avtostopom na ta kraj milosti, da bi si izprosil od Boga dar spoznanja svojega poklica. In Bog mi je prek sv. Janeza Vianeja odgovoril.

MARTIN MARUSSI

NAJPOMEMBNEJŠI LETOŠNJI PROJEKT KOPRSKE KARITAS

V SOLKANU DOM ZA MATERE IN OTROKE V STISKI

Humanitarna organizacija Karitas koprske škofije ima vsako leto večji delež pri nudenju najrazličnejših oblik pomoči ljudem, ki potrebujejo pomoč in predvsem razumevanje okolja. O tem je govoril tudi koprski škof msgr. Metod Pirih na občnem zboru Karitas koprske škofije, ki je nedavno bil v vipavski škofijski gimnaziji. Skupščine se je udeležilo več kot sto sodelavcev župnijskih in dekanijskih organizacij Karitas, med njimi je bilo veliko duhovnikov, med udeleženci pa so bili tudi predstavniki Ljubljanske in mariborske Karitas in nekaterih Centrov za socialno delo pri primorskih občinah.

Uspešno delovanje Karitas v koprski škofiji v korist ljudi, ki so v težavah oziroma najrazličnejših stiskah, je razvidno tudi iz naslednjih podatkov: 923 družin in posameznikov na Primorskem prejema stalno ali občasno pomoč; 1.134 otrok je prejelo pomoč ob začetku letošnjega šolskega leta; 150 otrok je vključenih v projekt, znan kot "posvojitev na daljavo", od tega 62 v sami koprski škofiji; 35 otrokom pomaga Karitas pri plačilu kosila ali bivanja v dijaških domovih; lani je bilo opravljenih 5.910 pogovorov ali svetovanj z ljudmi, ki so imeli razne težave oz. so doživljali stiske; obiskov in pozornosti sodelavcev župijskih Karitas je bilo deležnih 9.400 priletnih ljudi, bolnikov ali drugače prizadetih.

Najpomembnejši projekt Škofijske Karitas Koper v tem letu je obnova doma Karitas v Solkanu, v katerem bo tudi Materinski dom. Le-ta bo nudil zavetje osmim do desetim ženskam, materam z otroki v stiski. Škofijska Karitas prosi vse ljudi za pomoč, da bi omenjeni projekt lahko uresničili. Svoj dar lahko nakažejo na žiro račun Škofijske Karitas Koper, št. 51800-620-336 00 11500-1120, s pripisom: za Materinski dom Karitas.

M.

IZ NOVE ŠTEVILKE REVIJE COMMUNIO

SPOMIN IN SPRAVA

Nova številka mednarodne katoliške revije Communio, ki jo izdaja Svet te publikacije pri Slovenski škofovski konferenci, obravnava spoznanja in komentarje o spravi v svetem letu 2000, ki jih je sprejela Mednarodna teološka komisija. To je študija teme z naslovom *Cerkev in napake preteklosti*, ki jo je Mednarodni teološki komisiji predlagal njen predsednik, kard. Joseph Ratzinger. Besedilo je pripravila podkomisija cerkvenih izvedencev, v kateri je bil tudi msgr. Anton Štrukelj. Gradivo je bilo potrjeno s pisnim glasovanjem komisije in nato predloženo kardinalu Ratzingerju, prefektu kongregacije za nauk vere; ta je dal svoje dovoljenje za objavo.

V uvodu k obsežni temi o spominu in spravi je zapisano, "da je med znamenji, ki so lahko zelo primerna za to, da moramo živeti odlično milost jubileja svetega leta 2000 z večjo poglobljenostjo, tudi očiščenje spomina. To očiščenje je proces osvobajanja osebne in skupnostne vesti od vseh oblik sovražnosti in nasilja, ki jih je pustila za seboj dediščina preteklih napak; gre za prenovljeno zgodovinsko in teološko ovrednotenje dogodkov, ki naj - če je pravično - vodi do ustreznega priznanja napak ter prispeva k resnični poti sprave. Takšen proces more pomembno vplivati na sedanjost, saj pogosto še danes čutimo težo posledic preteklih napak (...). Očiščenje spomina kot takšno zahteva dejanje poguma in ponižnosti v priznanju napak, ki so jih storili tisti, ki so se imenovali ali se imenujejo kristjani. Temelji v prepričanju, da zaradi vezi, ki nas v skrivnostnem Kristusovem telesu povezuje med seboj, čeprav nismo osebno odgovorni in ne moremo nadomestiti sodbe Boga, ki edini pozna srca, mi vsi nosimo breme zmot in krivd teh, ki so živeli pred nami." Dokument podaja podrobno teološko razmišljanje o pogojih, ki omogočajo dejanja očiščenja spomina v zvezi s priznanjem napak preteklosti. Besedilo skuša odgovoriti na naslednja vprašanja: Čemu takšna dejanja? Kdo so primerni subjekti? Kaj je predmet teh dejanj, kako ga je potrebno določiti in pri tem pravilno povezati zgodovinsko in teološko presojo? Kdo so naslovljenci? Kakšne so moralne posledice? Kateri so možni učinki za cerkveno in družbeno življenje?

V nadaljnjih poglavjih je opisano obdobje razvoja Cerkve pred 2. vatikanskim koncilom; o razvoju Cerkve, ki je skozi stoletja živa družba; o svetopisemskem pristopu v stari in novi zavezi; teoloških temeljih sprave; zgodovinski in teološki presoji; interpretaciji zgodovine; etičnem razlikovanju in merilih; ločitvah kristjanov; o uporabi nasilja v službi resnice; kristjanih in Judih; naši odgovornosti za zlo sedanjosti, "tudi za pojav zanikanja Boga kot del procesa, ki je nastal v zahodnem svetu"; o pastoralnih in misijonarskih perspektivah; o posledicah sprave v Cerkvi na ravni dialoga in misijonstva. V sklepnih razmišljanjih o temi *Cerkev in napake preteklosti* so zapisane tudi naslednje misli: "Cerkev se v vseh oblikah kesanja za napake peteklosti in v vseh posameznih dejanjih, ki so z njimi povezana, obrača predvsem na Boga in ima namen poveličevati njega in njegovo usmiljenje. Priznana resnica je namreč izvor sprave in miru, zato spričo svoje odgovornosti do resnice Cerkev ne more prestopiti praga novega tisočletja, ne da bi spodbudila svoje otroke, naj se v kesanju očistijo zmot, nezvestob, nedoslednosti in zamud. Priznati včerajšnja popuščanja je dejanje poštenja in poguma. To za vse odpira novi jutrajšnji dan."

POSTNI GOVORI ZA LETO 2000 PO RADIU TRST A

Tudi letos bodo po Radiu Trst A na sporedu postni govori, in sicer ob torkih in petkih ob 18.45 od 10. marca do 21. aprila. Tema govorov nosi naslov *Prihodnost bo takšna, kot je danes vzgoja*, nosilci projekta pa so profesorji na Škofijski gimnaziji Vipava (ŠGV): msgr. Vinko Lapajne, rektor in profesor na ŠGV; Ivan Albreht, profesor in svetovalni delavec na ŠGV; Stanko Fajdiga, profesor na ŠGV in vodja dijaškega doma; Janez Zupet, profesor na ŠGV; Tatjana Božič, profesorica na ŠGV; Andrej Vovk, profesor na ŠGV.

NASLOVI IN AVTORJI

1. **petek, 10.3.**: *Ni vse le znanje, potrebne so tudi vrednote* (Vinko Lapajne);
2. **torek, 14.3.**: *Osnovni prostor vzgoje je domača družina* (Tatjana Božič);
3. **petek, 17.3.**: Kakršni zakonci, takšni vzgojitelji (Vinko Lapajne);
4. **torek, 21.3.**: *Prva tri leta življenja so za vzgojo najpomembnejša* (Tatjana Božič);
5. **petek, 24.3.**: *Verska vzgoja se ne začne šele z vključitvijo otroka v verouk* (Ivan Albreht);
6. **torek, 28.3.**: *Pomen postnega in velikonočnega časa za versko vzgojo otrok in mladih* (Stanko Fajdiga);
7. **petek, 31.3.**: *Brez molitve v družini ni verske vzgoje* (Stanko Fajdiga);
8. **torek, 4.4.**: *Nedelja, privilegirani čas za vzgojo* (Stanko Fajdiga);
9. **petek, 7.4.**: *Vzgoja za vrednote* (Vinko Lapajne);
10. **torek, 11.4.**: *Vzgoja za veselje, ki izvira iz nesebičnosti in odpovedi* (Janez Zupet);
11. **petek, 14.4.**: *Čut za sveto v zakonu in družini* (Ivan Albreht);
12. **torek, 18.4.**: *Vzgoja za spravo in evharistijo* (Andrej Vovk);
13. **veliki petek, 21.4.**: *Veselje do življenja* (Andrej Vovk).

SVETNIK TEDNA

18. MAREC

SILVESTER ČUK

CIRIL JERUZALEMSKI, CERKVENI UČITELJ

Svetega Cirila Jeruzalemskega najbolj poznamo po njegovih Katehezah, v katerih nam je zapustil popoln tečaj priprave na krst in uvajanja v zakramente. Poučevanje je bilo sestavljeno iz osemnajstih učnih ur, ki po uvodnem nagovoru razlagajo člene veroizpovedi. Tem sledi pet homilij, ki na osnovi obredov in dejanj razlagajo zakramente uvajanja. Katehumeni ali pripravniki na krst so se v Jeruzalemu zbirali v baziliki božjega groba, ki jo je dal zgraditi cesar Konstantin na kraju Jezusove smrti. "Noben drug kraj na svetu," piše Adalbert Hamman, "ne bi mogel bolje prikazati povezave med krstom in velikonočno skrivnostjo kot prav ta kraj, kjer sta se dovršili Kristusova drama in vstajenje."

Rodil se je najverjetneje v Jeruzalemu okoli leta 313, torej v času, ko je krščanstvo v rimski državi dobilo svobodo. O njegovi mladosti nimamo poročil. Gotovo je le, da so bili njegovi starši kristjani in so mu oskrbeli dobro krščansko vzgojo, najbrž pri menihih. Že pod svetniškim jeruzalemskim škofom Makarijem je Ciril postal diakon, pod njegovim naslednikom pa je prejel mašniško posvečenje. Kmalu je zaslovel kot odličen govornik. Že kot duhovnik je pripravljal na prejem krsta in drugih zakramentov katehumene v baziliki božjega groba. Po smrti škofa Maksima leta 348 so Cirila izvolili za jeruzaemskega škofa ob navzočnosti metropolita Akacija iz Cezareje.

Med njim in Cirilom je kmalu prišlo do nesoglasij, kajti Akacij se je čedalje bolj družil s krivoverskimi arijanci. Bil je spoštovan na dvoru in to je izkoristil, da je sklical sinodo, ki je Cirila odstavila. Ciril se je pritožil, vendar so ga s silo pregnali iz Jeruzalema. Zatekel se je najprej v Antiohijo, nato v Tarz, kjer je kmalu postal zelo priljubljen zaradi svojih odličnih pridig. Nova sinoda je Cirilu vrnila škofovske pravice in vrnil se je v Jeruzalem. Sovražniki so ga tožili pri cesarju Konstanciju, ki ga je spet poslal v pregnanstvo. Ko je cesar Konstancij leta 361 umrl, se je Ciril ponovno vrnil v Jeruzalem, toda njegovo trpljenje še ni bilo končano. Za cesarja Valenta je bil leta 367 spet pregnan, ker je bil preveč očiten nasprotnik arijanizma. V pregnanstvu je ostal celih enajst let. Šele leta 378 se je smel dokončno vrniti na svoj škofijski sedež. Koncil v Carigradu leta 381, ki se ga je tudi sam udeležil, ga je slovesno priznal za zakonitega škofa v Jeruzalemu.

Po enajstih letih pregnanstva je našel v Jeruzalemu zelo žalostne razmere. "Tu ni pregrehe, ki ne bi z vso drznostjo dvigala glave," je zapisal, "pokvarjenost, prešuštvo, rop, malikovanje, umori in poboji - skratka, zločini vseh vrst se tu širijo." Zadnja leta življenja si je Ciril prizadeval predvsem, da bi obnovil mir in zacelil rane bolečih let razkola, ki so ga povzročili arijanci. Njegova stalna skrb je bila edinost v veri. Znan je njegov izrek: "Zmota ima več oblik, resnica ima pa en sam obraz." Poročila iz zadnjih let Cirilove škofovske službe hvalijo zgledno bogoljubnost in lep cerkveni red v jeruzalemski škofiji.

Ciril je umrl leta 386. Škof je bil osemintrideset let, od katerih je skoraj polovico - šestnajst - prebil v izgnanstvu. Papež Leon XIII. ga je leta 1893 imenoval za cerkvenega učitelja vesoljne Cerkve.

Ciril je na Slovenskem precej pogosto ime, manj razširjena je ženska oblika Cirila. Večina naših Cirilov ima za svojega krstnega zavetnika sv. Cirila iz Soluna, ki je bil s svojim bratom Metodom blagovestnik Slovanov; njun god obhajamo 5. julija. Nekaterim pa je zavetnik sv. Ciril Jeruzalemski in ti godujejo danes.

■ ZAČETEK POSTNEGA ČASA V VATIKANU

V sredo, 8. t.m., se je z obredom pepeljenja začel postni čas. To je poseben čas 40 dni, v katerem se verniki pripravljamo na Veliko noč. Post je čas molitve, zdržka, dobrih del, pa tudi odpuščanja in sprave. Zato je zanimiva tudi poteza sv. očeta, ki bo v tem času prosil odpuščanja. Odmevna spravna slovesnost, med katero naj bi papež prosil odpuščanja za napake članov katoliške Cerkve v preteklosti, bo v nedeljo, 12. t.m., v baziliki sv. Petra. Dan pred pepelnično sredo pa je potekala na tiskovnem središču Sv. sedeža uradna predstavitev novega dokumenta Mednarodne teološke komisije z naslovom *Spomin in sprava*, v katerem razmišljajo o pogojih za možnost, da Cerkev prosi odpuščanja za napake v preteklosti.

■ SVETOLETNA ROMANJA V KOPRSKO STOLNICO

V postnem času bodo romali v koprsko stolnico romarji iz vse koprske škofije, da bi tam molili, prejeli zakrament sprave, obhajali evharistijo in bili deležni svetoletnega odpustka. Romanja bodo imela enoten program. Dekaniji Koper in Dekani (istrsko pastoralno območje) bosta poromali 11. t.m., dekanije Cerkno, Kobarid in Tolmin 25. t.m., dekaniji Nova Gorica in Šempeter 1. aprila, dekanija Vipavska 8. aprila.

■ RADIO OGNJIŠČE. Vsak četrtek ob 17. uri: aktualne teme v primorski oddaji **Maestral**. Radio Ognjišče lahko poslušate v zamejstvu na Ukv frekvencah 107,5 - Sv. gora (v Goriški in Furlaniji) in 91,2 - Tinjan (na Tržaškem).

OB 8. MARCU / BLIŠČ IN BEDA PRAZNIKA Z DVOJNIM OBRAZOM

SVOBODA ODLOČITEV, SVOBODA IZBIR

MAJDA ARTAČ STURMAN

Na pragu letošnjega marca se z mislijo vračam za leto dni nazaj, v prekrasno sinjino zgodnje grške pomladi. Ko se na šolskem izletu nekdanji in sedanji "klasiki", dijaki in profesorji peljemo od slovitega gledališča v Epidavru skozi bele grške vasi, se s kolegico veseliva grmov rumenih mimoz, ki se bohotijo na vsakem koraku. Toplina mediteranskih barv me potegne v svoj vrtinec in polasti se me občutek neizmerne svobode. Tu, pod Foibovim svodom, imajo mimoze poseben čar, poseben lesk, a ne moremo se ustaviti, da bi si utrgali vejico, naprej moramo.

A vendar je celo boljše tako. Kajti od daleč te sicer prevzame topla rumena barva mimoz, da bi od veselja kar zavrisknila, a ko se z nosnicami dotakneš njihovih cvetov, se razočarano zdrzneš ob čudno osladnem vonju.

Morda je prav v tem simboličnem cvetu skrito bistvo osmomarčevskih praznovanj. Vanje se stekata blišč in beda praznika z dvojnim obrazom: cvetličarne in slaščičarne vabljivo prekipevajo v navalu kupcev, ki bi radi presenetili z dišečim darilcem soprogo, mamo, sestro, delovno kolegico. Marsikatera ženska se bo čutila danes počaščena, kraljica med kraljicami, a morda se jutri vrne med pepelke, iz plesnih dvoran v sivo enoličnost vsakdanjih rutinskih opravil. Medtem pa rumena barva mimoze, znanilka veselja, topline, življenja, v nekaj dneh zbledi, z uvele mimozine vejice se osipa samo še drobni prah pozabe.

Za konvencionalnimi pokloni in potrošništvom praznika, ki naj bi nas spominjal na grenko usodo, trpljenje in boj za pravice zatiranih in ponižanih žensk v vseh deželah sveta, se nemalokrat pred našimi očmi razgrne praznina razvpitega in razvitega zahodnega sveta. V eri vratolomne naglice, tržnega avtoritarizma, sodobnih komunikacijskih sredstev človek, naj si bo ženska ali moški, išče svoj pravi obraz. S težavo si skuša dan za dnem izboriti drobce svobode: svobodo prostega časa, svobodo čustvovanja in mišljenja, svobodo osebnih odločitev in izbir.

Klišejske podobe in votle reklamne fraze so žensko zasužnjile v fato morgano vitkih in sijočih, večno nasmejanih teles. Kje je svoboda razbrazdanih lic ostarele in osamljene ženske? Kje svoboda utrujene, a srečne družinske matere s kopico še nedoraslih otrok? Kje svoboda kmečke ženske, ki se je odpovedala poklicnemu delu v uradu za življenje v zdravem okolju, v naravi, na podeželju? Kje je svoboda ženske, ki je prividu uspešnosti žrtvovala svojo mladost, svoj prosti čas, svoje skrite želje, svoje materinstvo? Kje je svoboda ženske, ki se razdaja in žrtvuje v prostovoljnem delu za sirote, za bolne, za ostarele?

Reklamni oglasi nas prepričujejo o sreči sijočih mladenk pod tropskimi palmami, o užitku in zadovoljstvu gospodinj, ki v enem zamahu pološčijo ploščice, navdušeno obešajo snežno bleščeče rjuhe in se veselijo njihove neprekosljive beline, za kosilo ponujajo reklamizirane zamrznjene ocvrtke, nežno božajo mehke otroške ritke... Kje je svoboda - biti taka, kot si, brez vse te reklamne navlake? Zato bi si marsikatera izmed nas morda raje izbrala kot simbol skromno vijolico ali preprosto marjetico ali gosposko vrtnico. Za vsako izmed nas, ki se vsak dan trudimo in delamo ne samo med štirimi stenami kot gospodinje, perice, kuharice, negovalke, vzgojiteljice in učiteljice, temveč tudi v poklicu, v službi, na delovnem mestu, bi se našel prav poseben cvet, z veliko blažjim in lepšim vonjem, kot je mimozin.

IN MEMORIAM

PRETRGANA ŽIVLJENJSKA NIT NADE KRAIGHER IN MILE KAČIČEVE

ALEKSIJ PREGARC

Je v letu nekaj dni, ko si nadejamo vse kaj drugega kot iztekanje življenja, med te je vpisati pustovanje, in če pomislimo, da mu je letos prilepljen praznik žensk, ko naše sopotnice, mame, hčere in prijateljice izpričujejo svojo živost in energijo, je tatica smrt vse prej kot pričakovana. Vendar pa je prav te dni odjeknila vest, ki je hudo osiromašila slovensko kulturo, Primorska pa je s pokojnicama izgubila resnični prijateljici. Pokopali so ju v slovenski prestolnici v sredo, 8. marca.

Kdor je preminuli poznal (usoda mi je naklonila njuno prijateljstvo), ve, da z njima odhaja doba, ko je ženska stvarnost doživljala temeljito preobrazbo, večkrat nerazumljivo in v nasprotju sama s seboj, nemalokdaj v silnem in vročičnem prehitevanju časa, vendar pa v žlahtnem zaletu, ki ga lahko samo ženska s svojim poslanstvom zmore.

Nada Kraigher, sicer nečakinja Lojza Kraigherja, je bila v tem vrelišču vse življenje. Rojena v Trstu leta 1911, se je že mlada umaknila s starši v Jugoslavijo (leta 1925), po šolanju v Trstu končala realko v Ljubljani, se vpisala na filozofsko fakulteto in po drugi svetovni vojni dokončala študij tako ekonomije kot prava. Že prve dni vojne se je bila odločila za partizansko stran in bila v letih 1945-46 celo član vojne komisije v ZDA. Poročena s slikarjem Pirnatom (umrl leta 1948), s katerim sta imela sina Janeza, se je kasneje zvezala z znanim zdravnikom dr. Robertom Neubauerjem. Klena, jasna in odločna, premočrtna v svojih političnih izbirah in v svojem prepričanju, oboževalka ruske in sovjetske književnosti, katere dela je tudi sama prevajala v slovenščino, je ob blagosti dr. Neubauerja začela odkrivati drugačne človeške dimenzije in drugačno življenjsko harmonijo. Nič čudnega, če jo je prav on spodbujal k pisanju. Kakšna zev je v njeni notranjosti zazijala ob moževi bolezni in smrti, je razbrati prav na straneh njene najbolj znane knjige Terminus: *vsa nežnost, upanje in brezup in predvsem zretje v moževo vdano prehajanje v onstranstvo je v njej sprožilo dotlej v delih zastrto sočutje in milino. Vsa ta občutja so zelo vidna v njenih kasnejših delih. Med temi gre omeniti tudi nekaj otroških povesti,* Mojsina v Kirgiziji *in otroške spomine z naslovom* Iz moje tržaške mape *pa smo predvajali tudi na Radiu Trst-A.*

Nada Kraigher je bila izjemno navezana na rodno Primorsko, globoko prijateljstvo jo je vezalo predvsem z Alojzom Gradnikom in njegovimi.

Kot dolgoletna ravnateljica Jugoslovanske avtorske agencije je svoje napore usmerjala v obrambo slovenskih avtorjev in njihovih del, predvsem tistih, ki so jo po svoji ustvarjalni moči prepričali. V tem je bila načelna in nekompromisna, hkrati pa razumevajoča kot zna samo umetnik biti. Res, ženska izjemnih kvalitet.

Mila Kačičeva se je rodila v okolici Ljubljane leta 1912. Po meščanski šoli se je posvetila uku solopetja in dramske igre, že v letu 1945 pa se je vpisala na Igralsko akademijo. Takoj nato je začela z nastopi v ljubljanski Drami in ostala članica tega gledališča do upokojitve leta 1970. Nekaj vlog je zaigrala tudi kasneje, pomembni in opazni pa so ostali njeni ženski liki v slovenskih filmih.

Mila se je morala pretolči skozi mnoge življenjske preizkušnje, tudi družbene - kar jo je nemalo zagrenilo, toda njena igralska darovitost je bila tako brezbrižna, da je z njo izničila še vsak zlonameren pomislek: na odru je pač zavladala ona, s svojo markantno duhovitostjo in človečnostjo, skratka - s prisrčnostjo. In tako so jo obiskovalci gledališč tudi sprejemali, bila je njihova Mila, igralska veličina, ki je znala iz drobnih stvari spresti umetnino. Znala je biti tudi dobra mentorka, pa nesebična in pristna prijateljica. Na Primorsko se je navezala, ko si je v Piranu ustvarila drugi dom; nekaj mediteranske radoživosti tega okolja je vnesla tudi v svoje stvaritve.

Skromna in tiha Mila je svojo življenjsko bitko izgubljala skoraj neopazno in skromno, kot so bile s skopimi besedami, a v izbrani jezikovni plastičnosti stkane njene pesmi, polne liričnosti, ubranosti, krhke ženskosti in etične čvrstosti. Izdala je štiri pesniške zbirke.

Po osamosvojitvi Slovenije ji je bilo podeljeno častno meščanstvo mesta Ljubljane.

Mila Kačičeva ostaja nepozaben in svetal lik naše odrske omike, vzor ženske skromnosti in pa predanosti svojemu igralskemu in človeškemu poslanstvu.

RAZSTAVA V NOVI GORICI

V SPOMIN NA HUBERTA BERGANTA

V Kulturnem domu v Novi Gorici se je odvila dragocena pobuda, ki jo velja na vsak način zabeležiti. V preddverju je bila namreč postavljena razstava plakatov majhnega dela koncertov, ki jih je v svoji bogati umetniški karieri izvedel orgelski mojster Hubert Bergant. Vse skupaj je bilo zamišljeno za prvo obletnico njegove smrti, odlikovalo pa se je zaradi značaja postavitve razstave. Brez velikega razglašanja je bilo na nekaj panojih razstavljenih 27 plakatov, na glasbenih stojalih vrh tega nekaj prispevkov, s katerimi so prijatelji velikega umetnika nastopili na slavnostni akademiji 15. novembra lani prav tako v Kulturnem domu v Novi Gorici. Splet teh prispevkov je uredila Tatjana Gregorič in jih objavila v najnovejši številki revije Primorska srečanja. Plakati so bili izbrani iz zadnjih treh desetletij in so zajeli nastope v Avstriji, na Madžarskem, v Italiji, na Hrvaškem, v Nemčiji, sedanji Latviji in Belorusiji in seveda v Sloveniji. Cerkev Wiener Priesterseminars, Chiesa S. Bernardino v Veroni, dvorana Vatroslav Lisinski v Zagrebu, Schauspielhaus v Berlinu, Mirenski grad, Sveta gora, cerkev Kristusa Odrešenika v Novi Gorici, Uršulinska cerkev v Ljubljani, to je le nekaj še posebno uglednih prizorišč, kjer je med drugim Hubert Bergant koncertiral. Tukaj opisana razstava se je odlikovala z nevsiljivostjo in tišino, ki so jo zapolnjevali umirjeni zvoki mojstrovih orgel. V vsakem primeru zelo lep kuturni dogodek, ki bi ga veljalo čez čas na podoben način in z novim izborom obnoviti ter se tako ponovno spomniti tega enkratnega ustvarjalca.

JANEZ POVŠE

S 3. STRANI

KAKO Z NAŠO ZAŠČITO?

Dovolj je prebrati dopise dr. Mirana Komaca o pravnem varstvu manjšin v Sloveniji, ki jih redno objavlja *Primorski dnevnik*. V njih se razprostira presenetljivo bogata bera zakonskih aktov, ki jih je državni zbor sprejel v času od osamosvojitve. Slovenija torej ni črtala ničesar od tistega, kar je podedovala od Jugoslavije, pač pa je temu dodala veliko, začenši z jasnimi, celo prenabreklimi ustavnimi normami. Med temi je zajamčeno zastopstvo ukrep s tako odločilno močjo, da lahko, kakor vemo, določa parlamentarne in potlej vladno večino v Sloveniji. Slovenska skupnost je pred leti na plakatih v italijanščini objavila ustrezna opozorila o tej ureditvi, objavila je tudi nekatere ustavne člene. Mislim, da italijanska javnost, tudi obmejna, ne pozna v zadostni meri teh določil. Marsikdo me je opozoril, da je pripravljen podpirati zaščito Slovencev v Italiji le pod pogojem recipročnosti. Očitno ni vedel, kakšno je stanje v Sloveniji, sicer bi se nekoliko zadržal. Gre pač za tradicionalni in nenaključni kulturni handicap, ki bi ga morali premostiti z usteznimi propagandnimi akcijami.

V zadnjem času so na pristojnih mestih v Rimu posredovali tudi zastopniki slovenske države. Svoj čas je SSk poskrbela, da so bili italijanski parlamentarci seznanjeni z znano deklaracijo slovenskega državnega zbora o narodnih manjšinah izven meja matične Slovenije. Tedaj ste bili od strani nekaterih italijanskih politikov in žal tudi od nekaterih naših ljudi, ki so angažirani v italijanskih strankah, deležni precejšnjih kritik. Ste še vedno prepričani, da je bila ta vaša akcija pravilna, koristna in celo nujna?

Seveda nas veseli, da se je tudi sedanji minister za zunanje zadeve republike Slovenije dr. Rupel skliceval na resolucijo ljubljanskega državnega zbora, ki je po mojem temeljni kamen v dokumentih zunanje politike naše domovine, pa naj o njej porekò karkoli. Akcija je bila pomembna in odločitev zgodovinska, ker je bila resolucija dejanje parlamenta, torej najvišjega predstavniškega telesa slovenskega naroda. Resolucija ima zato večjo težo kakor stališče posameznega ministrstva, vlade ali drugih ustavnih organov Slovenije. Ob tem je tudi važno, da je bila v državnem zboru sprejeta soglasno, kljub različnim gledanjem in pomislekom. Žal pa se mi zdi, da se je nato državni zbor nekako ustavil ob tistem dejanju. No, danes lahko rečemo, da so bile vse tedanje kritike, tudi v manjšini, iz trte izvite. Nekateri so namreč očitali, da je resolucija vmešavanje v italijanske notranje zadeve (sic!), da zna vznejevoljiti rimske forume ali kar zaustaviti postopek, slišali smo tudi pomisleke, kot češ, mar bo Slovenija napovedala vojno Italiji, če ta ne bo izpolnila resolucije! No, kljub temu smo poslali resolucijo v vednost vsem tisoč italijanskim parlamentarcem in prejeli tudi vljudne odgovore nekaterih uglednih italijanskih politikov. Ob zdajšnjem ponovnem zastoju (ki mu ni botrovala resolucija, mar ne?) pa bi rad ponovno podčrtal upravičenost naše takratne odločitve. Na tisto besedilo se lahko danes in v bodoče suvereno sklicuje slovenska politika.

Poleg prizadevanja za zaščitni zakon kateri problemi so trenutno predmet zanimanja Slovenske skupnosti?

Problemov je nič koliko. Pomembno je ta čas predvsem šolstvo, kjer je treba najti ravnotežje med današnjim šolskim ustrojem, ki sloni na zakonsko zajamčenih pravicah, izzivi sodobne šolske ureditve in demografskim stanjem v naši manjšini, ki je res zaskrbljujoče. Skrbi nas tudi organiziranost manjšine, ki je po splošni ugotovitvi v današnji obliki preživeta. Poglavje zase je tudi današnja mladina, ki ne čuti več take vezi z matičnim narodom in materinščino kot nekdaj, čeprav ima še zdravo narodno zavest. Potem so tu krajevna upravna telesa in krajevne volitve: preizkušenj bo nič koliko, in treba bo skrbeti, da se bodo uveljavile politične sile, ki so vsaj načelno naklonjene manjšini. Med krajevne dejavnike sodi vprašanje jusarskih in srenjskih zemljišč, kraškega parka, urbanističnih načrtov - ta čas je npr. aktualno vprašanje štandreških razlastitev.

Kaj bi želeli še povedati našim bralcem in vsem našim rojakom?

Prepričan sem, da se bo manjšina s skupnimi močmi, ob pomoči in premišljenem ravnanju matične države ohranila, tudi brez zaščitnega zakona.

»JE, KAR JE«

KAKO VESTE, DA STE V LETU 2000?

Nisem edini. Hodim na pošto, v banko, v trgovine in povsod srečujem uslužbenke in uslužbence, ki mi izpolnjujejo neke obrazce, in, ko morajo napisati datum, jih vidim, kako jim je to težko. Napišejo dan, mesec in se potem za trenutek ustavijo, naredijo majhen vdih in napišejo še letnico. Saj vem, ni lahko, zato pa tudi pustim njim, da napišejo datum namesto mene. Najbrž se res ne zavedamo, da smo v letu 2000. Obstajajo pa določeni simptomi, določena znamenja, kot pri boleznih, ki nam nedvomno kažejo, kje in kdaj smo in kaj se dogaja.

Preglejte svoje vsakdanje početje in boste takoj ugotovili, ali ste v letu 2000 ali ne. Najprej se ozrite na komunikacijo, ki je danes najpomembnejši dejavnik. Prvo znamenje je, da potrebujete vsaj petnajst telefonskih številk, če štejemo delo, dom, mobilni telefon itd., da lahko pokličite vse ožje sorodnike, ki ne presegajo čarobnega števila tri. Na delu si s kolegom, ki je na drugem koncu iste sobe, pošiljata elektronsko pošto. Vprašate ga, ali bo po delu prišel z vami na pivo, in vam on, prav tako po elektronski pošti sporoči, naj počakate še pet minut. In tako si po elektronski pošti redno dopisujete in se celo pogovarjate po Internetu z ljudmi iz ZDA, Avstralije in vseh nemogočih delov sveta, s sosedom pa sta si v zadnjih treh letih izmenjala vsega skupaj nekaj bežnih doberdanov. In tako tudi ugotovite, da začenjate izgubljati prijatelje, ker nimajo elektronske pošte. Pomislite na šale. Vsaj osem od desetih zadnjih šal ste dobili po elektronski pošti ali brali na Internetu.

Kaj pa tehnologija? Vse je prepredeno s tehnologijo in vse postaja računalniško vodeno. Morda ste že pomislili, da morate zjutraj vnesti geslo v mikrovalovno peč, če hočete, da se prižge. Ste že kdaj pomislili, kdaj ste nazadnje igrali pasjanso s pravimi kartami in ne na računalniku? In ta tehnologija prav gotovo utruja. Se vam je že kdaj zgodilo, da ste prišli domov, in ko ste odgovorili na telefon, ste povedali ime podjetja? Ali ste poskušali koga poklicati od doma ter ste avtomatsko zavrteli 9 ali 0, da bi dobili zunanjo linijo? Hodite v službo in se tudi vračate domov v temi, pa čeprav je poletje? Ali vam je beseda "počitnice" znana, ker ste jih že zadnjih pet let vsakič preložili na naslednje leto? Ali dobro poznate svoje družinske člane, otroke, brate, sestre, moža ali ženo, ker imate njihove slike zraven računalnika na pisalni mizi v službi?

In prav tako živimo v negotovih časih. Ste zaradi gospodarske krize in velikih združevanj še vedno v isti pisarni in že štiri leta za isto mizo, pa ste že delali za tri različna podjetja? Je tabla vašega podjetja na ulici pritrjena na zid z velcrom? In najbrž tudi skrbite za svojo prehrano. Vašo uravnovešeno dieto sestavljajo sendviči in hamburgerji ter hot-dogi, ki jih prodajajo v barih blizu vaše službe. Ste že tako naveličani svoje službe, da točno veste, koliko dni manjka do vaše upokojitve?

Če ste na vsa vprašanja odgovorili pritrdilno, potem ste najverjetneje v letu 2000. Lahko pa si postavite še dve dodatni vprašanji: prebrali ste vsa vprašanja, si govorili, da je res, in se obenem smejali ali vsaj nasmihali? Hudo. In ste takoj pomislili, da bi poslali kakemu prijatelju po elektronski pošti? Če ste, potem resnično ni več prav nobenega, nobenega dvoma. Popolnoma ste v letu 2000 in v bistvu ne bi smeli imeti nobenih težav s pisanjem datuma. Seveda, če še znate pisati. Jaz ne znam. Brez tipkovnice sem nepismen.

PETER SZABO

PREŠERNOVI DNEVI V KRANJU

PESNIKOVA POT V SVET

Prešernovi dnevi v Kranju je naslov zbornika, ki so ga predstavili 28. februarja letos v Prešernovem mestu in ga je izdala Mestna občina Kranj. Zajetna knjiga (nad 500 strani) vsebuje šestintrideset referatov z znanstvenega simpozija, ki je potekal od 2. do 5. februarja 1999 v Kranju v organizaciji kranjske občine. Kakor je razvidno z naslovne strani, je simpozij zaznamoval 150-letnico Prešernove smrti. V zborniku je na prvem mestu nagovor predsednika Republike Slovenije Milana Kučana. Med drugim je poudaril, da je Prešeren z razumljivostjo svojih misli in opremljen z velikansko modrostjo evropske kulture pa tudi svojega rodu začrtal slovensko pot v prihodnost in da so polne obletnice dodatna spodbuda za pogovor s Prešernovo besedo in mislijo, "v katerih slovenski in tuji znanstveniki vedno znova razkrivajo skrivnosti in razsežnosti velikana duha in besede".

Kakor je v spremni besedi zapisal akademik Boris Paternu, vodja simpozija in urednik zbornika, je bilo programsko težišče simpozija v literarnozgodovinskem prešernoslovju. Pri tem navaja štiri vidnejše vsebinske kroge: prispevke o Prešernovem času in okolju z zgodovinske in življenjepisne strani, vrsto novih posegov v Prešernovo poezijo, nove komparativistične osvetlitve Prešernovega pesništva in prispevke, ki sledijo Prešernovemu prodiranju v svet, še posebej s prevodi v druge jezike. Kulturološko podobo Prešernovega časa in okolja dopolnjujejo referati drugih strok, kakor so npr. likovna umetnost, arheologija, etnologija in muzikologija (uglasbitev Prešernovih besedil).

V zborniku sodelujejo s štiriindvajsetimi prispevki domači predavatelji, med njimi B. Paternu, P. Vodopivec, T. Kermauner, J. Pogačnik, G. Kocijan, K. Gantar, J. Kos, N. Šumi in M. Komelj, z dvanajstimi pa tuji gostje, katerih besedila so objavljena v izvirniku: nemščini, angleščini, hrvaščini, ruščini, češčini in poljščini. Iz Italije oz. iz našega zamejstva sta sodelovali M. Pirjevec s prispevkom *Prešernova pot k Italijanom* in Lojzka Bratuž s prispevkom *Vezi med goriško deželo in slovenskim središčem v Prešernovem času*.

Naj omenimo, da je Mestna občina Kranj hkrati s pripravami na simpozij začela uresničevati širokopotezen načrt, in sicer knjižno zbirko *Prešernova pot v svet*, ki jo urejujeta F. Drolc in F. Pibernik. Doslej so v zbirki izšle Prešernove pesmi v nemščini, italijanščini, francoščini in angleščini, s prevodi ob slovenskih izvirnikih. Med najnovejšimi izdajami je Prešernov *Krst pri Savici* v italijanskem prevodu. Izšel je kot dodatek k poezijam, ki so v italijanščini izšle že 1998. Oboje je prevedel G. Depangher, spremno besedo pa je napisala M. Pirjevec.

ZGODOVINSKI VEČER

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA V ILIRSKI BISTRICI

Društvo za krajevno zgodovino in kulturo iz Ilirske Bistrice je v četrtek, 2. marca, povabilo v goste Goriško Mohorjevo družbo. V razstavnem prostoru Doma na Vidmu se je glede na pustni četrtek in čudovit sončen dan ter sorazmerno zgodnjo uro zbralo lepo število ljudi. V imenu društva je uvedel znani bistriški kulturni delavec Aleksander Ternovec, ki je izrazil veselje, da se GMD po dolgih desetletjih spet, pa čeprav kot gost zgodovinsko-literarnega večera, pojavlja na tem področju. Predsednik GMD msgr. Oskar Simčič je orisal zgodovinska ozadja, ki so privedla do ustanovitve Mohorjeve družbe v mejah kraljevine Italije, ko je bila že v objemu fašizma. Spomnil se je tudi bogoslovnega profesorja in prvega predsednika GMD msgr. Josipa Ličana, ki je bil doma prav iz Ilirske Bistrice in je tudi pokopan na Trnovem. Podrobneje pa je razčlenil povojno zgodovino ter vlogo, ki jo ima v zamejskem prostoru in v sedanjem času. Še zlasti je poudaril kulturni pomen Primorskega slovenskega biografskega leksikona ter zbirke *Naše korenine*. O tej knjižni zbirki je spregovoril njen urednik dr. Branko Marušič, ki je osvetlil vsebinski in programski načrt ter skrb, ki jo GMD ima pri tovrstnih izdajah, s katerimi želi ohraniti v spominu in ovrednotiti pomembne osebnosti in dogodke, ki so prispevali k ohranjanju in razvoju narodnih vrednot in dobrin na širšem Primorskem. Dr. Marušič je tudi kratko orisal vsebinske načrte glede te zbirke. Na kratko je o knjižnem daru za leto 2000 spregovoril tajnik Marko Tavčar, ki je nato predal besedo prof. Veri Tuta Ban, da je na zelo zanimiv in razčlenjen način spregovorila o knjigi svojega očeta Slavka Tute *Cena za svobodo*, ki je izšla v zbirki za letošnje leto.

Zanimanje, ki ga je pokazalo občinstvo na tem večeru, je potrdilo predvsem pravilnost misli, ki se je v raznih podtonih ponavljala skozi vse posege, in sicer, da je tudi za sodobnega človeka pomembno, da pozna preteklost svojih krajev in ljudi, tudi da bolje razume sedanje razmere.

KULTURNI PRAZNIK V LOPARJU

ISTRSKO BOGASTVO

MILAN GREGORIČ

Ob koncu februarja je Lopar v Slovenski Istri praznoval svoj veliki dan. V Hiši od Bardinca so odprli krajevno domoznansko zbirko. Pripravila jo je Leda Dobrinja, samostojna raziskovalka iz Loparja, ob strokovni pomoči dr. Duše Krnel-Umek in Alojza Umeka. Zbirka je bila postavljena v okvir projekta celostnega razvoja podeželja in obnove vasi (CRPOV) pri ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Pobuda je zrastla iz širše kulturne in narodnostne prebuje, ki je zajela Slovensko Istro ob koncu 80-tih let ter se še dodatno razmahnila z ustanovitvijo slovenske države. Pri tem je odigral pomembno vlogo tudi Zavod Vita, ki ga vodi Leda Dobrinja. Tako ima, po uvodnih predstavitvenih besedah dr. Krnelove, tudi Hiša od Bardinca poleg namena muzejske predstavitve tradicionalne istrske hiše tudi namen "ponovnega odkrivanja slovenske istovetnosti, ki se je živahno odvijalo že pred prvo svetovno vojno, a je bilo potem to pretrgano z obdobjem fašizma in povojnim anacionalno naravnanim ozračjem". Zbirka tudi pomaga lažje razumeti značaj istrskega človeka, "ki mu je bila preteklost pretežno neprijazna" ter je bilo v njej preveč ovir, da bi lahko "sam krojil svojo usodo". "V težnjah po multikulturnosti in navidezni nacionalni neopredeljenosti", ki je v širši Istri močna, predstavlja po mnenju Krnelove "trdno stališče po izražanju lastne istovetnosti in ponosa izraz pokončnosti in neomajnosti istrskega človeka, ki je ohranil svojo kulturo in materin jezik skozi zgodovino".

Po otvoritvi muzejske zbirke, ki so se je udeležili tudi predstavniki pristojnih lokalnih in republiških oblasti, je v Hiši od Ćuda, to je na sedežu Zavoda Vita, stekel razgovor o desetletni prehojeni poti tega zavoda in problemih, s katerimi se je srečeval, zlasti na področju kulturne animacije, raziskovanja in promoviranja avtohtone slovenske istrske kulture ter razvoja istrskega podeželja. Ta pot se je začela z izdelavo razvojnih študij za vas Lopar in širšo krajevno skupnost Marezige. Sledili so številni krožki v okviru Andragoškega centra Slovenije, pa opravljanja svetovalne dejavnost v zvezi s kulturno turistično ponudbo na istrskem podeželju, priprava in predstavitev projekta CRPOV za Lopar, izdelava kulturnega in turističnega vodnika po krajevnih skupnostih Marezige in Boršt idr. In končno odmevna akcija izdajanja revije Brazde in časopisa Istrske teme. Vmes so se v Hiši od Ćuda zvrstili tudi različni večeri ljudske ustvarjalnosti, fotografske in kiparske razstave in srečanja istrskih ustvarjalcev z različnih področij. Ti napori in to veliko prosvetiteljsko delo pa niso bili vedno deželni primerne družbene podpore. Dobrinja je ob tem opozorila, da se samo po tej poti lahko "podeželje osposobi za oblikovanje lastnih kulturnih in turističnih produktov, saj sta prav iz teh predpriprav vzniknila tako projekt CRPOV za Lopar in nato še program PHARE v zvezi s kulturno in turistično ponudbo podeleželja." Spomnila je še, da je Vita kot mlada domača in še zlasti zasebna ustanova pogosto naletala na nezaupanje ter je v dokaj podrejenem položaju morala tekmovati v bitki za sredstva z zunanjimi protežiranimi in domačimi monopolnimi organizacijami (ZKO, Obalne galerije idr.). Zato je dolžnost pristojnih oblasti, da v imenu vsega, kar je bilo doslej ustvarjeno iz lastnih moči in za ceno velikih osebnih žrtev, odločneje podprejo samonikle domače pobude, ker samo na ta način lahko prebivalci Slovenske Istre prevzamejo svojo usodo v lastne roke.

PRED NOVO PREMIERO SSG

TURRINIJEV IN STRELČEV ALPSKI ŽAR

V petek, 10. t.m., bo ob 20.30 v tržaškem Kulturnem domu nova premiera ansambla Slovenskega stalnega gledališča. Na vrsti bo uprizoritev dela avstrijskega dramatika Petra Turrinija *Alpski žar* v režiji Sama Strelca.

Turrini je eden izmed najvidnejših predstavnikov sodobne avstrijske dramatike. Rodil se je leta 1944 na Koroškem, živi kot svobodni pisatelj na Dunaju in v Retzu ter piše dramska dela, scenarije, poezijo in govore. Režiser in direktor Gledališča Ptuj Samo Strelec pa se je rodil leta 1966, dela v slovenskem, a tudi avstrijskem prostoru. Režiral je v večjih slovenskih gledaliških hišah, *Alpski žar* pa predstavlja njegovo prvo režijo v Trstu.

Dramo *Alpski žar* so krstno uprizorili l. 1993 na Dunaju v režiji Clausa Peymanna. Zgodba pripoveduje o slepcu, ki živi daleč od sveta, v idilični gorski koči, v popolni osami, in si po tridesetletnem prebiranju klasične ljubezenske literature zaželi izobražene mlade ženske. Naroči si jo kar pri zvezi slepih in slabovidnih. Kot piše v sporočilu SSG, vse ostaja dvomljivo, vsaka življenjska izkušnja je resnična samo v trajanju pripovedovanja, zato tudi odnosi ne morejo biti trajni.

Za prevod je poskrbel Darko Čuden, za scenografijo Dušan Milovec, za kostumografijo pa Gordana Gašperlin; igrajo Vladimir Jurc, Maja Blagovič, Aleš Kolar in Danijel Malalan.

PRIMORSKA POJE 2000

V petek, 10. t.m., se začenja letošnja Primorska poje, na kateri bo nastopilo 170 pevskih skupin, od teh 57 zamejskih. Zbori se bodo predstavili v različnih krajih na 27 revijah. Dva nastopa bosta v cerkvah, in sicer v soboto, 1. aprila, v drežniški cerkvi in v nedeljo, 2. aprila, v bazoviški cerkvi. V zamejstvu je na programu devet revij: štiri na Tržaškem (Sv. Ivan in Risorta v Trstu, Sv. Križ, Bazovica) tri na Goriškem (goriški Kulturni center L. Bratuž, Štandrež, Števerjan), ena v Benečiji (Zavarh) in ena na Trbižu. Pevsko prireditev Primorska poje prirejajo Zveza pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Vabljeni!

MEDDRUŠTVENI ODBOR SLAVISTIČNIH DRUŠTEV
NOVA GORICA - KOPER - TRST GORICA VIDEM
vabi na

SIMPOZIJ O LJUBKI ŠORLI,

ki bo na Gradu Kromberk **v petek, 17. marca**, s pričetkom **ob 10. uri.**

V soboto, 18. marca, pa bo **ob 20. uri** na Kostanjevici v dvorani samostana koncert pesmi na besedilo Ljubke Šorli. Sodelujejo Olga Gracelj (sopran), Mirjam Kalin (alt), Nataša Valant (klavir), David Šuligoj (kontrabas), Moški zbor Mirko Filej in Mladinski zbor šole Emil Komel.

1. APRILA V KULTURNEM DOMU

V PRIPRAVI PRIREDITEV OB 50-LETNICI KLASIČNEGA LICEJA

BREDA SUSIČ

S klasično v tretje tisočletje! To je naslov odrske igre in obenem geslo celotne slovesne prireditve, ki jo dijaki, nekdanji dijaki in profesorji klasičnega liceja France Prešeren v Trstu pripravljajo ob zaključku praznovanj 50-letnice te šole. Proslava bo v soboto, 1. aprila, ob 20.30 v tržaškem Kulturnem domu.

Program bo vseboval glasbene točke, slovesni govor in odrsko multimedialno igro. Predvsem igra je obširen projekt, ki ga dijaki pripravljajo že celo šolsko leto. Prikazala bo en šolski dan na klasičnem liceju: dijaki se bodo v razredu spopadli z uro slovenske, italijanske in grške književnosti, pa še s svojimi vrstniki iz drugih šol, ki jim bodo v kamero povedali, kaj mislijo o njih in o njihovi šoli.

"Klasiki" so že lani, ob začetku praznovanj ob obletnici svoje šole, želeli dokazati, da njihova šola ni dolgočasna, starinska ali neživljenjska, kot bi se lahko zdelo zaradi predmetov, ki se tu poučujejo, in zaradi stereotipov, ki se je držijo; zato so sami posneli živahen in duhovit video in tako dokazali veliko spretnost in ustvarjalnost, obenem pa to, da so v koraku s časom. Moderne čase pa lahko dohitiš ali celo prehitiš, le če imaš trdno osnovo, ki jo zgradiš med drugim na poznavanju klasičnih del in zgodovine. To osnovo pa taka šola, kakršna je klasična, gotovo nudi. Na odrskih deskah bodo to dokazali s prikazom ure slovenščine, ko bodo spoznavali Cankarjevo *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* in Rebulov *Senčni ples*, ure italijanščine, ko se bodo lotili Svevove *La coscienza di Zeno*, ter ure grščine s Sofoklejevo *Antigono*. Da bodo te šolske ure čimbolj učinkovite in privlačne, bodo junaki iz omenjenih del na odru oživeli v odlomku iz svoje zgodbe. Igra je torej zamišljena kot splet odlomkov iz omenjenih del, okvir in obliko zaključene celote pa jim daje prikaz življenja na šoli.

Igro je po zamisli dijakov pripravila Matejka Peterlin, ki je - skupaj z Niklo Panizon - tudi podpisala režijo.

Proslava, na katero so vabljeni vsi nekdanji dijaki, profesorji in vsi, ki jim je pri srcu slovenska klasična gimnazija, bo zaključila niz pobud, ki so jih sedanji dijaki in profesorji izpeljali že lansko šolsko leto, to je razstavo o zgodovini šole, okroglo mizo o njeni vlogi in šolski izlet v Grčijo.

OBČNI ZBOR SKUPINE 85

VEČ POBUD ZA ŠIRJENJE SLOVENSKE KULTURE MED ITALIJANSKIMI SOMEŠČANI

Prejšnji teden je potekal občni zbor Skupine 85. Na njem so člani odobrili obračun in proračun in program za leto 2000 ter izvolili nove vodstvene organe. Skupini 85 bo tako še naprej predsedovala dosedanja predsednica Patrizia Vascotto, medtem ko bo tajniške posle opravljal Fulvio Sabo. Ostali člani odbora so Boris Kuret, Marko Kravos, Paolo Privitera, Mojca Šiškovič in Ivan Verč.

V svojem poročilu je predsednica Vascottova podčrtala dejstvo, da je Skupina 85 v preteklem letu priredila pobude, ki so bile po številu omejene, po kakovosti in kulturnem pomenu pa na visoki ravni in odmevne. Izvedene pobude so tudi potrdile naravnanost skupine, ki teži k posredovanju književnih, umetniških in kulturnih tradicij med slovensko manjšino in italijansko večino. Med temi pobudami gre vsekakor omeniti predstavitev opusa Franceta Prešerna v tržaškem muzeju Revoltella, predstavitev knjige Jožeta Pirjevca in Milice Kacin-Wohinz *Storia degli Sloveni in Italia 1866-1998* in izdajo malega dvojezičnega zbornika z naslovom Pogledi na Trst v tretjem tisočletju, v katerem so objavljeni prispevki tržaškega župana Illyja, škofa Ravignanija, pisatelja Borisa Pahorja, bivšega župana Manlia Cecovinija, skladatelja Pavleta Merkuja, psihoanalitika Pavla Fonde in mnogih drugih. Poleg tega pa je omembe vredno plodno sodelovanje med Skupino 85 in tržaško občinsko upravo, zlasti z odborništvom za kulturo, ki je pripomoglo k uspehu teh pobud.

V letu 2000 Skupina 85 želi prispevati k večjemu širjenju slovenske književnosti na italijanski trg s pomočjo prevodov. Poleg tega so v načrtu še prirejanje natečajev o obmejni poeziji in obmejnem časnikarstvu, udeležba pri raznih pobudah v korist spoznavanja in ohranitve navad in običajev našega ozemlja, ki so danes pod vprašajem zaradi novosti, ki so marsikdaj nenaravne in imajo negativen vpliv, kot npr. na področju kmetijstva in gastronomije.

POGOVOR / MSGR. FRANC VONČINA

PREDNOST TRADICIONALNIM VERSKIM SREČANJEM V TRSTU

IVAN ŽERJAL

Tržaška Cerkev je že krepko stopila v jubilejno leto 2000. S tem v zvezi je oz. bo prišlo do vrste pobud. Nekatere so že stekle (npr. spokorno bogoslužje na pepelnično sredo in izid raznih publikacij), druge pa še bodo, npr. svetoletna romanja. O svetoletnih pobudah tržaške Cerkve in o tem, kako se vanje vključujejo verniki slovenske narodnosti v tržaški škofiji, smo se pogovorili s škofovim vikarjem msgr. Francem Vončino.

FOTO KROMA

Msgr. Vončina, kako se je tržaška škofija pripravila na jubilejno sveto leto 2000? Katere pobude so bile pripravljene?

Ob obhajanju jubilejnega svetega leta 2000 je tržaška škofija pripravila marsikatere pobude. Nekatere so že stekle, druge bodo prišle slej ko prej na vrsto, o nekaterih pa se še govori. Predvsem gre tu za več škofijskih romanj, npr. konec junija oz. začetek julija v Umbrijo. Avgusta meseca bo organizirala škofija romanje v Rim. Koliko se ga bomo slovenski verniki udeležili, je še vprašanje, ker zaenkrat ni še dosti prijav. Vsekakor vem, da nekatere posamezne župnije tudi organizirajo romanje v Rim. Lahko se jim bodo potem pridružili tudi posamezniki. Potem bi omenil obisk svetoletnih cerkva. Na Tržaškem so to Marijino svetišče na Vejni, svetišče na Repentabru, stolnica, bazilika Marije Vnebovzete v starih Miljah in cerkev sv. Jožefa v Ricmanjih. Med pobudami bi omenil tudi medverske itinerarije. Pred kratkim je v Trstu izšel vodič *Od Trsta do Ogleja*, ki bo kmalu izšel tudi v slovenskem prevodu. V postnem času pa bo običajna nabirka, posvečena olajšanju dolga revnih držav. Papež namreč zelo priporoča, da se v jubilejnem letu odpuščajo dolgovi, in v tem smislu poziva bogate države, naj odpustijo dolgove revnim državam. V to se je vključila tudi krajevna Cerkev.

Ena od osrednjih tem jubilejnega leta je t.i. "očiščenje spomina", o katerem je pred nekaj tedni spregovoril tudi škof Evgen Ravignani na tiskovni konferenci. Bi kaj povedali o tem?

Ravno ob svetem letu nekateri veliko govorijo in razpravljajo o odpustkih. Zavedati se moramo, da je odpustek posebna milost, ki jo Bog izkazuje. Odpustek pa zahteva tudi zakrament sprave oz. spravo kot tako, nenavezanost na greh. Mislim, da je ena glavnih pobud ravno sprava z Bogom in sprava z ljudmi. Če nismo tega doumeli, razumeli, potem se lahko nekje sveto leto reducira na neke obrobne stvari in pozabimo na to, kar je osnovno. Sveto leto je namreč posebno leto božje milosti, ko se Bog s posebno dobroto sklanja k nam in nas vabi, da začnemo neko novo življenje, spravljeni z Bogom in brati. Prav v zvezi s tem je na pepelnično sredo, 8. t.m., škof govoril v stolnici o očiščenju spomina. Kaj to pomeni? To omenja že papež, pomeni, da ne zabrišemo tega, kar je bilo, ampak da si stvari iz preteklosti ne očitamo neprestano in da gledamo v prihodnost, spravljeni z Bogom in z brati. To si gotovo želi papež, pa tudi naš škof. Ne bo lahko, ampak je važno, da se postavimo na to pot.

Kako pa se slovenski verniki vključujejo v svetoletne pobude?

Prva pobuda, ki bo zadevala slovenske vernike, bo romanje k sv. Jožefu v Ricmanje, ki bo 26. marca ob 16. uri. Potem bo romanje v Drežnico, in sicer 25. aprila. Dne 27. maja bo vseslovensko romanje v Oglej k izvirom naše vere; takrat se bo gotovo eden ali drug pridružil temu romanju. V mesecu maju bo tudi romanje križa za mladinsko srečanje. Maja in junija bodo tudi nekatera romanja na Repentabor. Predvsem pa bo tradicionalno praznovanje Velikega šmarna na Repentabru 15. avgusta. Na Vejni bo julija vsakoletna Cirilmetodova nedelja, glede stolnice pa bomo Slovenci poromali tja, ko bo hvaležnica v novembru. Sicer že sedaj v postnem času razne dekanije romajo, mi pa bomo šli tja novembra.

So poleg tega še kake druge pobude?

Posebnih pobud, ki bi izstopale, nismo priredili. Slovenski duhovniki smo bili pač mnenja, da je bolje, da v večji meri ovrednotimo tiste tradicionalne pobude in srečanja, na katerih se zbirajo naši verniki, in da jim damo svetoletno obliko. To tudi zato, ker nimamo dovolj moči, da bi izvedli kaj izrednega. Morda se bo še ponudila priložnost, da se domenimo tudi za kako drugo pobudo, trenutno pa ni večjih načrtov na vidiku.

V CERKVI SV. JAKOBA V TRSTU

POSTNI GOVORI 2000

Vodil jih bo škofov vikar msgr. Franc Vončina. **Spored:**

1. postna nedelja, 12. 3., ob 16. uri: *Božja družina;*
2. postna nedelja, 19. 3., ob 16. uri: *Odrasli v veri;*
3. postna nedelja, 26. 3., ob 16. uri: *Božji kruh;*
4. postna nedelja, 2. 4., ob 16. uri: *Domača cerkev;*
5. postna nedelja, 9. 4., ob 16. uri (pri Novem sv. Antonu - Skupno spokorno bogoslužje): *Drug ob drugem;*
6. postna nedelja, 16. 4., ob 16. uri: *Pot v Jeruzalem.*

Na 5. postno nedeljo, 9. aprila, bosta ob 16. uri v cerkvi Novega sv. Antona skupno spokorno bogoslužje in priložnost za velikonočno spoved. Vsako postno nedeljo (razen pete) pa bo ob 16. uri križev pot, nato postni govor.

PROJEKT ZA MLADINSKO ZDRUŽEVANJE

V TRSTU BODO ODPRLI MLADINSKI CENTER

V torek, 14. marca, bodo odprli Mladinski center v ul. Colautti 3 v Trstu. Center je sad prizadevanj združenja PAG (Progetto aggregazione giovanile - Projekt za mladinsko združevanje), ki želi ustvariti vzgojne priložnosti za aktivno udejstvovanje mladih v mestnem življenju, v sodelovanju z občino Trst.

Kot piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli, je Projekt za mladinsko združevanje prvenstveno namenjen mladim med 16. in 29. letom, ki bodo aktivno soudeleženi na podlagi svojih interesov z naslednjimi cilji: socializacija, mišljena kot individualno ter kolektivno soočanje in obogatitev na podlagi konkretnih izkušenj aktivne soudeležbe; kakovost prostega časa, zato da le-ta ne bi postal prazen čas, temveč čas, ki naj bo prispevek k dograditvi bogate, zrele in odrasle identitete; vzgoja k legalnosti kot bistven korak v smeri socialnega pakta veščih državljanov; aktivna vzgoja, se pravi soočanje z realnostjo skozi konkretno izkušnjo, uporabo ročnih spretnosti, igre in različnih "jezikov" kot vzgojne metode za vzpodbujanje ustvarjalnosti ter obogatitve skupine in posameznika; razvoj civilnega sožitja skozi pravila skupinske samouprave, soočanja in spoštovanja drugačnega in kulturnih razlik.

V mladinski center bodo lahko brezplačno zahajali vsi mladi. V začetnem obdobju bo center odprt nekaj večerov na teden predvsem kot stična točka za mlade, kot priložnost za srečevanje na podlagi osebnih interesov in kot trenutek, v katerem lahko vsak predlaga svojo idejo za "kvaliteten prosti čas". Za marec in april je na programu več pobud: tako bo že 14. marca z začetkom ob 20.30 koncert skupine Balkan Babau Cirkus Orkestar. Ostale koncerte, vedno z začetkom ob 20.30, bodo oblikovale skupine Sotto falso nome (21. marca), Manantial Percussion Ensemble (23. marca), Snifferson family (28. marca) in Paw lean (4. aprila). Dne 16. marca in 11. aprila bo na sporedu predvajanje filmov *Sovraštvo* M. Kassowitza in *Pred dežjem* M. Mančevskega, 30. marca in 6. aprila pa sta datuma, ki bosta posvečena gledališču: 30. marca bo skupina El sotto banco igrala predstavo *Le chiavi di Melara*, 6. aprila pa se bo skupina La fabrica delle bucce predstavila z igro *Il cinghiale (il mito di Re Artù)*. Tudi filmske in gledališke predstave se bodo pričele ob 20.30.

V prihodnosti bodo sami mladi predlagali in ustvarjali koledar prireditev in dejavnosti. "Oder" bo v mladinskem centru na razpolago vsem mladim umetnikom. V centru bo deloval tudi manjši bar in bodo na razpolago namizne igre.

VRSTA PUSTNIH SPREVODOV IN "OBREDOV"

PUSTNEGA VESELJAČENJA IN NORČIJ JE ZA LETOS KONEC

FOTO KROMA

In tako je tudi letošnji pust mimo. Na pepelnično sredo je tudi na Tržaškem množica žalostnih (in neprespanih) pustnih šem in mask pospremila pusta k zadnjemu počitku. Zanimiva sta bila zlasti pustna pogreba pri kontovelski mlaki in v Boljuncu, kjer se je letošnji pust od zemljanov poslovil s tradicionalnim vzletom z raketo Boljunik.

Sicer pa je bilo tudi letos v Trstu, Miljah in okolici karseda živahno s številnimi sprevodi. Če nekoliko obnovimo dogodke iz prejšnjih dni, je treba poudariti zlasti ponoven velik uspeh tradicionalnega, letos že 33. Kraškega pusta **(na sliki)**, ki je v soboto, 5. marca, privabil na Občine večtisočglavo množico, ki je preplavila ta kraški trg. Po nekaterih ocenah si je Kraški pust ogledalo kakih 20.000 ljudi, ki jih je zabavalo več kot 2.000 mask in šem iz Medje vasi, Štivana, Bazovice, Križa, Prečnika, z Repentabra, iz Šempolaja, Lokve, Praprota, Podlonjerja, z Opčin, iz Boljunca, s Padriča, iz Gropade, Mačkolj, Brišč, Zagraja in Humina. Med vozovi so bili zmagovalci 33. Kraškega pusta Medvejci in Štivanci, ki so zelo domiselno in izvirno prikazali dogodivščine galskih junakov iz znamenitih francoskih stripov Asterixa, Obelixa in drugih (tema voza je bila *Od astrov do obeliskov*). Na drugo mesto se je le s točko manj (zaradi tega je bilo precej slabe krvi med nastopajočimi) uvrstil voz iz Bazovice na temo *V novem tisočletju... bo ali ne bo?*, na tretje pa zelo poveden voz iz Križa na temo *Ma ka zaščita*. Med skupinami so zmagali "španski" plesalci iz Compagnie de mucha alegria kulturnega društva France Prešeren iz Boljunca. Druge so bile maske s Padriča in iz Gropade (tema je bila *Luna... puhna*), tretji pa Mačkoljani z *Zamrznjeno manjšino*.

Veselja in zabave konec tedna gotovo ni manjkalo, svoj višek pa so pustna praznovanja vsekakor dosegla na pustni torek, 7. t.m., s sprevodi po tržaškem mestu ter z zabavami in plesi, ki so trajali pozno v noč. Sedaj pa je prišel čas streznitve, vozove bodo razstavili, maske pa pospravili v predale in omare, kjer bodo mirovale do naslednjega pusta v letu 2001.

KLUB PRIJATELJSTVA

G. JOŽE ŠPEH PREDAVAL O ZGODOVINI ROŽNEGA VENCA

Na občasnem srečanju v ulici Donizetti je v četrtek, 24. februarja, Klub prijateljstva povabil g. Jožeta Špeha, da spregovori o zgodovini rožnega venca. Naslov predavanja je bil *Zgodovina odrešenja skozi prizmo rožnega venca*. Marsikomu manjka prepričanje o izvoru vere ali pa mu vera pomeni le ogrinjalo, ki pa nič ne ogreje. Morda se bo kdo zamislil že ob tem prvem predavanju.

Pravimo, da živa vera gore prestavlja. Temu gotovo ne manjka zavest, da segata jedro in temelj naše vernosti v osnovo Sinajske zaveze po Mojzesovi zakonodaji, ki jo je prejel od Onega, ki je dejal o Sebi: "Sem, ki Sem". Beseda življenja, obsežena v zakonodaji, ali, kot pravimo, v naravni postavi, zajema vsa ljudstva, tudi polnomadske rodove.

Ker pa nam je častitljiva starost Svetega pisma s sedmimi pečati zaprt zaklad, nam bodo dobrodošla tudi predavanja, da se nekoliko zamislimo in vsaj tisto uro posvetimo spoznavanju božje besede.

Univerzalne skrivnosti rožnega venca pridejo na vrsto šele pozneje, da si prej osvežimo njegove korenine. Marsikdo ne zna razlikovati krščanskega oznanila od toliko zamaskiranih resnic sektaštva ter odklanja zgodovinsko kulturo krščanstva. To je priložnost, da utrdimo svojo vero, ko poslušamo, kako je Bog svoje sporočilo, kot v najboljše računalnike, izročil v pradavne stebre zgodovinskim očakom in prerokom - predavatelj jih je naštel vsaj šest.

Obenem pa nas tako doživete resnice evangelija tudi občestveno obvezujejo. Kar smo prejeli, smo dolžni posredovati tudi drugim. Vera je božji dar, vendar, kakor nič dobrega ne pade z neba kot zrelo jabolko v usta, tako je potrebno vsem nam vsaj nekoliko bistvenega spoznanja Svetega pisma, predvsem pa veliko ponižne, stalne molitve in seveda dober zgled.

FV

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZDRUŽENJE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
IN MARIJIN DOM PRI SV. IVANU

vabijo na koncert
v okviru revije

PRIMORSKA POJE

NASTOPAJO: Moški pevski zbor KUD Rožmarin, Temnica; MoPZ Matajur, Klenje; Moška pevska skupina Akord, Podgora; Dekliški pevski zbor Radost, Godovič; Mešani pevski zbor Rupa-Peč; MePZ Obala, Koper.

Marijin dom pri Sv. Ivanu, **nedelja, 12. marca, ob 17. uri.**

OBVESTILA

KLUB PRIJATELJSTVA vabi v četrtek, 9. marca, ob 16. uri v ul. Donizetti 3 na srečanje s primarijem dr. Danilom Sedmakom, ki bo govoril o knjigi Petra Kelderja *Vrelec mladosti in Tibetanske vaje pomlajevanja*.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca vabi v barkovljansko cerkev k maši in uri molitve za duhovne poklice, mladino in družine v četrtek, 9. marca, ob 18. uri.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 13. marca, na predavanje o flori in favni na tržaškem Krasu v preteklosti in danes, ki ga bo imel Alojz Zega. Večer bo v Peterlinovi dvorani, ulica Donizetti 3, z začetkom ob 20.30.

V SREDO, 15. marca, bo v župnijski dvorani v Nabrežini ob 20. uri mesečna konferenca. Znani zgodovinar prof. Franc Kralj bo predaval na temo: *Oglej in letošnji jubilej*. Predavanje bodo spremljali diapozitivi. Sledita razgovor in družabnost. Vabljeni zlasti udeleženci letošnjega romanja v Oglej, ki bo 2. aprila.

MOSP (UL. Donizetti 3) obvešča vse mlade, da so na razpolago informacije o prvomajskem izletu v London. Šest dni (od 27. aprila do 2. maja), v organizaciji Mavričnega mosta mladih. Cena zelo ugodna! Informacije na tel. 040 370846 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure.

MOSP (UL. Donizetti 3) obvešča vse mlade, da so na razpolago informacije o vikendskem kuharskem tečaju v organizaciji Mavričnega mosta mladih. Kraj: Dom duhovnosti v Klancu pri Kozini. Čas: 17., 18., 19. marec 2000. Cena zelo ugodna! Prijave in informacije: tel. št. 040 370846 od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure.

KONCERTNA POBUDA / Rojan razpisuje natečaj za izvirno še neobjavljeno komorno skladbo za katerikoli instrument ali glas (s slovenskim besedilom). Natečaj je namenjen mladim (do 35 let) slovenskim zamejskim glasbenikom-skladateljem. Dela je treba posredovati do 30. septembra letos v dvojniku in z geslom na naslednji naslov: Koncertna pobuda / Rojan, ul. Cordaroli 29 - 34135 Rojan, Trst. Priložiti je treba v zapečateni ovojnici ime in priimek, naslov in geslo. Skladbe bo ocenila komisija treh priznanih zamejskih glasbenikov. Prva nagrada znaša 500.000 lir, druga 300.000 lir, tretja 150.000 lir.

PRODAJAM GRAFIKE in risbe slovenskih umetnikov: Černigoj, Jakac, Gorše, Sedej, Kravos itd. Telefonirajte na številko 040 213034 od 18. do 20. ure. Samo resni interesenti!

DAROVI

ZA KATOLIŠKI tisk: namesto cvetja na grob svojega moža Stanka Vidonija ob 21. obletnici smrti daruje Marica Vidoni 50.000 lir.

N.N. IZ Brega daruje v spomin na pok. Cirila Terpina 25.000 lir za Sveto goro in 25.000 lir za slov. misijonarje.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: v spomin na Doro Živic brat Luciano z družino 200.000 lir; Mirjana in Nino 50.000 lir; Darko, Zinka in Marta 100.000 lir; Elvira in Julka 50.000 lir.

ZA SVETOIVANSKO cerkev: Laura Parovel v spomin na Doro Živic 10.000 lir.

SOŽALJE

Ob smrti drage sestre DORE ŽIVIC izrekata bratoma msgr. Marjanu in svojemu pevcu Lucijanu iskreno sožalje slovenska župnijska skupnost in cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

ZAKLADI SLOVENSKE ARHEOLOGIJE

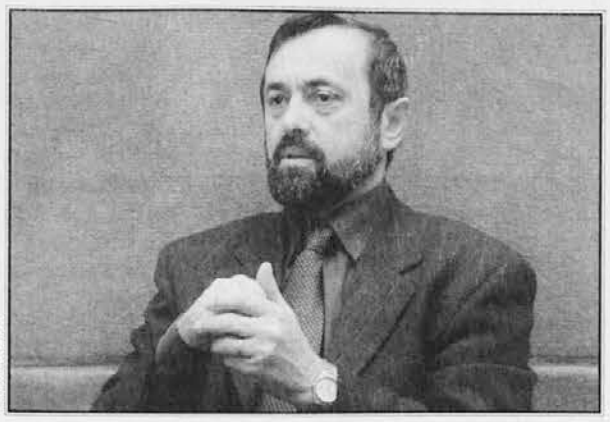

FOTO KROMA

V ponedeljek, 6. t.m., je bil tradicionalni tedenski večer Društva slovenskih izobražencev posvečen dosežkom slovenske arheologije. V ta namen je DSI priredilo srečanje z dr. Janezom Dularjem **(na sliki)**, članom Inštituta za arheologijo pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. To je bila tudi priložnost za predstavitev knjige *Zakladi tisočletij*, ki je lani izšla pri založbi Modrijan v Ljubljani.

Knjiga *Zakladi tisočletij* je knjiga velikega formata in okusno urejena; v njej so na poljudnoznanstven način prikazani dosežki slovenske arheologije v 150 letih njene zgodovine. Ti so bralcu predstavljeni v 110 poglavjih oz. "zgodbah", sama knjiga pa je strukturirana v treh delih: na začetku je uvod z razlago, kaj je arheologija, sledi zgodovinski prikaz slovenske arheologije, nato pa je še pregled posameznih dob.

Dr. Dular (ne gre za bivšega ministra za Slovence po svetu) pa je v svojem posegu prisotnim na zgoščen način razložil pojem arheologije ter prikazal zgodovinski razvoj arheologije na Slovenskem in trenutne prioritete slovenskih arheologov. Arheologija je zgodovinska veda, za katero so značilni materialni viri. Ukvarja se s preučevanjem poselitve na določenem teritoriju, načinom življenja idr. Slovenija je zelo bogata z arheološkimj najdišči (le-teh je približno 20.000), ki med drugim dokazujejo, da je bilo slovensko ozemlje že v prazgodovini stičišče različnih poti, vplivov in kultur. Prvi podatki o zanimanju za arheološke predmete na Slovenskem segajo že v 15. stol., pravi zagon in dejanski nastanek arheologije pa segata v 19. stoletje. V prvi Jugoslaviji je bila arheološka veda precej zapostavljena, po drugi svetovni vojni pa so morali arheologi spet začeti iz niča. Kljub temu je arheologija doživela velik razvoj, zlasti po zaslugi Josipa Korošca. Začel je izhajati *Arheološki vestnik*, ustanovljen je bil Inštitut pri SAZU in na ljubljanski univerzi. Danes deluje v Sloveniji približno 70 arheologov, ki se ukvarjajo predvsem s poselitvijo. Največja naloga pa je raziskovanje tistih najdišč, ki so prišla na dan na tistih območjih, kjer poteka gradnja avtocest. Zlasti v Prekmurju so bila odkrita najdišča iz dobe slovanske naselitve v teh krajih, se pravi iz dobe, o kateri se ve najmanj.

IŽ

POPRAVEK

V prejšnji številki se je v članek o smrti Dore Živic vrinila neljuba napaka. Svojčas smo namreč prejeli in posredovali zgrešeno informacijo, da je pokojnica umrla v domu Livia Jeralla na Padričah, v resnici pa je bil to dom San Domenico pri Sv. Ivanu. Za napako se opravičujemo, ob tej priložnosti pa še enkrat izražamo svojcem naše iskreno sožalje.

†

Zapustila nas je naša draga

DORA ŽIVIC

Žalostno vest sporočajo brata g. župnik Marjan in Luciano z družino, nečaki, pranečaki in ostalo sorodstvo. Od nje smo se poslovili v četrtek, 2. marca. Iskrena zahvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti. Še posebna zahvala g. Milanu Nemacu, g. Fortunatu Giursiju in g. Emiliu Gambosu za opravljen obred.

Svojci

VEČER KROŽKA ANTON GREGORČIČ

SLOVENCI NA GORIŠKEM IN PRVA REPUBLIKA

Krožek za družbenopolitična vprašanja Anton Gregorčič je priredil prejšnjo sredo večer, na katerem je bil govor o letih t.i. Prve republike, ki se je po splošnem mnenju iztekla pred kratkim.

Pozornost je bila namenjena v glavnem političnemu dogajanju na Goriškem, o tem pa so spregovorili nekateri vidnejši protagonisti omenjenih let, in sicer dr. Mirko Špacapan za SSk, odvetnik Peter Sancin za Socialistično stranko ter profesor Ivan Bratina za Komunistično partijo. Večer je vodil in povezoval novinar Marko Marinčič, ki je v uvodnem posegu podčrtal predvsem dvom, ki ga je nato poudaril marsikateri udeleženec, in sicer, ali lahko v Italiji sploh govorimo o prvi in drugi republiki. Po padcu berlinskega zidu, ki pooseblja po splošnem mnenju začetek novega obdobja, pa vse do danes smo bili sicer priča vidnim spremembam v italijanskem politično-upravnem svetu, vsekakor pa ne moremo trditi, da doživljamo danes korenito novo obdobje.

Marsikdo se je z omenjeno trditvijo strinjal. Gostje, ki so sooblikovali večer, so na podlagi lastnih izkušenj in delovanja v treh strankah, za katere je tradicionalno volila glavnina slovenskih volivcev, spregovorili o naši polpretekli zgodovini na Goriškem in širše v zamejstvu; o tem, kako so bile ideološke razlike med nami večje in bolj občutene, do pomembne vloge, ki so jo odigravali slovenski predstavniki v takratnih upravah. V današnjem ustroju je npr. svet izgubil vlogo, ki jo je takrat odigraval, obenem pa je z nastopom večinskega sistema za manjše politične subjekte oziroma predstavnike delovanje bistveno težje, saj je pojem "jezička na tehtnici" skorajda izginil.

Izzivi, ki nam jih ponuja prihodnost, so lahko zanimivi predvsem na Goriškem, saj bo s padcem meje ob vstopu Slovenije v EZ pridobila ravno slovenska narodnostna skupnost. Na to pa se bo treba primerno pripraviti.

Med prisotnimi se je nato razvila sproščena in zanimiva debata, saj je bil na večeru prisoten marsikateri bivši politični predstavnik slovenske manjšine na Goriškem, ki se je obregnil nad današnjo stvarnostjo, ko našo manjšino rad marsikdo od odgovornih kar nemoteno spregleda. Po mnenju sodelujočih pri debatnem večeru t.i. prva republika ni bilo ravno tako slabo obdobje, kot ga radi orišejo tisti, ki v glavnem poudarjajo degeneracije zadnjih let. Kot manjšina smo takrat marsikaj pridobili, več smo pomenili, čeprav smo bili razkropljeni po strankah; današnje prehodno obdobje ne ponuja ravno veselih trenutkov.

EJ

BOGATO PROSVETNO DELOVANJE

RES PRISRČEN KULTURNI PRAZNIK V LAŠKEM

Slovensko kulturno rekreativno društvo Jadro je tudi letos priredilo v Laškem proslavo ob dnevu slovenske kulture. Prijeten in dobro obiskan praznik je bil v petek, 25. februarja, v župnijski dvorani v Romjanu. Tudi letos so se pri društvu Jadro iz Laškega potrudili, da bi na praznik slovenske kulture prišla na dan povezanost slovenskih ljudi v Laškem z ljudmi iz Slovenije in z bližnjimi slovenskimi vasmi v Italiji. Prav zato so na slovesnosti predstavili učence domače osnovne šole iz Romjana, nastopile pa so tudi pevke dekliškega pevskega zbora Danica z Vrha sv. Mihaela in člani prosvetnega društva Kras iz Opatjega sela.

Kot vsako leto so aktivni člani društva Jadro predstavili tudi letos zbornik-almanah za minulo leto. Zbornik, ki nosi ime po društvu Jadro, je več kot le društveno glasilo, saj obsega kar osemdeset strani teksta in pri njem je sodelovalo petnajst piscev. Kot vsa leta doslej je zbornik Jadro uredil inž. Karlo Mučič, ki je tudi duša in gonilna sila vsega kulturnega delovanja v Laškem.

Uvodno misel ob dnevu slovenske kulture je podal predsednik prosvetnega društva Kras iz Opatjega sela Aleksander Zavadlav, nakar so svoje znanje v slovenskem jeziku pokazali učenci slovenske šole v Romjanu, ki so pod skrbnim vodstvom učiteljic Katje in Mirelle recitirali slovenske pesmi, med njimi tudi Prešernove. Udeležencem prijetne Prešernove proslave v Romjanu je prinesel pozdrave občinske uprave starosta občinskih svetovalcev v Ronkah A. Visentini. Zaradi bolezni se večera in proslave v Romjanu ni mogla udeležiti prof. Majda Artač Sturman, ki pa je vseeno poslala svoj zapis, v katerem je podrobno razčlenila glavne tematike in zapise v društvenem glasilu *Jadro*. Njen zapis bomo objavili v eni prihodnjih številk Novega glasa, ker gre za res dobro predstavitev zbornika Jadro. Zapis prof. Artač Sturman je na večeru lepo prebrala Nataša Ferletič. Sledil je nastop dveh članic prosvetnega društva Kras iz Opatjega sela, ki sta uprizorili nekaj prizorov v domačem, kraškem narečju. Za konec lepega kulturnega večera pa so poskrbele pevke dekliškega pevskega zbora Danica z Vrha sv. Mihaela, ki so pod vodstvom Patricije Rutar Valič prijetno in ubrano zapele tri slovenske pesmi.

Prešernova proslava v Romjanu je več kot uspela, saj se je kulturnega večera udeležilo veliko Slovencev, ki živijo v Laškem, na najbolj izpostavljenem jezikovnem območju slovenskega življa pri nas. Lepo je, da je pri Prešernovi proslavi sodelovalo lepo število učencev krajevne slovenske osnovne šole iz Romjana, ki se iz leta v leto krepi; to priča o živi prisotnosti Slovencev v Laškem in na območju Tržiča in obenem vliva upanje za prihodnje dni. Številna udeležba pa tudi priča o prav življenjski potrebi Slovencev v Laškem, da se med seboj srečujejo in pogovarjajo v slovenskem jeziku.

USPEL PUST V SOVODNJAH

Gotovo so v Sovodnjah lahko izredno zadovoljni, kjer so priredili tretji pustni sprevod, ki si ga je v nedeljo ogledalo več tisoč obiskovalcev. Sprevoda se je udeležilo sedem vozov in štiri večje skupine mask, ki so zabavale s svojimi norčijami staro in mlado. Tokrat so bili najboljši Brici, saj je skupina Kulturnega društva Briški grič s svojo jadrnico *Luna rossa* med vozovi osvojila prvo mesto. Enako število točk sta prejela tudi pustna vozova iz Sovodenj in Štmavra. Sovodenjci so pripravili voz, ki so ga poimenovali *Mai dire zmaj*, medtem ko so Štmavrci, ki se zbirajo okrog društva Sabotin, prišli z vozom *Millennium bug*. Društvo O. Župančič iz Štandreža je z vozom *Črno zlato* zasedlo tretje mesto, medtem ko so se za Štandrežci uvrstili skupini KD Kras Dol-Poljane z vozom *Momentmanija* in Gaberci kulturnega društva Skala z vozom *Primitivci*. Člani kulturnega in športnega društva Vipava so s svojo skupino mask prejeli prvo nagrado, ker je komisija menila, da so najbolj številčni in da so njihove pustne obleke in maske najlepše. *Divji zahod* je bil tema, s katero so sovodenjski učenci in učitelji prepričali komisijo, da jim je prisodila drugo mesto, medtem ko so se *Puntarji z Jeremitišča* uvrstili na tretje. Na četrtem mestu so pristali šolarji z Vrha sv. Mihaela, ki so prišli našemljeni v vrhovske maske. Pravo pustno rajanje se je začelo šele ob Kulturnem domu v Sovodnjah pod šotorom in ob zvokih Zamejskega kvinteta.

OBČINA / ODOBRITEV PRORAČUNA ZA LETO 2000

ŽUPAN OBLJUBIL POSEG ZA ŠPORTNI CENTER V PEVMI

V dneh 28. in 29. februarja se je sestal goriški občinski svet za predstavitev, razpravo in odobritev občinskega proračuna za leto 2000. Za finančni dokument glasovala večina (23 glasov), proti se je izrekla opozicija (10), ob vzdržanju predstavnika Severne lige in gibanja Isontino per l'Europa.

Glavne smernice, na katerih je večina, ki upravlja goriško občino, gradila finančni načrt, je nakazal župan, ki je optimistično spregovoril o glavnih postavkah, ki jih nameravajo izpeljati v bližnji prihodnosti. Proračun goriške občine znaša skoraj 204 milijarde lir, za investicije pa je predvidenih 121,5 milijarde. Za jasnejšo sliko situacije je poskrbela opozicija, ki je ostro kritizirala miselno zaprtost, ki opravičuje neumestnost pomembnejših posegov. Že tradicionalno preziranje slovenske prisotnosti v mestu je toliko hujše, če pomislimo na praznovanje datuma, ki nas čaka prihodnje leto, nesmiselno žrtvovanje zaselka Jeremitišča za gradnjo 3. sklopa tovornega postajališča, za okoriščanje katerega verjetno pri upravi pripravljajo presenečenje, in na nejasno in nekonkretno politiko čezmejnega sodelovanja ter pomanjkljivosti pri iskanju poti za oživitev gospodarstva. Po posegu opozicijskih predstavnikov je, kot rečeno, večina odobrila dokument.

Iz proračuna za leto 2000 je odpadla potrebna vsota za začetek gradnje športno-rekreacijskega središča v Pevmi, ki je zdrknila na leto 2001. V ta namen je svetovalka Erika Jazbar predložila amandma, s katerim je zahtevala izpolnitev obljub s strani uprave, ki se je že neštetokrat pozitivno izrekla glede gradnje omenjenega centra. Njen amandma je večina sicer zavrnila, župan pa se je obvezal, da bodo potrebno vsoto naknadno vnesli s proračunsko spremembo.

SP

■ **SEJA SLOVENSKE KONZULTE**

Prejšnjo sredo, 1. marca, se je spet sestala na redni seji občinska konzulta za slovensko manjšino v Gorici. Na seji so bili tudi prisotni goriški župan Valenti ter občinski odborniki Coana, Devetag, Baresi in Francioso. Sejo je vodil predsednik konzulte Damjan Paulin.

Na seji so predvsem govorili predstavniki goriške občinske uprave. Najprej je župan Valenti na dolgo obrazložil teze svoje uprave v zvezi z vsemi temami, ki danes najbolj zadevajo slovenske občane. Te so predvsem proslava goriške tisočletnice, nato vprašanje v zvezi z regulacijskim načrtom in šole. Vse to je bilo na dnevnem redu seje. Poleg župana so nato govorili tudi pristojni občinski odborniki. Govor pa je bil tudi o spremembah pravilnika konzulte. Posamezni člani so nato živahno posegli v debato.

■ **POSVET O ČEZMEJNI ZAVEZI**

V petek, 10. marca, bo v Kulturnem domu v Gorici (ul. Brass 20), z začetkom ob 18. uri, okrogla miza z naslovom *Čezmejna zaveza: edina v Evropi - Možnost razvoja ob meji, ki izginja*. Na posvetu, ki ga prirejata Čezmejna zaveza in Slovensko gospodarsko združenje Gorica v sodelovanju s Kmečko banko, bodo spregovorili predsednik pokrajine Gorica in predsednik Čezmejne zaveze Giorgio Brandolin, direktor Območne gospodarske zbornice Nova Gorica in podpredsednik Čezmejne zaveze Rino Velikonja, župan občine Nova Gorica in koordinator komisije Družbene dejavnosti Črtomir Špacapan, župan občine Gorica in koordinator komisije Infrastrukture in omrežje storitev Gaetano Valenti, direktor Regionalne razvojne agencije Nova Gorica Lucijan Vuga in predsednik Območne obrtne zbornice Jože Elersič. Moderator pri okrogli mizi bo goriški časnikar Marko Waltritsch. Že vnaprej napovedujejo svojo prisotnost vladni predstavniki italijanske republike in republike Slovenije.

Zaradi preobilice prispevkov o aktualnih prireditvah bomo **nekatere članke objavili prihodnjič**. Bralce in sodelavce prosimo za razumevanje. / URED.

SLOVENSKA SKUPNOST

prireja srečanje in pogovor z državnim podtajnikom in valdostanskim poslancem v rimskem parlamentu

LUCIENOM CAVERIJEM

Kulturni center Lojze Bratuž, **četrtek, 9. marca, ob 20.30**

GALERIJA ARS - KATOLIŠKA KNJIGARNA

vljudno vabita na predstavitev knjige Veselke Šorli Puc

ZGODBE Z REPOM IN GLAVO

Ob prisotnosti avtorice bo o knjigi spregovorila **prof. Marija Cenda Klinc**. Odlomke iz knjige bo brala **Matejka Peterlin**.

Predstavitev bo **v petek, 10. marca, ob 18. uri** v Katoliški knjigarni na Travniku 25.

SKRD JADRO

pod pokroviteljstvom

ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

vabi na otvoritev osebne razstave slikarja

IVA PETKOVŠKA

ki bo **v soboto, 11. marca, ob 18. uri** v dvorani Giuseppe della Torre v ul. Garibaldi 7 v Gorici.

IN MEMORIAM

S. CIRILA DUGULIN

V soboto, 4. t.m., smo se s pogrebno sv. mašo, ki jo je vodil msgr. Oskar Simčič ob somaševanju še 17 duhovnikov, poslovili od naše drage s. Cirile.

S. Cirila je v naši Kongregaciji služila Gospodu celih 63 let. Rodila se je 6.2.1908 v Svetem pri Komnu na Krasu. Pri krstu so ji dali ime Zora. V družini je bilo šest otrok. Že kot mlado dekle je obiskovala gospodinjsko šolo v Tomaju. Tu je zaslutila, da jo Bog kliče, in 20.1.1936 je stopila v kandidaturo, kateri je sledila postulatura. V noviciat je bila sprejeta 31.7.1937 in po štirih letih redovnega življenja je v Tomaju naredila večne zaobljube. Kot sestra je najprej delovala v Tomaju, nato v Žabnicah, kjer je poleg šivanja skrbela za bolno gospo Hedvigo in za cerkev. Izhajala je iz krojaške družine in se tudi sama ukvarjala s šivanjem in pranjem. Nekaj časa je bila tudi v Beli peči. Ko je prišla na Goriško, je bila več časa v semenišču. S posebno pozornostjo je skrbela za bogoslovce in duhovnike, zanje molila in se žrtvovala. Sama je večkrat rekla, da vse svoje težave zavestno daruje za duhovnike. Nekaj časa je delovala tudi v Alojzijevišču, nato pa v Sirotišču in sedanjem Zavodu sv. Družine.

Sestro Cirilo smo vedno našli za šivalnim strojem ali v kapeli. Ko je bila še zdrava, je rada pomagala tudi gospem in jih obiskovala. Znala je razumeti stisko človeka in za vsakega je našla primerne, tolažilne in dobrohotne besede. S. Cirila ni izstopala v življenju. Bila je tiha, skrita, vedno neopazno pripravljena pomagati. Kot je tiho in neopazno živela, tako je tudi tiho in skromno odšla 2. marca po zasluženo plačilo.

Bogu se iz srca zahvaljujemo zanjo, pa tudi njej za zgled zvestega, požrtvovalega, molitvenega in skritega redovnega življenja. Naj ji bo Gospod bogat plačnik.

SOSESTRE

KC LOJZE BRATUŽ - ZSKP / ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

POSLOVILI SO SE ŽIVAHNI KOMEDIJSKI VEČERI

IVA KORŠIČ

Tudi letos so prehitro minili prijetni komedijski večeri, ki sta jih pod naslovom *Iskrivi smeh na ustih* vseh že drugo zimo priredila Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete. Ob njih so se gledalci lahko sprostili v družbi naših ljubiteljskih dramskih skupin, ki so v veliki dvorani KC Lojze Bratuž predstavile svoje najnovejše odrske stvaritve.

Naši amaterji so imeli spet priložnost se predstaviti na lepem odru, ki nudi raznovrstne tehnične pripomočke, s katerimi predstavljena dela bolje zaživijo, in pred toplo publiko, ki je pokazala svojo naklonjenost do te gledališke ponudbe. Poleg naših zamejskih skupin je letos po posredovanju goriškega nadškofa prvič med Slovenci nastopil Teatronovo iz Chioggie, ki je v svojem narečju bleščeče prikazal Goldonijeve *Primorske zdrahe*.

PD ŠTANDREŽ: POROČIL SE BOM S SVOJO ŽENO

Predzadnji gledališki večer v četrtek, 2. t.m., so izoblikovali člani dramskega odseka PD Štandrež s komedijo Marjana Marinca *Poročil se bom s svojo ženo*, ki so jo z režijsko zamislijo Emila Aberška in s strokovnimi nasveti Janeza Starine premierno odigrali v domači župnijski dvorani zadnjo soboto v januarju. Gledalci so ob dobri igri nastopajočih uživali ob komedijskih zapletih in se smejali duhovitostim v dialogih ter ob srečnem razpletu iskreno zaploskali. Povedati moramo, da je mladi Cristian Benedetti nastopil z nogo v mavcu, ker je nekaj dni prej imel prometno nesrečo; z Markom Brajnikom pa se je poigral predpomladni mraz in mu odvzel glas, tako da ga je moral tehnik ozvočiti. Kljub tem "fizičnim" nadležnostim je igra stekla, čeprav ne ravno tako dinamično in radoživo kot na premieri.

SREČANJE Z IZTOKOM MLAKARJEM

Živahni večeri v znamenju veselega vzdušja so se sklenili v ponedeljek, 6. t.m., ko je prvič v Kulturnem centru nastopil Iztok Mlakar, profesionalni igralec, član PDG Nova Gorica, ki pa se ljubiteljsko že veliko let ukvarja s petjem in pisanjem svojevrstnih pesmi "strogo" v - solkanskem - narečju. Ta njegov "konjiček" se je začel v ožjem krogu prijateljev, potem pa je glas o njegovih nastopih prestopil prag prijateljstev in začel je nastopati za javnost, a zmeraj v manjših prostorih ob kozarčku rujne kapljice. V KC Lojze Bratuž si je za nastop izbral pevsko sobo; z izrazito obrazno mimiko in smeh vzbujajočimi pantomimskimi kretnjami je pripovedoval in pel "svoje štorije" ob brenkanju na kitaro. Spremljal ga je "godec" David Šuligoj izmenoma na harmoniko, kitaro, bas. Več kot dobro uro je približno petdeset poslušalcev kratkočasil s svojo privlačno domačnostjo. S svojim včasih nežnim, melanholičnim, pa tudi živahnim in sočnim, vselej pa pristnim pripovedovanjem in petjem o preprostih ljudeh je tako osvojil poslušalce, da bi se še radi srečali z njim; v maju bo verjetno spet gost društva Sabotin iz Štmavra, kjer je pred časom že navdušil zaokroženo število gledalcev.

Zadovoljni gledalci komedijskih dni pa si želijo, da bi se prihodnje leto znova zaiskril *Iskrivi smeh na ustih vseh*.

V ORGANIZACIJI SD SONČNICA

PUSTNO POPOLDNE NA DREVOREDU

Med skupinami, ki so v tem okroglem letu primerno počastili norčavega Pusta, je bila tudi SD Sončnica. V okrašeni telovadnici na Drevoredu se je na nedeljsko pustno popoldne z glasbo in igrami zbralo kar petinštirideset družin. V središču veselega popoldneva so bili seveda otroci, ki so se za to priložnost spremenili v lepe vile in kraljične, miške in druge živalce ter hrabre junake vseh vrst. Med odraslimi smo opazili vedno prisotne pajace, onemogle starce in dojenčke, od daleč so k nam prišli Indijanci in Mehikanci, iz najtoplejših krajev pa ljudožrci in hudiči. Planinec Mauro je poskrbel, da so se lahko mali in veliki pomerili v neobičajnih pustnih igrah. Priložnost je bila tudi za ples, čeprav so se odrasli najraje držali omizij s "štravbami" in krofi v medsebojnih prijetnih pomenkih.

Otroci so torej na pustno popoldne zagospodarili po prostorni telovadnici. Pogled na 80 mladih glavic in na prisotne pričakujoče mamice je le še potrdil, da je na Goriškem spet življenje doma in bo tu ostalo tudi potem, ko bo veseli pustni čas mimo.

HD

OBVESTILA

V GALERIJI ARS v Katoliški knjigarni razstavlja Viljem Cigoj. Fotografska razstava z naslovom *Vipavski Križ* bo na ogled do 11. marca po urniku knjigarne.

ČETRTKOVI FILMSKI VEČERI. Kinoatelje predstavlja v pomladanski sezoni *Gorica Kinema 2000* dvanajst novih filmov. Dne 9. marca bo na ogled *Samurajeva zgodba* režiserja Jima Jarmusha, dne 16. marca pa *Happy Texas* Marca Illseya. Projekcije bodo v goriškem Kulturnem domu ob 20.45. Ob 20. uri bo pred vsako četrtkovo projekcijo tematsko srečanje, priložnost za razmislek in poglobitve. Letos veljajo za ogled posebej ugodni pogoji: članska izkaznica je zastonj, cena vstopnice 10.000 lir, abonma za dvanajst večerov pa stane 50.000 lir in vključuje tudi lepo darilo.

DAROVI

ZA NOVI glas: Vida Mlač: 30.000; Lestan 30.000 lir.

ZA MIPZ Vrh sv. Mihaela: Markotinovi namesto cvetja na grob Cirila Terpina 300.000 lir.

ZA MISIJONARJA p. Kosa: v spomin na pok. Doro Živic: I. M. S. Žerjal 50.000; N.N. Rupa 20.000; N.N. Rupa 50.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ivana Štanto: N.N. Peč 50.000 lir.

ZA KARITAS: Cilka K. daruje 50.000 lir.Za Zavod sv. Družine: v blag spomin na s. Cirilo N.N. Števerjan 50.000 lir.

ZA ŠZ Olympia: v spomin na Cirila Terpina darujejo družine Vogrič F.A.M. 100.000 lir.

ZA CERKEV v Sovodnjah: namesto cvetja na grob Zofije Tommasi Venčko in Vera Klanjšček 50.000 lir.

ZA CERKEV v Jamljah: Zadružna banka Doberdob-Sovodnje v spomin na pok. Melanijo Frandolič 300.000; N.N. 100.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: N.N. 105.000; N.N. 10.000 za cvetje; N.N. 5.000 za obnovitev cerkve.

ZA CERKEV v Števerjanu: N.N. 35.000; N.N. 50.000; Silvana Maligoj Ciglič 100.000; N.N. 50.000; N.N. 20.000; druž. Terpin in Škorjanc v spomin na pok. Jerico Škorjanc 75.000; N.N. 50.000; N.N. 40.000; nona za ogrevanje 50.000; Marica z Ušja za cerkveni pevski zbor 86.000 lir

NAMESTO CVETJA na grob pok. Milki Miklus-Humar: za števerjansko cerkev: nečaka Adrijan in Emil Miklus 200.000; druž. Šošteršič in Ussai 100.000; nečaki Mirko, Cvetka, Lojze in Milka 100.000; Sekcija SSk Števerjan 50.000; za vzdrževanje spomenika padlim nečaki Mirko, Cvetka, Lojze in Milka 100.000; v sklad s. Mihelangele Maraž: N.N. 100.000 lir.

V SPOMIN na pok. Cirila Terpina: za cerkev v Števerjanu: druž. prof. Bogdana Kralja 50.000; sestre Stanič z Bukovja 100.000; N.N. 100.000; druž. Lojze in Ivan Mužič 100.000; druž. Zdenko in Matjaž Terčič 100.000; druž. Gravnar 100.000; Ciril Koršič iz Gorice z družinami 200.000; žena in otroci z družinami 500.000; družine Terpin bratu in stricu 100.000; nečaki Klanjšček stricu in botru 150.000; druž. Klanjšček 100.000; druž. Miklus iz Gorice 100.000; Karlo Lavrenčič iz Doberdoba 100.000; teta Marica, druž. Koren, Humar in Maraž 200.000; za cerkveni pevski zbor: sekcija SSk Števerjan: 100.000; družine Terpin bratu in stricu 200.000; Lojze in Anastazija 200.000; druž. Dorni in Hlede 100.000; druž. Srečko Florenin 50.000; Veneranda Terpin-Humar 100.000; za Števerjanski vestnik: druž. Miklus iz Gorice 50.000; za sklad s. Mihelangele Maraž: druž. Gravnar 50.000; družine Terpin 200.000; druž. Klanjšček 100.000; nečaki Klanjšček 150.000; za lačne otroke: družina Aleš Komjanc 100.000 lir.

ZA CERKEV na Jazbinah: druž. Carollo za ogrevanje 50.000; Amalija Tronkar in druž. v spomin na Cirila Terpina 100.000 lir.

SOŽALJE

Ob boleči izgubi dragega pevca in prijatelja PAVLA BUDINA izrekata vsem domačim globoko sožalje Moški pevski zbor M. Filej in Mešani pevski zbor Rupa-Peč.

Goriška Mohorjeva družba izreka družini ob boleči izgubi PAVLA BUDINA iskreno sožalje.

■ **POTOVANJE Z NOVIM GLASOM V BOLGARIJO OD 8. DO 15. JUNIJA**

Potovanje z letalom in avtobusom bo obsegalo ogled Sofije, Plovdiva, Burgasa, Varne, drugih zgodovinskih mest in samostanov. Peljali se bomo po Dolini vrtnic do obale "zlati peski" ob Črnem morju in nato na severni del. Vpis se začenja takoj, akontacija 300.000 lir; drugo po programu, ki ga dobite na upravi Novega glasa v Gorici in Trstu. Udeleženci potovanja morajo imeti veljaven potni list. Starejšim osebam in bolnim potovanje odsvetujemo!

SCGV EMIL KOMEL
ARSATELIER
MEDNARODNI CENTER ZA GLASBO IN UMETNOST

Srečanja z glasbo 1999/2000

HOMMAGE À BACH

Goldberg Variationen BWV 988

Ramin Bahrami, KLAVIR

Kulturni center Lojze Bratuž, **sreda, 15. marca 2000, ob 20.30**

PREDPRODAJA VSTOPNIC NA SEDEŽU CENTRA
(TEL. 0481 532163) VSAK DAN OD 14. DO 18. URE

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
vabi na predvajanje diapozitivov

EGIPT

Potovanje z Novim glasom bo predstavil dr. Damjan Paulin.
Četrtek, 16. marca, ob 20.30, župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu.

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV TRST
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA
GORIŠKI MUZEJ

Vljudno vabljeni na odprtje razstave in predstavitev zbornika

PRIMORSKA POJE 30 LET

Kulturni center Lojze Bratuž, **četrtek, 16. marca, ob 18. uri.**

ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV TRST
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

vabijo na revijo

PRIMORSKA POJE 2000

V nedeljo, 19. marca, ob 17. uri, bodo nastopili v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici: Dekliški zbor Grlica iz Budanj, MePZ F. Venturini od Domja, MoPZ Poljubin, Vokalna skupina Sumus iz Ajdovščine, MePZ Pertoki in MePZ Resonet iz Trsta.

SOORGANIZATORJA
MePZ Lojze Bratuž in MoPZ Mirko Filej

V nedeljo, 26. marca, ob 17. uri, bodo nastopili v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu: MoPZ Kazimir Nanut iz Kanala, MePZ Pod lipo iz Špetra, ŽePZ Breginj, Oktet Bača iz Podbrda, ŽePZ Ivan Grbec iz Škednja in Oktet Vrtnica iz Nove Gorice.

SOORGANIZATOR
PD Štandrež

GORIŠKA KRONIKA

GORIŠKI VRTILJAK ABONMA ZA MLADE

OSTRŽEK OSVOJIL NIŽJEŠOLCE

Goriški vrtiljak je s svojim dramskim darilom, znanim Collodijevim *Ostržkom*, v dramatizaciji Iva Svetine in postavitvi Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice v koprodukciji s Primorskim poletnim festivalom (premierski uprizoritvi sta bili septembra v Kopru, oktobra pa v Novi Gorici) v sredo, 1. marca, prvič v letošnji gledališki ponudbi popolnoma zadovoljil verjetno najbolj izbirčne gledalce, nižješolce, katerim gledališča odmerjajo bolj malo prostora tudi zaradi težav pri izbiri primernega dramskega besedila, ki bi bilo po okusu odraščajoče mladine.

Ostržek se je v priredbi dramaturginje Teje Rogelj in režiserke Katje Pegan in v izjemni igri Radoša Bolčine spremenil iz lesene, poredne, neubogljive lutke v upornega najstnika, ki v iskanju lastnega jaza zagreši marsikatero napako, ker ne upošteva modrih nasvetov odraslih in ne ustaljenih družbenih norm. Naivno nasede lažno "dobrim" svetovalcem, sooča se z zavajajočo družbo, v kateri spozna raznovrstne omamne vabe, tudi najbolj nevarne. Po vseh slabih izkušnjah pa se vendarle zave svojih dejanj in v njem prevlada njegova "tleča" dobra značajska stran in neugnani najstnik postane resen, preudaren mladenič. Priznati moramo, da so goriški nižješolci mnogo bolj zavzeto in zrelo spremljali dogajanje kot njihovi vrstniki na novogoriški premierski predstavi. Ostro kritični gledalci so odrskemu izvajanju sledili v zbrani tišini, ki jo je le mestoma "pretrgal" smeh ob kakšnem posrečenem komičnem trenutku. Predstava jih je zanimala in jim bila v celoti pogodu. Očitno je režiserka Katja Pegan s svojo interpretacijo *Ostržka*, popestreno s songi z moderno glasbeno spremljavo Mirka Vuksanoviča in slikovitimi plesnimi prepleti izredno gibčnega plesalca Siniše Bukinaca v vlogi murna Modrijana, zadela v živo in dosegla, da je delo izžarevalo svoj sporočilni namen.

Dijaki goriške nižje srednje šole s svojimi profesorji in petošolci - le-ti niso vsi dobro sprejeli oziroma razumeli predvajanega *Ostržka*, ker jih obravnavana najstniška tematika še ne dosega tako neposredno - z učitelji se bodo še zadnjič srečali na gledališki matineji v četrtek, 23. marca, ko jim bo Goriški vrtiljak v goriškem Kulturnem domu predstavil igro *Napačna leta* Norme Šermet - Emila Aberška v izvedbi Amaterskega mladinskega odra Nova Gorica.

IK

DAN SLOVENSKE KULTURE NA TRBIŽU

ZA ZBLIŽEVANJE MED LJUDMI

ERIKA JAZBAR

Praznovanje Dneva slovenske kulture je v Kanalski dolini postalo že tradicionalno februarsko srečanje, ki ga prireja Kulturno središče Planika. Prešernov dan so letos praznovali v Kulturnem centru na Trbižu 25. februarja. Beneška palača v Naborjetu, kjer so doslej potekale tovrstne proslave, je bila namreč po presoji organizatorjev premajhna, saj so se obiskovalci iz leta v leto množili.

Program srečanja je bil pester in zanimiv, saj so večer sooblikovali izvrstni gostje, med katerimi priznani slovenski pesnik Ervin Fritz in kantavtor Vlado Kreslin. Večer je spremljal Oktet Žirovnica. Zbrane je uvodoma pozdravil predsednik Planike Rudi Bartaloth in podčrtal posebnost Kanalske doline, kjer skupaj živijo in sodelujejo različne etnične skupnosti in njih sožitje lahko predstavlja zgled drugim podobnim območjem. Nobena zemlja ni rešena nacionalizmov in pogubnih posledic, ki jih slednji prinašajo, to je predvsem razvidno danes v neposredni bližini. Nevarnost šovinizma pa lahko prepreči le medsebojno spoznavanje, ki zbližuje skupnosti in posameznike. Ta je tudi od vsega začetka primarna vloga kulturnega centra Planika.

Za mikrofon sta nato stopila trbiški župan Franco Baritussio ter občinski oz. pokrajinski odbornik Renato Carlantoni, ki sta spregovorila o pomenu slovenskega centra in potrdila pozornost, ki jo namenjata v svojem političnem delovanju tovrstnim pobudam. Na večeru so bili prisotni tudi številni gostje iz matične Slovenije, od obmejnih županov do poslancev državnega zbora, ni pa manjkalo seveda koroških Slovencev, s katerimi gojijo v Kanalski dolini posebno tesne stike. V imenu slovenskega ministrstva za šolstvo je na srečanju spregovoril Roman Gruden.

Prisrčnega večera se je udeležilo lepo število domačinov. Prvi protagonist večera je bil pesnik Ervin Fritz, ki je zaživel najprej v poezijah, ki so jih recitirali domači otroci, tečajniki slovenskega jezika, za katere skrbi slovenski center. Nastop otrok predstavlja vsako leto najprisrčnejšo točko Dneva slovenske kulture, saj so najspodbudnejši pokazatelj utripa slovenske skupnosti iz Kanalske doline. Fritz je nato sam stopil pred mikrofon in prebral nekaj svojih del. Za zadnjo točko je poskrbel kantavtor iz Prekmurja Vlado Kreslin, ki je z glasbeno tradicijo rodne zemlje navdušil prisotne, tudi tiste, ki niso poznali slovenskih pesmi.

PREDSTAVITEV V ČEDADU

TRINKOV KOLEDAR ZA LETO 2000

Dne 3. t.m. so v prostorih Kulturnega društva Ivan Trinko v Čedadu predstavili dolgo pričakovani *Trinkov koledar* za leto 2000. Na letošnjo izdajo smo čakali dva meseca, saj smo ta koledar navadno prvič prejemali v roke na Dnevu emigranta.

Koledar za leto 2000 so tako uredili Živa Gruden, Marino Vertovec, Lucia Trusgnach in Jole Namor, izdalo in založilo ga je istoimensko čedajsko društvo. Razdeljen je v štiri zaporedna poglavja na 250 straneh, ki jih je sooblikovalo 34 domačih avtorjev. Ob uvodnih pozdravih špetrske županje Brune Dorbolò ter državnega sekretarja na slovenskem ministrstvu za kulturo Silvestra Gabrščka je Toni Buiani poskrbel za prispevek v furlanskem jeziku. V njem piše o pomenu in izvajanju zakona za zaščito dvanajstih jezikovnih manjšin, za katerega si je furlanska skupnost zelo prizadevala.

Koledarski del sta uredila zlatomašnik Emil Cencig in Adriano Noacco, v poglavjih *Naša zgodovina*, *Naši ljudje*, *Naš svet* in *Naša beseda* nam avtorji nudijo pogled v vsakdanje življenje in zgodovino, v ustvarjalnost in bogato kulturno ter družbeno tradicijo te zemlje. V letošnjem likovnem vložku se nam predstavlja ustvarjalno delo Martina Melisse z Laz, o katerem med drugim piše Moreno Miorelli; na zadnjih straneh pa najdemo še nadvse dragoceno bibliografijo videmske pokrajine, za katero je poskrbela Ksenija Majovski.

Tudi letos lahko mirno zapišemo, da gre za pomemben zbornik, ki mu uspeva nazorno prikazati utrip življenja in ustvarjalnosti naših ljudi, ki živijo na Videmskem oz. v slovenski Benečiji. Prav tako lahko ugotavljamo, da je *Trinkov koledar* za leto 2000 ugodil vsem pričakovanjem, saj je vsebinsko in oblikovno nadvse zanimiv in bogat, torej res privlačen tudi ob dejstvu, da nudi vsakemu bralcu spodbudno sliko tega predela našega zamejstva.

EJ

OBVESTILA

PEVSKA REVIJA. V nedeljo, 19. marca, ob 14.30 bo v Kulturnem centru na Trbižu pevsko srečanje Koroška in Primorska poje v organizaciji Krščanske kulturne zveze iz Celovca, ZSKP, ZSKD, Zveze slovenskih cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, Združenja pevskih zborov Primorske in Kulturnega središča Planika.

KD REČAN. V soboto, 11. t.m., ob 20.30 v sejni dvorani grmiške občine v Klodiču bo KD Rečan iz Les predstavilo zadnjo knjigo, za katero so poskrbeli pri društvu. Gre za izdajo besedil Senjamov beneške piesmi od leta 1984 do leta 1995 z naslovom *Pustita nam rože po našim sadit 2*.

ZLORABAH

JURIJ PALJK

Mislimo na zelo hude zlorabe, ki smo jim priča na genetskem področju, in na vse tiste zlorabe, katerim smo zadnje čase priča preko sredstev javnega obveščanja, ki nas skoraj vsak dan naravnost zasipajo z njimi.

Minuli teden smo tako preko časnikov in televizijskih sporočil zvedeli, da je neka italijanska sodnica ugodila zakonskemu paru, ki ne more imeti otrok, da lahko imata otroka tako, da jima ga rodi neka prijateljica, kateri bodo "vgradili" oplojeno jajčece; darovalca rodnih celic bosta starša, ki ne moreta imeti otrok po naravni poti. Zadeva je vzdignila veliko prahu in tudi ogorčenja in niti ni jasno, kako se bo vsa stvar končala. Gotovo pa je že sam pojav tako žgoč, da si ga je vredno pobliže pogledati in do njega tudi zavzeti neko stališče. Oba starša, ki trdita, da imata - kot drugi zakonski pari - pravico imeti otroka, pravita, da je ženska, ki jima bo dala v "najem" svoje telo in bo njunega otroka tudi rodila, njuna prijateljica, ki jima bo rada naredila to "uslugo". Seveda pa to ni tako enostavno, saj se po rojstvu takega otroka pojavlja vprašanje, kdo je njegova prava mati: ali tista, ki ga je donosila in rodila, ali pa tista, ki mu je skupno z možem in zdravniki darovala sicer umetno spočetje, a vseeno spočetje. Kaj bi se zgodilo v primeru, če ga naravna mati, tista, ki ga je nosila pod srcem, po rojstvu noče več dati staršem. Menimo, da je največji problem tega prav v etičnem zadržanju vseh ljudi do novega življenja, do otroka, na katerega najbrž nihče ni niti pomislil, ko se je odločil za njegovo spočetje. Kot da ni pomembno, kaj bo otrok mislil o vsem tem, kot da naravni zakoni niso več važni, da niti ne govorimo o naravni in še posebno krščanski etiki, ki odločno govorita zoper tako človeško ravnanje.

Človek je danes zmožen s tehniko in znanstvenim znanjem delati take stvari, kakršnih ni bil sposoben početi nikdar doslej, in največje korake je v zadnjih petdesetih letih naredila prav biokemija in posledno za njo genetika. Pred leti smo se čudili, ko so v Veliki Britaniji klonirali ovco Dolly in že takrat se je pojavilo vprašanje, kdaj se bo kak brezvesten in predvsem pa neuravnovešen znanstvenik lotil še človeka. Seveda je bila poleg kloniranja ovce še vrsta drugih poskusov, ki so vsi pomenili poseg človeka v samo spočetje in v naravni red, ki ureja življenje na Zemlji. Vsi ti genetski in celo "transgenetski" poskusi na človeku in na človeških rodnih celicah pomenijo za človeka poraz, saj kažejo na njegovo naravnost ošabno nagnenje do svetosti življenja in do enkratnosti prav vsakega človeka, vsakega spočetega bitja.

Kristjani verjamemo, da je vsak človek "narejen po Božji podobi", nezamenljiv in enkraten, rojen za življenje, ker je vsako človeško življenje sveto, Božji dar. In prav tu je srž problema, ko gre za umetna oplojevanja človeka in vso to nečedno trgovino s spočetimi otroki, vsemi globoko zamrznjenimi embriji, ki ležijo v posebnih "bankah" po bolnišnicah širom po zahodnem svetu. Kot da bi se hotel človek povzdigniti nad Boga Stvarnika in hotel sam postati bog sebe in drugih, bog narave in svoje prihodnosti! Kako kratkovidno in naravnost bogoskrunsko je tako početje, smo videli pred leti, ko so zaradi različnih razlogov "tehnične narave", kot so takrat povedali zdravniki, v Angliji uničili več kot 9 tisoč embrijev, dejansko spočetih otrok. Takrat se je javilo veliko žensk, ki so bile pripravljene se žrtvovati, da bi spočeta človeška bitja donosile in jih rodile. Eden od zdravnikov je mladi črni ženi, ki je bila pripravljena roditi spočetega otroka, takole odgovoril: "Gospa, tega ne moremo storiti. Kaj bo rekel otrok, ki se bo belopolt rodil črni ženski, črni materi in niti imena svojega očeta ne bo nikdar poznal?"

Pravilno in modro govorijo vsi tisti, ki se zavzemajo za pravno zaščito človeških življenj in za z mednarodnimi zakoni prepovedano vsakršno zlorabljanje genetske znanosti v take in podobne namene, ki presegajo meje naravne in krščanske etike. Človeško, prav vsako človeško življenje je sveto in nedotakljivo, tega bi se moral zavedati vsakdo, ki se z njim ukvarja, še posebno zdravniki in znanstveniki, ki bi morali vedeti, da je znanost zaradi človeka in človeku v službi in ne obratno, kot se v naši družbi vse prerado dogaja.

SLOVENCI PO SVETU

PREŠEREN V MOSKVI

Iz Moskve smo prejeli sporočilo, da je bilo 8. februarja 2000 v ruski prestolnici ustanovljeno nevladno, neprofitno, mednarodno Društvo Dr. France Prešeren. Še v fazi ustanavljanja je društvo (za razširitev in pospešitev gospodarskih, kulturnih in športnih odnosov republike Slovenije z državami SND) decembra lani dalo pobudo, zasnovalo in v celoti izvedlo projekt postavitve spomenika Prešernu 8. februarja 2000 v Moskvi. V tako kratkem času so tako sredi Moskve obeležili 200-letnico rojstva našega velikega Slovenca, kar gre društvu v ponos. Postavitev kipa v prostorih slovenskega veleposlaništva v Moskvi so potem, ko je projekt prešel v končno fazo, gmotno podprli posamezniki kot tudi večina predstavništev slovenskih podjetij v Moskvi, Društvo Slovenija-Rusija in Veleposlaništvo RS v RF. Odziv tamkajšnjih Slovencev na to pobudo dokazuje, da si bodo Slovenci, ki živijo začasno v Rusiji, tudi v bodoče prizadevali, da prikažejo Rusom našo domovino v njeni pristni podobi. Slovenec bo ruskega Prešerna doživel z nove strani. Doprsni kip mladega ruskega kiparja Vadima Kirillova prikazuje namreč Prešerna v neki novi razsežnosti. To ni nerazumljeni, trpeči pesnik-bohem: na mladostnem, zamišljenem licu poigrava komaj opazen nasmešek, poln upanja in optimizma, kot da bi njegov duh lebdel izven časa, izven materialnega sveta. Na list pred seboj je pravkar ovekovečil *Zdravljico*, list s pesmijo *Pevcu* mu leži ob strani.

Postavitev spominskega obeležja so omogočili: Bega, Comita, Contraco, Gorenje, Gostol, Gopan, Helios, Iskratel, Iskrateling, Kompas Tourism, Kovinotrade, Krka, Krka Rusija, Lek, Nova Ljubljanska banka, Plutal, Slovita, Smelt, Intag, Triglav, Vegrad, Društvo Slovenija-Rusija, Veleposlaništvo RS v RF, Drago Bočnik, Saša Geržina, Milko Kenda, Just Rugel, Milan Smolej, Jernej Strmecki, Božidar Tratar.

Društvo namerava do konca poletja 2001 uresničiti naslednje projekte: postavitev v Moskvi spomenika Žigi Herbersteinu, dvojezičen izid knjige o Žigi Herbersteinu, izid v ruščini knjige o slovenskem narodu, njegovem poreklu in nelahki zgodovini, postavitev slovenske spletne strani v ruščini, ustanovitev slovenskega kluba-knjigarne, sprejem slovenskih satelitskih programov na ruskih katedrah, kjer se predava slovenščina (Moskva, Sankt Petersburg, Perm), potujoča razstava slovenskega gospodarstva in kulture po brezkrajnih prostorih držav SND, tele-most Slovenija-Rusija, šahovski turnir Slovenija-ostali svet, košarkarski turnir. Hkrati si slovensko moskovsko društvo prevzema tudi skrb, da bo redno obveščalo našo javnost o svojih hvalevrednih dejavnostih.

SLOVENIJA

STRANKE IN OSEBNOSTI V PREDVOLILNEM OBDOBJU

SLS POTRDILA LOJALNOST DRNOVŠKOVI VLADI

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji je težko razlikovati med dogodki, ki odražajo utrip in potrebe države, ter tistimi, ki so usmerjeni zgolj k doseganju političnih in psiholoških prednosti posameznih strank ali osebnosti v predvolilnem obdobju. Tako je državni zbor v prejšnjem tednu kar tri dni obravnaval resolucijo zoper finančnega ministra Mitjo Gasparija, ki jo je vložilo 25 poslancev SDS in SKD s prvopodpisanima predsednikoma obeh opozicijskih strank, Janezom Janšo in Lojzetom Peterletom. Ministru, ki že osem let vodi omenjeni resor, stranki očitata nezakonito, nenamensko in negospodarno ravnanje pri financiranju javne porabe, privatizaciji državnih bank, lastninjenju zavarovalnic, zlasti največje med njimi, zavarovalnice Triglav, in nasploh pri upravljanju državnega premoženja.

Parlamentarno razpravo je ves čas neposredno prenašala nacionalna TV, kar naj bi bil tudi eden od glavnih ciljev poslancev opozicijskih strank, pa tudi njihovih političnih nasprotnikov iz vladnih strank. V bistvu naj bi vsi izražali težnje in potrebe dnevne politike. Obravnavali so tudi druge zadeve, npr. domnevno trgovanje z orožjem in prilaščanje denarja od kupnin. Državni zbor je z izenačenim izidom (27 proti 27) skladno s pravilnikom parlamenta resolucijo zoper finančnega ministra zavrnil. Zdaj v obeh taborih razglašajo zmago, čeprav je bilo najbrž najbolj pomembno stališče SLS, ki je po svojem predstavniku Francu Zagožnu menila, da finančni minister ni povzročil toliko napak pri gospodarjenju s sredstvi davkoplačevalcev, da bi ga bilo treba odpoklicati. V političnih krogih so to izjavo razumeli kot napoved SLS, da bo do nadaljnjega ostala lojalna vladi, v kateri sodeluje. Morda omenjeno mnenje dr. Zagožna tudi pomeni, da bo SLS ponovno preučila, ali naj ob združitvi s slovenskimi krščanskimi demokrati v novo politično stranko in ob pristopu le-te v koalicijo *Slovenija* izstopi iz vlade, za kar se je sicer predsednik Marjan Podobnik pisno obvezal.

Med pomembnejšimi dogodki v državi naj omenimo obmejni incident pri vasi Hotiza v Prekmurju, kjer je večja skupina hrvaških policistov grobo nastopila zoper tri slovenske državljane, ki so na kraju, kjer meja med državama še ni določena, kopali gramoz. Toda napovedani so tudi spodbudni znaki novega obdobja odnosov in sodelovanja med Slovenijo in Hrvaško. Novi predsednik, Stipe Mesić, bo 20. marca obiskal slovenskega predsednika Milana Kučana, premier Janez Drnovšek pa bo med bližnjim obiskom v Zagrebu domnevno podpisal sporazum o slovensko-hrvaškem lastništvu Jedrske elektrarne Krško. Slovenija naj bi kmalu tudi odkupila delnice in terjatve in prevzela vse druge obveznosti zagrebške Privredne banke, sedanje lastnice tovarne športne opreme ELAN v Begunjah na Gorenjskem. ELAN je zaradi svetovno znanih smuči, ki jih izdeluje, in spričo svoje blagovne znamke eden od simbolov slovenske marljivosti, sposobnosti, znanja in nasploh ustvarjalnosti, torej tik pred tem, da ga bodo vrnili v slovensko last.

ZA USTANOVITEV UNIVERZE NA PRIMORSKEM

UTRJEVANJE SLOVENSTVA IN STIK S SVETOM

Izvedenki za pedagoška in šolska vprašanja zlasti na ravni visokošolskega izobraževanja v Sloveniji dr. Duša Krnel-Umek in dr. Darja Piciga sta pripravili študijo o vprašanju ustanovitve tretje slovenske univerze na Primorskem. Ugotavljata, da je ustanovitev novega visokošolskega zavoda utemeljena ter razčlenjujeta zgodovinsko podlago razvoja slovenske inteligence na zahodnem slovenskem etničnem ozemlju v 19. in 20. stoletju. Opozarjata, "da so o slovenščini kot o učnem jeziku na Primorskem podatki že v nekem delu Primoža Trubarja; ta je zapisal, da ga je tržaški škof Peter Bonomo vzgajal in učil v laškem, nemškem in slovenskem jeziku". Strokovnjakinji sta v svojem delu nadalje analizirali škodo oziroma razdejanje, ki ju je fašizem povzročil slovenski šoli, kulturi in gospodarstvu na Primorskem in razmere v obdobjih 1954-1990 in 1990-1999. Citirali sta pismo o dobrih namerah glede univerze na Primorskem, ki ga je leta 1992 sprejela tedanja Skupnost obalnih občin v Kopru. V njem je bilo med drugim zapisano, da bo "univerza združevala in izvajala programe, ki jih ne izvajata ljubljanska in mariborska univerza; njeni programi bodo usmerjeni v prihodnost in bodo temeljili na mednarodnem sodelovanju". Avtorici študije dodajata ostro kritično noto, "da slovenska država ni pokazala razumevanja za ustanovitev univerze na Primorskem, medtem ko so sosednje države gradile nove univerze in znanstvena središča. Slovenija ni odgovorila v smislu utrjevanja svojih meja, sploh pa storila veliko premalo v smislu povezovanja slovenskih intelektualnih zmogljivosti tostran in onstran slovensko-italijanske meje. Posledice bodo lahko usodne za Primorsko kot tudi za vso Slovenijo".

Po njunem mnenju Slovenija potrebuje primorsko slovensko univerzo, "novo, moderno in elitno, da se bodo na njej izobraževali najboljši študentje; slovensko univerzo, ki bo utrjevala slovensko narodno istovetnost in s tem razpoznavnost v sosedstvu in v svetu; ki bo gojila in utrjevala slovenski jezik, za stike s svetom pa tudi angleški jezik, ki bo razvijala študijske smeri, ki so življenjsko pomembne za primorsko območje in so strateškega pomena za državo Slovenijo; univerzo, ki bo zagotovila slovenskemu narodu izobražence oz. strokovnjake, ki bodo državo postavili v enakopravni položaj s sosednjimi državami in tudi v mednarodnem prostoru. Zaradi omenjenih razlogov je primorska slovenska univerza vprašanje preživetja Primorske in Slovenije".

M.

V TOLMINU

RAZSTAVA O POSEGIH PO POTRESU

V Tolminskem muzeju so 22. februarja odprli razstavo o restavratorskih in konservatorskih posegih na poškodovanih kulturnih znamenitostih Gornjega Posočja po velikonočnem potresu iz leta 1998. Številnim zbranim na predstavitvi pobude sta pojasnila namen razstave državni sekretar pri ministrstvu za kulturo Silvester Gaberšček in direktor Restavratorskega centra republike Slovenije Josip Korošec.

Razstava prinaša nazoren prikaz obnove pretežno sakralnih spomenikov na Kobariškem, Bovškem, Tolminskem, deloma v Breginjskem kotu in tudi Baški Grapi. Razstavljeni so dragoceni kipi iz širšega tolminskega območja, dalje Bandere iz tolminske cerkve, restavrirana relikvarija in podobno. Strokovnjaki opozarjajo na najdbe v cerkvi sv. Lamberta v Rutu, kjer je potres odkril več slojev fresk, med katerimi so najbolj znane tiste, ki jih pripisujejo Jerneju iz Loke (16. stoletje).

Priznanje gre izreči zaslužnim ljudem, ki se trudijo ohraniti kulturno dediščino v naših kajih. Dela so namreč še v polnem teku.

Razstavo, ki bo na ogled do 17. t.m., so pripravili Restavratorski center republike Slovenije, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Nova Gorica in Tolminska muzejska zbirka.

ADA KLINKON

IN MEMORIAM

TIHO JE ODŠEL PAVEL BUDIN

Ogromna množica sorodnikov, kolegov, sovaščanov, prijateljev in znancev je v ponedeljek, 6. t.m., v Mirnu pospremila na zadnji poti slovenskega sodnika, do nedavnega predsednika Okrožnega sodišča v Novi Gorici, kulturnega delavca, odličnega in predanega pevca in našega rednega sodelavca Pavla Budina, ki nas je zapustil star komaj 47 let.

Ves popoldan se je pred domačo hišo Pavla Budina vila dolga vrsta ljudi, ki so se prišli poklonit njegovemu spominu. Sveto mašo v domači cerkvi sv. Jurija je ob domačem župniku Cirilu Ceju in nekdanjih župnikih Mirku Žaklju in Gašperju Rudolfu darovalo še osem duhovnikov; prisotna sta bila tudi direktor Družine Janez Gril in sovodenjski župnik Marijan Markežič. Žalni obred je spremljalo petje mogočnega pevskega zbora združenih pevcev iz Mirna, Rupe, Peči in Gorice pod vodstvom pokojnikovega prijatelja Zdravka Klanjščka. V nabito polni cerkvi je najprej o pokojnem spregovoril g. Gašper Rudolf. Dejal je, da za Pavla Budina veljajo besede, ki so veljale za Abrahama: "Naš Pavel je imel malo let, a vsa so bila polna!" O pokojniku je spregovoril tudi župnik Ciril Cej, ki je orisal njegovo privrženost rojstnemu kraju, župnijskemu življenju in predanost petju v domačem cerkvenem pevskem zboru; povedal je tudi, da je bil pokojnik pobudnik in od samih začetkov urednik župnijskega glasila *Dom in rod*, ker se je zavedal pomembnosti domačih korenin. G. Anton Pust je o pokojniku dejal, da je bil odličen človek, poštenjak in vesten delavec, saj je prav vsako delo opravljal s srcem. Tudi kot sodnik je bil pravičen in je imel velik čut za socialno ogrožene ljudi. G. Pust je tudi omenil tiho bolečino pokojnika, ki je tik pred boleznijo na delovnem mestu doživel grobo krivico. Zaključil je z besedami zahvale in ponovil: "Pavel je živel za vrednote, ki jih je prejel doma od malih nog in krščanstvo je bilo pri njem vedno na visokem mestu." V cerkvi je pred krsto spregovoril tudi predstavnik domačega cerkvenega pevskega zbora in v imenu goriških pevcev in zbora Mirko Filej se je pokojniku zahvalil za vse neutrudno delo Matej Klanjšček. Žalni sprevod je iz cerkve krenil na domače pokopališče, kjer so o pokojniku spregovorili nekdanji sodnik Svito Vižintin, ki se je spomnil Budinovega odraščanja in pripravništva v svojem oddelku in tudi sodelovanja Pavla Budina z društvom za obvarovanje spomina na organizacijo TIGR na Primorskem. Pavlov kolega, sodnik Marijan Stopar, je spregovoril z izjemno lepimi besedami o sodniškem delu pokojnika in se postavil na njegovo stran tudi takrat, ko se je dotaknil krivic, ki jih je bil deležen pokojnik na delovnem mestu. Povedal je, da so pokojnika odlikovali tiho delo, veliko znanje, poštenost in umirjen značaj. Prijatelj in sovaščan Marko Vuk, ki je Pavlu Budinu tudi orglal med sveto mašo, pa je orisal pokojnikovo življenje in delo. Njegov občuteni govor objavljamo v celoti.

Dragi Pavel!

Ko te danes spremljamo k poslednjemu počitku, se v nas ljudeh, pri sorodnikih, prijateljih, sovaščanih in vseh tistih, ki so danes tako številno prihiteli v Miren, porajajo podobna vprašanja: zakaj trpljenje, zakaj si moral tako mlad umreti. Ti si že prestopil tisti usodni onstran, ko se ti je razodela vsa resnica, v nas pa ostaja žalost, strah, negotovost, a tudi upanje v neskončno božjo dobroto.

Težko je v teh bežnih mislih zaobjeti vse razsežnosti osebnosti Pavla Budina, ob poslednjem slovesu pa se nam jasno izrisuje njegov trajni prispevek ožji družini, vaški in župnijski skupnosti in širšemu okolju. Zrasel je v kraju in v družini, kjer je smisel za duhovne in kulturne vrednote bil močno prisoten, bogato je zajemal iz kulturne zakladnice Mirna in zapustil močno sled v ožji krajevni, goriški in širši slovenski stvarnosti. Njegov čut za pravičnost, zlasti še za socialni položaj preprostega človeka, ga je usmeril k temu, da se je odločil za študij prava in nato stopil v sodno službo. Svoje poklicne in stanovske dolžnosti je jemal resno, z vso potrebno strokovnostjo in etično doslednostjo, tudi za ceno hudih notranjih napetosti, s katerimi pa ni obremenjeval svojih bližnjih in prijateljev.

Druga njegova ljubezen je bila kultura, zlasti še pevska. Doma v družini glasbenika in organista je že v rosnih letih zaslutil lepoto glasbe in drugih umetnosti, veselila ga je dobra književnost, tudi sam se je občasno poskusil v pesništvu. Z veliko požrtvovalnostjo je sodeloval v raznih pevskih zborih, zlasti v domačem cerkvenem in pri moškem zboru Mirko Filej v Gorici. Vse to je bilo povezano z njegovim globokim občutenjem pripadnosti kulturi in slovenskemu narodu, a ob spoštovanju tudi drugih narodov.

Tretja značilnost Pavlove osebe je razsežnost javnega delavca, socialna razsežnost. Odlikovala sta ga globok socialni čut, razumevanje za stiske tudi anonimnih, preprostih ljudi. Kolikor mu je dovoljeval zahteven sodniški poklic, je posegal tudi v javno življenje. Ob tem je izpričeval modrost, smisel za dialog, človečnost in sposobnost poiskati prave rešitve. S tem v zvezi je bilo tudi njegovo zanimanje za krajevno preteklost, ki jo je obelodanil s prispevki o znanih Mirencih in preteklih dogodkih v kraju v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu, Goriškem letniku, župnijskem glasilu Dom in rod, kateremu je bil pobudnik in urednik, in v drugih publikacijah. Pri cerkvenem pevskem zboru pa je natančno skrbel za kroniko in arhiv. Za simpozij ob 750-letnici prve omembe župnije Miren je pripravil predavanje o kulturno-prosvetni dejavnosti Mirna v 20. stoletju in upajmo, da bo ta njegov prispevek zagledal luč sveta tudi v tiskani obliki.

Dragi Pavel!

Odlikovali so te mnogi talenti, ki jih nisi zavrgel, svojo življenjsko nalogo si izpolnil v polnosti, z Gregorčičem lahko tudi zate rečemo: "Dolžan ni samó, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!"

Počivaj v miru v slovenski zemlji, ki si jo tako ljubil!

Mami Ivanki, sestrama Marinki in Cirili, bratoma Andreju in Petru ter ostalim sorodnikom izrekata ob tej uri žalosti globoko občuteno sožalje uredništvo in uprava Novega glasa, ki bosta svojega dragocenega sodelavca ohranila v trajnem in hvaležnem spominu!

IN MEMORIAM

STANISLAV URŠIČ, DUHOVNIK

Dne 23. februarja je nenadno umrl g. Stanislav Uršič, župnik v Kredu in Borjani ter dekan kobariške dekanije. Rodil se je v Drežniških Ravnah 11. februarja 1946 v družini z devetimi otroki. Za Gospodom je začel hoditi v moči vere svojih staršev Pavle in Jožefa, ko je dva dni po rojstvu prejel sv. krst, in to pot nadaljeval kot otrok skupaj s svojimi vrstniki ob prevzemanju verskih navad svojih sorodnikov in župljanov in ob prejemanju zakramentov. Leta 1961 je vstopil v Malo semenišče v Vipavi in leta 1967 v bogoslovje v Ljubljani. V mašnika je bil posvečen 29. junija 1972 v Idriji. Eno leto je bil nedeljski kaplan v Dornberku, dve leti kaplan v Solkanu in petindvajset let župnik v Kredu in Borjani. V moči svojega duhovniškega poslanstva je bil dve leti soupravitelj Drežnice (1996-98) in zadnji dve leti dekan kobariške dekanije. Skupaj z ljudmi je doživel dva potresa (1976, 1998) in njune posledice, ko je bilo treba tolažiti, popravljati in graditi.

Da bi lahko držal svoje duhovniške obljube in živel urejeno duhovno življenje, je vsako leto opravljal duhovne vaje. Vsak dan je z mamo in bratom ali skupaj z župnijsko družino molil rožni venec. Bil je vnet častilec Matere Božje in pospeševal njeno češčenje. Prepričan je bil, da mu bo vdana pobožnost do Božje Matere pomagala ohranjati in poglabljati duhovniški poklic ter izvrševati poslanstvo.

Za vse dobro, ki ga je opravil Bogu v čast in ljudem v korist, se mu je škof Metod Pirih na pogrebu v Kredu 24. februarja iz srca zahvalil. S škofom je somaševalo preko 80 duhovnikov iz vseh treh slovenskih škofij. Od pokojnika so se z izbranimi in čutečimi besedami poslovili predstavnici župnij Kred in Borjana, Vinko Guna, župnik v Adlešičih, v imenu številnih sošolcev, dr. Ivan Pojavnih v imenu binkoštne dvorane in msgr. Franc Rupnik, župnik v Kobaridu, v imenu kobariške dekanije.

SLOVENIJA

PODATKI MINISTRSTVA

REKORDNO ŠTEVILO MEST ZA VPIS V VISOKE ŠOLE

Po podatkih slovenskega ministrstva za šolstvo in šport bo za vpis v prvi letnik visokih šol v študijskem letu 2000-2001 na voljo 21.823 mest, kar je največ doslej v Sloveniji. Poleg univerz v Ljubljani in Mariboru, številne visoke šole delujejo tudi drugod v državi bodisi kot samostojne ustanove ali pa so vključene v univerzi. Od omenjenega števila mest jih bo 14.293 na razpolago za redni študij, 7.530 pa za izrednega. Prvo prijavo na razpis so kandidati morali oddati do 8. marca. Letošnji razpis za visoke šole, ki so ga pripravili univerzi v Ljubljani in Mariboru in samostojni šolski zavodi, je bil natisnjen v 33 tisoč izvodih. Ponujenih pa je bilo tudi okrog 2.200 vpisnih mest za višje strokovne šole v vsej Sloveniji.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

RIMSKI SODNIK O NADOMESTNI NOSEČNOSTI

DAMJAN HLEDE

Sklep rimskega sodišča, ki je dalo nekemu paru dovoljenje, da svoj umetno "ustvarjeni" zarodek vsadi v maternico druge žene, ki je pripravljena "posoditi" svoje telo za tovrstno nadomestno nosečnost, je spet razburil javnost v zvezi z odsotnostjo italijanske zakonodaje na tako kočljivem področju, kot je umetno oplojevanje. Do sodnega posega, ki je dovolil omenjeni postopek - pri nas bolj znan z ekonomiziranim imenom "maternica v najemu" (it. utero in affitto) - je prišlo po tej poti: pred štirimi leti se je par, po ugotovitvi ženine nosečnostne nesposobnosti, odločil za umetno istorodno oploditev. V epruveti je bilo z gametami para ustvarjenih nekaj zarodkov, ki so bili potem zamrznjeni. Začelo se je iskanje žene, ki bi bila pripravljena sprejeti vase te zarodke in v korist bioloških staršev uresničiti nosečnost ter roditi "njunega" otroka.

Medtem je bil sprejet italijanski zdravniški deontološki kodeks, ki zdravnikom prepoveduje izvajanje tovrstne "tehnike". Par se je zato obrnil do sodnika, ki je v prejšnjih dneh ugodil njuni prošnji. Zdravnik, h kateremu se bo par obrnil, da bi izvedel vsaditev v skladu s sodnim sklepom, bo sedaj postavljen pred izbiro prilagoditve sodnemu sklepu ali njemu nasprotni deontološki normi zdravniškega stanu, kateremu pripada. Zainteresirani ginekolog je že izrazil svojo pripravljenost, da izvede vsaditev. Po vsej verjetnosti bo moral potem utrpeti disciplinski ukrep notranjih zdravniških organov.

Praksa nadomestne nosečnosti ni v nasprotju samo z obstoječo italijansko zdravniško deontologijo; prepoveduje jo večina evropskih držav, ki so zakonodajno že uredile področje umetnega oplojevanja (Avstrija, Francija, Nemčija, Španija, Švedska). Dovoljena pa je le v Veliki Britaniji. Zakonski osnutek, ki ga je italijanska zbornica že sprejela in je sedaj v pretresu komisije za zdravstvo v senatu, izrecno prepoveduje prakso nadomestne nosečnosti in določa za zdravnike, ki bi to prepoved prekršili, zaporno kazen od treh do desetih let. Postopek za sprejetje zakona pa je že dalj časa "blokiran" zaradi skoraj tisočih amandmajev, ki so bili predstavljeni v senatu.

Rimsko sodišče je svojo odločitev utemeljilo na podlagi osebne eksegeze obstoječe italijanske zakonodaje, začenši z ustavo. Pravico do starševstva je vključilo med temeljne osebnostne pravice. Stvar pa seveda ni tako preprosta ne z etičnega, še manj pa z italijanskega pravnega vidika. Čigav bo namreč otrok, ki se bo rodil iz nadomestnega materinstva? Vsa italijanska zakonodaja namreč temelji na načelu, da je otrok sin matere, ki ga je rodila, in ne tiste, ki je nudila gamete, iz katerih je nastal zarodek. Biološkega starševstva pač nobena norma še ne predvideva ali priznava. Biološki starši bodo morali začeti kompleksen postopek za posvojitev. Kaj pa, če bo otroka žena, ki ga je nosila in rodila, priznala za svojega?

Pravna država skratka ne more temeljiti na neki nadomestni parcialni in slučajnostni pravno-stvariteljski funkciji sodstva, še predvsem, če slednje s svojimi ukrepi daje videz, da je vse dovoljeno to, kar je tehnično izvedljivo.

ZASKRBLJUJOČA PODRAŽITEV SUROVE NAFTE

ZAKAJ VEDNO DRAŽJI BENCIN?

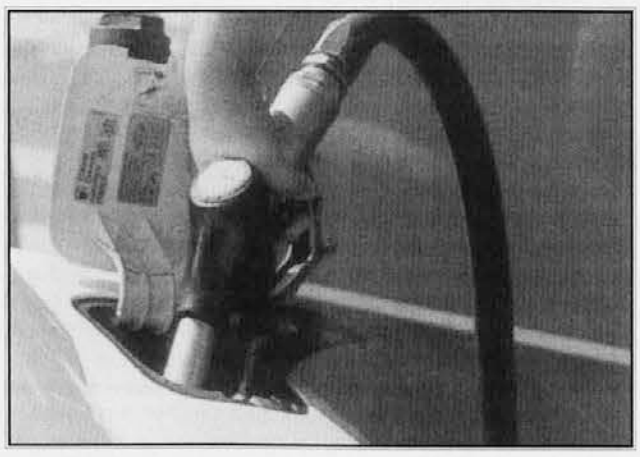

Veliko zaskrbljenost povzroča v Italiji dejstvo, da so goriva vsak dan dražja. Medtem ko pišemo te vrstice, je bencin vrste super že prekoračil mejo 2 tisoč lir za liter, cena zelenega bencina pa znaša le nekaj lir manj na liter. Poznavalci razmer opozarjajo, da je podražitev surove nafte posledica "napačne računice" držav proizvajalk, združenih v kartelu OPEC. Slednji je skušal odpraviti veliko škodo, ki je nastala lani, ko je cena surove nafte zdrknila na 10 dolarjev za sod. Države članice omenjenega kartela so pred letom dni sklenile zmanjšati proizvodnjo za več kot 2 milijona sodov dnevno, kar naj bi imelo za posledico, da bi se surova nafta ustrezno podražila. Zgodilo pa se je, da so vse prizadete države strogo izvajale sprejeti sklep in da ni bilo med njimi običajnih odklonov. Na ta način je cena nafte naposled naravnost "eksplodirala". Zdaj skušajo države proizvajalke nafte sklep popraviti, odločitev pa naj bi padla na zasedanju kartela OPEC, ki bo 27. marca. Saudska Arabija, Venezuela, Mehika in Kuvajt so za zvišanje proizvodnje surove nafte, Iran, Alžirija in Libija pa so proti. Mnogo bo odvisno od stališč, ki jih bosta zavzeli zlasti Norveška in Rusija, ki sta prav tako proizvajalki surove nafte.

Nekateri v Italiji pravijo, da bi morala tudi osrednja vlada znižati davke na goriva. Na liter bencina vrste super znaša davek 1.080 lir, davek na dodano vrednost IVA 346 lir, industrijska cena pa znaša 652 lir. Če vse te postavke seštejemo, pridemo do končne cene 2.078 lir na liter, kolikor je 7. marca stal bencin vrste super.

PO DVEH MESECIH

V VIPAVSKEM AGROINDU NIČ VEČ KMEČKIH STRAŽ

Po sporih in zapletih v odnosu med člani splošne kmetijske zadruge in Vinogradniške zadruge v Vipavski dolini ter nekaterimi člani nadzornega sveta oz. direktorjem vinske kleti in živilsko-predelovalnega podjetja Agroind v Vipavi je spet vzpostavljeno stanje, ki omogoča normalno poslovanje kleti in mlekarne v podjetju Agroind Vipava 1894. V sredo, 8. t.m., je bil odstavljen direktor Agroinda Igor Blažina, ki naj bi bil glavni krivec sporov med Agroindom in okrog 2 tisoč vinogradniki v Vipavski dolini. Na skupščini delničarjev podjetja v ponedeljek, 6. t.m., pa so odstavili tudi predsednika nadzornega sveta Alda Boškina in člana nadzornega sveta Branka Strgarja in Milana Saksido. Za njihovo razrešitev so glasovali skoraj vsi delničarji. Za novega predsednika uprave oz. direktorja Agroinda so delničarji imenovali Jožka Ambrožiča.

Zaradi umiritve razmer so 8. t.m. iz Agroinda umaknili kmečke straže. Te so od 6. januarja dalje bivšemu direktorju Blažini in odstavljenim predsednikom nadzornega sveta, dvema članoma tega organa in nekaterim njihovim sodelavcem preprečevali vstop v urade in obrate Agroinda. Tak ukrep so sprejeli iz bojazni, da bi omenjeni vodilni ljudje iz podjetja morda odnesli dokumetne, ki bi jih lahko bremenili. Kmečke straže so delovale neprekinjeno dan in noč, v njih pa je sodelovalo skoraj 500 vinogradnikov in vinarjev iz Vipavske doline.

M.

NOVE PLASTENKE

V FRUCTALU POLNJENJE PITNE VODE IZPOD ČAVNA

V Živilski industriji Fructal v Ajdovščini so začeli s proizvodnjo na novi aseptični liniji, namenjeni izdelavi novih vrst sadnih sokov brez dodatnih konservansov ter umetnih barvil in arom. Polnili jih bodo v plastenke velikosti od pol pa do poldrugega litra. Nastala je kot plod lastnega znanja in izkušenj in so jo zaradi tega tudi zaščitili kot Fructalovo plastenko. Njena prednost je predvsem funkcionalnost, saj sta odpiranje in zapiranje enostavni in kakovostni. Postopek polnjenja sokov in drugih proizvodov poteka v povsem sterilnih pogojih. Na novi aseptični proizvodni liniji, ki je stala milijardo tolarjev, polnijo v steklenice tudi negazirano pitno vodo, ki jo Fructal zajema na črpališču Skuk nad Lokavcem oz. pod Čavnom. Voda iz črpališča Skuk velja za izredno kakovostno, čisto in brez slehernih usedlin. Med domačini velja za vodo, ki prispeva k dobri oz. urejeni prebavi. K črpališču Skuk, ki ima zelo globok izvir, pa prihajajo tudi ljudje iz drugih krajev, ki vodo polnijo v steklenice in jo odnašajo domov v upanju, da bo prispevala k odpravi njihovih prebavnih težav. Živilska industrija Fructal bo v začetnem obdobju potrebovala okoli 600 kubičnih metrov vode mesečno, izvažali pa jo bodo v vse države, v katere to največje slovensko podjetje živilsko-predelovalne industrije prodaja svoje izdelke. Novejše raziskave namreč kažejo, da v svetu narašča uporaba polnjene naravne in negazirane vode.

M.

DOBER TEČAJ INTERREG 2 O BIOLOŠKEM KMETOVANJU

Ustanova ENAIP, ki ima svoj sedež v Istrski ulici 57 v Trstu, prireja v sodelovanju s Centrom za stalno izobraževanje kmečkih družin v Furlaniji-Julijski krajini Ce.F.A.P. ter Kmečko zvezo iz Trsta poglobljen tečaj o biološkem kmetovanju, ki bo trajal 300 ur in ga bodo priredili v razredih ustanove ENAIP v Trstu. Pri tem velja poudariti, da gre za tečaj, ki ga prirejajo v okviru evropskih programov Interreg 2, kar pomeni, da mora imeti čezmejni značaj v smislu, da organizatorji vabijo k vpisu tudi interesente iz sosednjih občin v Sloveniji ali hrvaški Istri. Poudariti moramo, da je tečaj vsebinsko zelo dobro načrtovan in da 300 ur predavanj in praktičnih vaj ter ogledov že utečenih bioloških kmetij lahko pomeni zelo dragoceno obogatitev za vsakogar, ki bi ga zanimalo se preusmeriti na biološki način pridelovanja povrtnin, a tudi vina, prireje živine itd. Dejstvo je, da pridobivajo biološki pridelki vse bolj zanimivo mesto na tržišču, saj narašča povpraševanje po taki hrani, za katero vemo, da je bila pridelana na povsem biološki, se pravi naraven način, brez kemikalij, umetnih gnojil, posebnih strupov itd.

Vse, ki bi jih torej zanimalo poglobiti znanje o bioloških načinih vrnarstva in kmetijstva nasploh, obveščamo, da bodo ustrezne informacije o vpisu in obiskovanju tečaja dobili pri ustanovi ENAIP tudi po telefonu na številko 040 3788888.

SEJEM ORTOGIARDINO V PORDENONU

VSE ZA VRTNO OPREMO

Kot vsako pomlad se tudi letos na sejmišče v Pordenonu vrača sejem, namenjen vrtičkarjem, vrtnarjem, parkovnim površinam in prostemu času Orto-giardino. Sejem so odprli v soboto, 4. t.m., in bo odprt do nedelje, 12. t.m. Organizatorji so se odločili, da bodo namenili posebno pozornost močvaram in vodnim potem ter uporabi gumenjakov v prostem času. Drugače pa ponuja sejem izredno veliko najrazličnejših okrasnih trajnic in grmovnic, dreves in enoletnega cvetja ter bogat izbor vrtne opreme in orodja ter stroje, ki jih uporabljamo pri urejanju vrtov in parkovnih površin. Sejem je ob delavnikih odprt od 14.30 do 19.30, v soboto in nedeljo pa od 9.30 do 19.30. Organizatorji tudi letos pričakujejo, da si bo sejem ogledalo kakih 50.000 ljudi. V nedeljo, 12. t.m., prirejajo v dopoldanskih urah zelo zanimiv posvet o novostih v čebelarstvu s poudarkom na pridobivanje t.i. mane oz. o novih podatkih glede čebelarstva. Ob tem je spodbudna novica, da je Evropska zveza končno uvrstila med kmetijske pridelke tudi med in torej strdi ne obravnava več kot industrijski proizvod. Čebelarji sedaj upajo, da bo mogoče v kratkem primerno ovrednotiti kakovostne vrste medu, za katere predlagajo uvedbo nekakšnih zaščitnih znakov in nalepk o izvoru in pridelovalcu ter navedbo, da gre za med "deviške kakovosti", če gre za pridelek, ki je neposredno točen iz satovja.

KONVENCIJA MED DEŽELO IN POŠTNO SLUŽBO

VEČ USLUG ZA PREBIVALCE GORATIH PODROČIJ

Deželna uprava F-Jk in italijanska poštna služba sta podpisali konvencijo, ki predvideva številne koristne usluge prebivalcem goratih področij. To naj bi veljalo zlasti za območja, kjer so zaradi zmanjšanja števila prebivalstva ukinili urade in trgovske obrate ter posledično tudi zmanjšali število storitev javnih in zasebnih ustanov. Konvencija bo omogočila posameznim občinskim upravam, da neposredno skupaj s poštno upravo določijo oblike sodelovanja, po katerih bi prebivalci prejeli kar na dom rezultate zdravniških izvidov (npr. izide žarkov, zdravniške pole idr.). Isto velja za reklamno in informacijsko gradivo, obrazce, okrožnice, statistične preglede, sporočila prebivalcem, davčne obrazce in drugo. Z razvojem informativne mreže italijanske pošte bo v prihodnosti možna tudi telematska povezava s trgovinskimi zbornicami in s katastrskim uradom za nepremičnine. S sredstvi EZ in prek projekta *Carnia leader* pa bodo v 17 poštnih uradih postavili t.i. informativne "toteme", ki bodo omogočili dostop do raznih storitev in tudi samocertificiranje.

NOGOMET / PRVA AMATERSKA LIGA

V DOBERDOBU SLAVJE JUVENTINE

IGOR COTIČ

FOTO BUMBACA

Če so derbi v Štandrežu osvojili nogometaši Mladosti, je tokrat razplet srečanja razveselil številne navijače Juventine, ki so s plapolanjem zastav in z bučnim navijanjem živo spremljali dogajanje na doberdobskem pravokotniku in so tako pripravili pravi praznik nogometa. Tudi koreografija, množična udeležba navijačev, vzdušje ob robu igrišča, pristop do igre so bili temu primerni; blagajniki so bili ob vsem tem zadovoljni, saj ob takih priložnostih izboljšajo finance domačega društva.

Gledalci so lahko prisostvovali dopadljivi igri, obogateni s številnimi priložnostmi za zadetek, in to na obeh straneh. Juventina je že v osmi minuti prvega polčasa povedla z Bastianijem, ki je z roba kazenskega prostora poslal žogo v doberdobska vrata. Gostje bi lahko kmalu zatem še povečali prednost z Gambinom, ki je sicer podajo z glavo preusmeril mimo vrat. V nadaljevanju so domačini pritiskali v štandreški kazenski prostor in v petnajsti minuti izenačili izid z zelo lepim zadetkom Gergoleta, kateremu je na desni strani kazenskega prostora uspelo preigrati nasprotnikovo obrambo in z visokim strelom preusmeriti žogo najprej v vratnico in nato v vrata, kar je spravilo v veselje soigralce in domače navijače. Do konca prvega dela so tako Doberdobci kot nogometaši Juventine imeli še nekaj zrelih priložnosti, a do zadetka le ni prišlo. Če so Štandrežci v prvem delu srečanja pokazali boljšo tehnično pripravljenost, so domačini v drugem polčasu predvajali bolj organizirano igro, kar je večkrat povzročilo marsikatero težavo v obrambi gostov. Obleganju Doberdobcev na štandreška vrata je sledil uspešen protinapad Bastianija, ki je peljal žogo od sredine igrišča do kazenskega prostora, nato jo je podal v sredino, kjer je Gambino izkoristil oklevanje domače obrambe in je tako povedel svojo ekipo v vodstvo. Domačini so po drugem nasprotnikovem zadetku močno reagirali, večkrat so se znašli sami pred vratarjem, a ugodnih priložnosti niso znali konkretizirati. Pred koncem srečanja so se tudi nogometaši Juventine nevarno približali doberdobskim vratom, izid tekme pa je ostal nespremenjen.

Napadalec Mladosti Peter Gergolet je tako ocenil odigrani derbi:" Srečanje bi lahko razdelili na dva dela: v prvem polčasu so igralci Juventine ustvarili več priložnosti za zadetek, v nadaljevanju smo mi s številnimi napadi pritiskali na nasprotnikova vrata, kar pa ni prineslo zaželenega uspeha. Mislim, da bi neodločen izid glede na sam potek srečanja bolj ustrezal dejanski moči obeh enajsteric. Naš cilj, obstanek v ligi, ostaja vsekakor v našem dometu, saj je dovolj, da zberemo šest točk, in to v osmih tekmah, ki nas ločujejo do konca prvenstva."

Predsednik Juventine Marco Kerpan ni prikrival svojih občutkov nad uspehom: "Zadovoljen sem z izidom tekme, saj se je v izenačenem srečanju tehtnica sreče prevesila na našo stran. Tudi na tem srečanju smo tako kot na ostalih tekmah predvajali dinamično in odprto igro, kar naši številni navijači zelo cenijo. Obe enajsterici sta ustvarili številne priložnosti za zadetek, a tokrat smo bili mi prisebnejši. Z osvojitvijo treh točk smo naredili pomemben korak za uvrstitev v ožji krog petih ekip, ki se bodo potegovale za prestop v višjo ligo. Da preživlja naša enajsterica ugoden trenutek, potrjuje tudi podatek, da nam je uspelo, in to prvič v zgodovini našega društva, prebiti se do deželnega finala (25. aprila), kar predstavlja tako za odbornike kot za igralce veliko zadoščenje."

V prvi amaterski ligi so Sovodnje, naša tretja goriška enajsterica, igrale neodločeno (2:2) na gostovanju v San Lorenzu.

ODBOJKA

Na odbojkarskih igriščih se nadaljuje zmagoslavje naših tretjeligašev. Val Imsa je z dobro igro odpravil (3:1) tržaško šesterko Marchi Gomme, to je enega resnejših tekmecev za napredovanje v višjo ligo. Prepričljivo zmago (3:0) so dosegli fantje Olympie Agrarie Terpin, ki odbojkarjem Cluba Alture niso dovolili, da bi v posameznih nizih prekoračili mejo osemnajstih točk. Uspešni so bili tudi sočani, ki so v gosteh proti Eltorju vknjižili tri prvenstvene točke (1:3). Z gostovanja v Trstu se praznih rok vračajo igralke Olympie Kmečke banke, ki so proti SGM osvojile le niz. Valovke so na domačem igrišču slavile zmago, in to proti tržaški šesterki Centro Ottico Virtus, ki se bori pred izpadom. Če želijo Safronove varovanke ohraniti vodilno mesto na lestvici, morajo v prihodnjem kolu proti Tarcentu pokazati bolj konstantno igro. V moški D ligi je Naš prapor proti vodilni Soritecni iztržil le niz, saj je nasprotnik prekašal Brice tako v tehnični kot v fizični pripravljenosti.

KOŠARKA

V skupini za napredovanje moške D lige so domovci v Latisani zmagali z visoko prednostjo točk (57:84). Lebanovim varovancem je šlo vse od rok, tako da nasprotniku ni preostalo drugega kot priznati premoč mladih goriških košarkarjev, ki presenečajo iz kola v kolo. Po tem uspehu so se domovci usidrali na tretje mesto in so tako v polni pripravi za napredovanje.

PRIHODNJE KOLO

Odbojka: Moška C liga (11. t.m.): Soča Unitecno-Prevenire, Maniago-Olympia Agraria Terpin, Itely-Val Imsa. Ženska C liga: Olympia Kmečka banka-Bolani, Tarcento-Val Siderimpes. Moška D liga: Naš prapor-Rigutti.

Košarka: Dom Mark-La Gradese.

Nogomet (12. t.m.): Sovodnje-Vesna, Juventina-Fincantieri, Portuale-Mladost.

ODBOJKA

AGRARIA TERPIN SPET USPEŠNA

Prejšnjo soboto so naši fantje z gladkim 3-0 premagali tržaško ekipo Altura. Tržačani se borijo za obstanek v ligi, vendar so naše igralce v začetnem delu nepričakovano premagali.

Olympia je že od vsega začetka pokazala solidno igro, saj je z rezultatom stalno vodila. Nasprotniki pa so do 13. točke v vseh treh setih vztrajali, nato pa so popustili. Pri domačinih je odlično deloval servis, saj so s tem naredili kar 15 asov, kar šest od teh je opravil Kristjan Gravnar.

V tretjem setu je trener Klokočovnik nekoliko zamenjal postavo, saj je Janeza Terpina zamenjal Boris Sfiligoj, center Damjana Dornija Lorenzo Guzzon ter podajača Nikolaja Pintarja Saša Hlede.

MH

KOLESARSTVO

24. KOLESARSKA DIRKA ZSŠDI

PO ŠESTNAJSTIH LETIH ITALIJANI BREZ ZMAGE

FOTO KROMA

Čeh Pavel Zerzan je zmagovalec 24. mednarodne kolesarske dirke za pokal Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, ki ga je v nedeljo, 5. t.m., kot vsako leto priredil Kolesarski klub Adria iz Lonjerja v sodelovanju s tržaško občinsko upravo in ob podpori številnih sponzorjev, v prvi vrsti Zveze zadružnih bank. V zaključnem sprintu pred ciljem pri kamnolomih nad Lonjerjem je Zerzan, sicer član italijanskega kluba MG Boys, premagal Rusa Aleksandra Parfimoviča (klub Parolin Uniconfort) in Italijana Franca Pellizzottija (klub UC Trevigiani).

Pavel Zerzan je s svojo nedeljsko zmago po šestnajstih letih prekinil serijo zmag italijanskih kolesarjev na dirki ZSŠDI. Za končno zmagoslavje je potreboval tri ure, 39 minut in 35 sekund, se pravi čas, v katerem je prekolesaril 153 km dolgo progo s srednjo hitrostjo 41,806 km na uro. V prvo deseterico sta se prebila tudi dva slovenska kolesarja, in sicer Rajko Petek, ki je zasedel zelo dobro končno 5. mesto (nekaj časa je tudi vodil), in Matej Gnezda, ki je prišel na cilj osmi. Tako Petek kot Gnezda sta člana KK Radenska Rog Perutnina Ptuj (ostali slovenski klubi na letošnji dirki so bili Krka Telekom, Sava Kranj, Perutnina Ptuj in Savaprojekt Krško). Sicer se je dirke udeležilo 200 amaterskih kolesarjev, ki so pripadali 27 klubom iz osmih držav (Italije, Slovenije, Češke, Slovaške, Poljske, Avstrije, Madžarske in Ukrajine). Že to dejstvo pove o že uveljavljeni mednarodni razsežnosti in pomenu lonjerske dirke, ki je postala eno imed najpomembnejših amaterskih tekmovanj v širšem prostoru. Če pa pogledamo bolj podrobno na narodnost tekmovalcev, bomo videli, da je bila v tem smislu paleta še bolj pisana.

Po ocenah opazovalcev je češki kolesar precej iznenadil, saj na videz ni predstavljal kdovekako nevarnega tekmeca, na koncu pa je bil tisti, ki je še zbral dovolj moči za zadnji zmagoviti sprint. Sicer je od 200 tekmovalcev le manjšemu delu uspelo zdržati precej hiter tempo dirke, ki se je dober del tekmovanja sukal pri 45 km/h, preden se je znižal na 41,8 km/h. Zaradi tega je bilo tudi malo pobegov. Kolesarji, ki so poskusili pobegniti, so se le po nekaj kilometrih zopet znašli v večji skupini, ki je zdržala v bistvu od začetka do konca. Med tistimi, ki so poskusili pobeg naprej, je bil tudi Slovenec Rajko Petek, ki je poskusil pobegniti proti koncu tekmovanja, a so ga ostali kmalu ulovili. Tako je strnjena skupina prikolesarila do končnega cilja nad Lonjerjem, kjer je Pavel Zerzan, kot že rečeno, le nekaj desetin metrov pred ciljem zasprintal in presenetil ostale tekmece ter zmagal letošnjo dirko.

Sicer se je dirka, kot vsako leto, uradno začela v Barkovljah, kamor so tekmovalci prispeli iz Lonjerja. Udeleženci so prekolesarili obalno cesto do Sesljana, zatem dober del goriške pokrajine, od Gorice pa so se na Tržaško vračali po cestah goriškega in tržaškega Krasa, nato nadaljevali dirko po Bregu, pa zopet na Kras do končnega cilja pri kamnolomih nad Lonjerjem. Ob progi se je zbralo veliko število ljubiteljev kolesarstva, ki so bodrili nastopajoče. K vsestranskemu uspehu dirke je pripomoglo tudi čudovito sončno vreme, sicer pa je bilo tekmovanje odlično organizirano. Levji delež pri tem so imeli seveda člani KK Adria s predsednikom Miranom Batičem in direktorjem dirke Radivojem Pečarjem na čelu.

Zelo uspešna dirka torej in hkrati nadvse primeren uvod v praznično leto 2000, ki se ujema s tridesetletnico ustanovitve ZSŠDI.

IŽ

VABLJENI TUDI ZAMEJCI

VAŠKE IGRE NA BOVŠKEM

MIRAN MIHELIČ

V Čezsoči na Bovškem so obudili smučarsko ponudbo v dolini. Smučišče se začenja na samem robu vasi, zato nameravajo smuko dopolnili z vrsto drobne prijazne, specifično vaške ponudbe. Sem sodi tudi družaben prikaz starih običajev, ki jih ni manjkalo tudi v zimskem času. Ti se nanašajo na kmečka opravila podnevi in v zgodnjih večerih, kjer pa ni manjkalo niti prisrčnih zabav. Zato nameravajo že drugo leto smučišče osvetliti in smuko podaljšati tudi v večerni čas. K prikazovanju vaških opravil in tekmovanjem v kvaliteti in spretnosti pa že vnaprej vabijo tudi ekipe iz drugih krajev, posebno iz zamejstva.

Bovški turizem namerava pred naslednjo turistično sezono bistveno več vložiti v boljšo promocijo. V načrtovanja bodo povezali vse interese, da pridobijo sovlagatelje v dokončanje kaninskih smučišč. Računajo, da bo ta visoko konkurenčna ponudba šele v povezavi s smučišči na obeh straneh meje. Tega pa ne morejo čakati, zato načrtujejo že naslednje leto povezavo v bližino meje. Tako se bodo tudi na drugi strani prej opogumili za svoj del čezmejnega projekta. Seveda pa bo izgradnjo na drugi strani prehitel vstop Slovenije v EU, tako da ne bo treba računati še s temi birokratskimi zapleti.

Prijazno dopolnilno smuko so letos oživili tudi v dolini, konkretno v Čezsoči. Od tod pa je še veliko možnosti širitve dolinskih smučišč nad bližnja Jablanca in na planino Golobar. Med zimskimi šolskimi počitnicami je bilo smučišče v Čezsoči kar privlačno, saj stane reklamna smučarska karta kar polovico manj kot drugje. Obiskovalci hvalijo tudi zelo dobro pripravljeno smučišče. Še več: obiska si obetajo z ureditvijo še ene proge za začetnike in smučarsko šolo. Kot rečeno, so tereni prestrmi, zato ne morejo smučati na njih vsi družinski člani. Ustregli bodo tudi povpraševanju letošnjih smučarjev, ki si želijo tudi večerne smuke, pijače in jedače ter zabave ob njej. Tudi kakšna pasja vprega, ki bi jih odpeljala med drevje, obloženo z ivjem, ali v tiho noč, bi bila zaželena. Navsezadnje bi smuči prav radi za kakšno urico zamenjali za drsalke, če bi bilo ob vznožju smučišča urejeno umetno drsališče. Ob valčku bi bil "ples na vodi" nekaj enkratnega. Razne družabne igre lahko stvari še bolj popestrijo, saj privabijo poleti že po tradiciji veliko gledalcev. To je letos potrdila tudi prva takšna zimska prireditev *Dolga bovška zima*. V naslednjem letu in že tudi v poletni sezoni vabijo k sodelovanju prikazovanja nekdanjih kmečkih opravil tudi tekmovalne ekipe iz zamejstva.

SLOVENIJA

ZBORNIK O PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI IDRIJE

Mestni muzej v Idriji redno izdaja *Idrijske razglede*, zbornik o nekdanji rudarski Idriji ter o značilnostih in smereh sodobnega razvoja tega mesteca. Pri tem v člankih in drugih prispevkih zagotavlja pluralnost mnenj v skladu z načelom, "da tam, kjer vsi mislijo isto, ne misli nihče". Zadnja številka zbornika na 134 straneh objavlja veliko zanimivih, izvirnih in aktualnih besedil enaintridesetih avtorjev. Martina Pišljar in Tomaž Klemenčič pišeta o idejah in načrtih za ureditev žgalnice živega srebra v okviru urejanja tehniške zapuščine v Idriji; v rubriki *Literatura* razni avtorji objavljajo pesmi ali prozo; sledi esej Ksenije Šabec o *Mitu sodobne Evrope*; Ivica Kavčič je prispevala zapis o vzdrževanju in ohranitvi bolnice Franja in to težnjo povezala z znano zgodbo o *Reševanju vojaka Ryana*; sledijo razni prispevki, uvrščeni v rubrike *Ljudje in njihov čas, Iz zgodovine, Zanimivosti, Predstavitve, Literatura branja, Poročila* in *In memoriam*.

V *Idrijskih razgledih* je pomemben tudi prispevek Borisa Podrecce, arhitekta iz Trsta, profesorja arhitekture na Dunaju, o prenovi Mestnega trga v Idriji. V svojem razmišljanju je napisal tudi naslednje: "Dober trg je vedno obleka po meri in nikoli konfekcija. Za obleko po meri potrebujemo impulze neposrednega in širšega okolja. Zgodovina Idrije ni splošna zgodovina, je zgodovina tehnologije. Tehnologija pa je nekaj umestnega. Iz tega sledi, da tudi ta trg nosi dediščine tehnologije. Elementi, ki so prisotni in s katerimi se ljudje srečujejo, vodijo človeka k istovetenju s trgom, z mestom. To zrcalo je vezano na specifično, evropsko Idrijo. Paracelsus, češki inženirji, banke v Amsterdamu - vse to je vezano na zgodovino Idrije, ki torej ni samo regionalna."

M.

■ DESET GLEDALIŠKIH PREMIER V BUDANJAH NA VIPAVSKEM

Dramska skupina v Budanjah v Vipavski dolini je zelo dejavna, s čimer prispeva h kulturnemu in družabnemu utripu vasi. Dramska skupina je v minulem desetletju vsako leto uprizorila kakšno odrsko delo. Delovati je začela leta 1990, ko je na oder postavila klasično slovensko komedijo *Županova Micka*. V soboto, 4. marca, je v Domu kulture predstavila že deseto gledališko premiero. Uprizorili so znano komedijo *Poročil se bom s svojo ženo*; v vlogah je bilo devet igralcev oz. igralk, amaterjev, ki pa se z vsem žarom posvečajo odrski umetnosti. Delo je režirala Urška Kranjc. *(M.)*

■ JOŽE SPACAL RAZSTAVLJA V GRADU KROMBERK

V gradu Krómberk so v petek, 3. marca, odprli pregledno razstavo del Jožeta Spacala, znanega slovenskega slikarja, grafika in scenografa. Zaslovel je zlasti kot avtor scenografij za kulturne oddaje na slovenski državni TV. Razstavo sta pripravila Goriški muzej in ustanova Goriške galerije. Umetnik, rojen l. 1939 v Kostanjevici na Krasu, se je uveljavil tudi kot avtor nadrealističnih grafik, kjer se simboli narave povezujejo z moderno tehnologijo. Za svoja dela je prejel več nagrad. Ogled je možen do 7. maja, od ponedeljka do petka (od 8. do 14. ure). *(M.)*

PUSTNI INTERVJU / ALMA GODINA

DANES NI ZABAVE, ČE NI DENARJA

ERIK DOLHAR

Med opravljanjem službene dolžnosti v Škednju sem na pustni četrtek, 2. marca, obiskal na domu 90-letno gospo Almo Godina ***(na sliki nekoč - leta 1933 - v škedenjski narodni noši in danes ob sinu)***. Med sproščenim pogovorom, na katerega je zelo rade volje pristala, je prišlo na dan marsikaj zanimivega.

Ko sem jo drugič obiskal, sem jo zaprosil za nekaj osebnih podatkov, ki mi jih je posredovala na svojevrsten način: "Ki naj zečnem? Kar pr začjetki. Rodila sem se v Škednju, točneje pri škedenjskem pokopališču ob rikreatoriju Gentili, tik nekdanje društvene gostilne Pri Barakošu, 9. novembra leta 1910. Očetova družina Godina je tu že 700 let. Po mami pa sem bila Pižon, kot sem se tudi rodila, ker je bil moj oče takrat v Rusiji. Edinka sem. V Škednju sem hodila v vrtec in pet let v ljudsko šolo, pri Svetem Jakobu pa sem obiskovala Ciril-Metodovo srednjo šolo. Želela sem na učiteljišče, ki pa ga ni bilo v Trstu. Ker sem bila edinka, sem nardila sprejemni izpit na italijanski trgovski šoli Carli. Nisem imela druge izbire", se mi je v odlični slovenščini skoraj opravičila, "ker so fašisti v tistih letih ukinili vse, kar je bilo slovenskega, zlasti naše šole. Po končani višji srednji šoli sem žal spoznala, da v fašistični Italiji ni bilo dela za Slovence niti v domači škedenjski železarni, kjer so mi tedanji lastniki (upravitelji) - Italijani, nasledniki Avstrijcev, večkrat zavrnili prošno, češ da sem iz premožne slovenske družine. Začela sem se ukvarjati z glasbo s profesorji Grbcem, Alojzijem Sancinom in končno s prof. Humarjem. Moj nono, Valentin Pižon, je bil pevovodnja in orglar cerkvenega zbora v Škednju, ko je bil duhovnik Josip Mazarol iz Svetega Križa, kaplan pa Guido Glavan", se neverjetno spominja gospa Alma. "Čas sem si kratila tako, da sem učila klavir (po slovensko, seveda, op. pis.) otroke sosedov. Leta 1940 me je sodni kancler Arnerič zaposlil pri zavarovalnici Generali, kjer sem delala kot korespondentka z Nemčijo in Češkoslovaško. Po enem mesecu me je predsednik zavarovalnice, Jud Solfina, poklical v svoj urad, dal mi je pismo v češčini in prosil, naj ga prevedem pred njim brez slovarja. To je bil neke vrste nov sprejemni izpit. Pomagala sem si z maternim jezikom, slovenščino in s hrvaščino, ter tako dobro prevedla korespondenco, da me je predsednik Generalija takoj vzel za stalno v službo. Od takrat sem skrbela za korespondenco v nemščini in francoščini (teh dveh jezikov sem se naučila v šoli) ter v češčini. Leta 1942 sem se poročila in ob rojstvu otroka pustila službo, da bi se posvetila družini, kar je bila želja mojega moža. Z izrednim veseljem se spominjam na 1. maj 1945, ko so z Opčin prišli k nam v vas partizani na poti v Rižarno, kjer je še nekaj Nemcev hotelo napasti Škedenj. Komimforma leta 1948 pri nas doma nismo občutili".

Gospa Alma Godina (naj spomnimo, letnik 1910!) nerada stopi na ulico, ker jo vsi, kot sama pravi, sprašujejo, kako ji gre, kako se počuti, kar opazim tudi med najinim intervjujem pred vaškim vodnjakom, o katerem mi takoj razloži, da je nekoč stal sredi današnje glavne ceste, ki pelje skozi Škedenj.

"Ma kaj ste od Radia Ljubljana?" začne ona mene spraševati... "Ma s ki ste, sz Svetega Ivana?" "Kaku, Dolhar? Poznam to ime..."

Ko še vedno ne verjamem svojim očem in ušesom, da je gospa res letnik '10, mi takoj razkrije, da je "doživela veliko lepega in tudi slabega. Moj oče je bil v vojski in ujetnik v Rusiji, od koder se je šele po mnogih letih vrnil domov. Živela sem z maminimi starši", mi začne končno nemoteno pripovedovati, "potem se je vse to rešilo. Potem smo imeli fašiste, ne", se grenko nasmehne. "Živeli smo prav tu, sredi Škednja. Le lučaj stran smo imeli dvorano. Moj nono je bil pevovodja škedenjskega društva Velesila, medtem ko se je društvo na Kolonkovcu imenovalo Slava."

Kako pa že od nekdaj doživljate pustno obodbje v Škednju?

Za pust je bilo vedno veliko veselja! Ni bilo tako razkošno, kot je zdaj na splošno vse življenje. Zmeraj je bilo veselje, a se ni šlo ven iz vaškega jedra. Ženske so so oblekle v kakšno staro strajco ali kako staro zaveso. Moški, posebno oče Aljoše Žerjala, je imel vedno navado, da si je nadel kako rešeto na obličje, eno spredaj in drugo zadaj. Ni bilo nobene nevarnosti. Vse je bilo tako domače. Moja mama in moja stara mama sta se zbirali s sosedami in sosedi ter nato krenili po sredi vasi. Kakšna harmonika je zaigrala, najraje pa so zapeli. Na koncu se je vse končalo v dvorani, kjer je bilo veliko veselje" (se ozre proti ozki tlakovani vaški uličici).

Kateri pustni običaji pa so se obranili do danes?

Na pustni četrtek je bila navada, da so prišle kočije iz središča mesta k nam, kjer so se zbirale varuške, dojilje s svojimi otroki. Gospoda so šli, kamor so imeli iti, ženske pa so bile domače governante", mi izpove z vedno bolj barvitim izrazoslovejem. "*No, že od tedaj se pustnemu sprevodu po Škednju, tradicionalno na prvi dan pusta - četrtek, pravi* El balo de le balie, *po naše ples dojilj, ki so bile v službi pri gospodi. Vsa vaška gospoda je imela dojiljo, ki se je enkrat letno, za pust, vendar lahko tudi sama zabavala. Ustavili so se v gostilni Pr Šumani ali Pri Bakinu, ki je bila očetova gostilna in še prej prededova. Pust pa je bil tudi na nedeljo, ko so se nekateri zbirali... malenkost, ne velika skupina, ker nas je bilo malo tukaj, samo 6.000 prebivalcev... Ni bilo kot danes, ko smo zajeti z vsemi, so nas prišli tlačit...*

Nekoč je bil Škedenj vas, danes pa je to tržaško predmestje...

Taku je! Seveda, ohranila pa se je ostra govorica, ko se pravi, da gremo v vas, po laško vado in via. *Škedenj je bil popolnoma ločen od Trsta in imeli smo tudi svojega župana, očeta gospe Kravos. Škedenj je nato, že pred mnogimi leti, postal tržaško predmestje in še prej prešel pod občino Trst. Tu nimamo več nič. Vsi smo odvisni od mesta. Mislim, da je bilo to takoj po vojni. Štiridesetega, petinštiridesetega se je končalo tisto družabno življenje, bili smo vsi eden za drugega. Potem so začeli prihajati ljudje iz enega in drugega kraja, tako da zdaj nas ni več. Nas je ena malenkost, ena pest.*

Stare pustne običaje pa še danes obujate tudi pri štedilniku...

Brez druzga! Vsako leto! Od vedno smo imeli to navado z mojimi starimi", izžareva 90-letna gospa Godina, "*z mojo nono in nonotom, moja mama, in to gre naprej, še moja vnukinja, drugi sploh...*". Prekine jo pozdrav sosede, ki je mirne duše prišla naenkrat pred televizijsko kamero.

Kaj običajno pripravite, recimo na pustni četrtek?

Na pustni četrtek so bile običajno klobase", se skoraj oblizne in v njenih očeh je skoraj zaznati okus tistih klobas, "*in zelje in fritli, oziroma fancli ali miške, kot hočete, no... in te delam še danes, kot tudi kroštole. Če bi znala, da pridete, bi se potrudila jih narediti še danes, čeprav sem zdaj trudna, ker sem kot običajno kuhala celo jutro. Za pepelnico je bil potem pogreb tega Pusta, ki so ga sežgali. Navado so imeli tudi postovati, kar se je celo poznalo v postni, ne mastni hrani. Kašen* štokviž, *ker takrat ni bilo* sogliole (morskega lista), *temveč same* mičkene ribce, *si so jih ulovili naši domačini s svojimi barčicami. Tudi kašna sipca je bla ali kak* sardunc, *čeprav ni bila sezona za ribolov, zato so jedli kako slano ribco.*

V čem se današnje pustovanje najbolj razlikuje od tedanjega?

Vidim velikansko razliko. Ljudje se ne znajo več zabavati. Enkrat smo se znali zabavati brez denarja, zdaj pa ima važno vlogo denar: ni zabave, če ni denarja. Enkrat je bla kašna suha figa, kašen datelj. Ni blo druzga...